

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
I SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 7

Milli Məclisin iclas salonu.
17 aprel 2020-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri S.Qafarova sədrlik etmişdir.

İclasda Milli Məclisin 114 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.06 dəq.)
İştirak edir	111
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Vilayət Zahirov, Azərbaycan Respublikası ədliyyə nazirinin müavini.

Rəhman Məmmədov, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Bələdiyyələrlə iş mərkəzinin rəisi.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsi haqqında.
2. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun-

da dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

3. Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 17 may tarixli 74-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

4. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin komitələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

5. “Böyük Vətən Müharibəsində Qələbənin 75 illiyi (1945–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

6. “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

7. “Sərhəd mühafizə orqanları haqqında”, “Təhsil haqqında” və “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

8. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

9. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respub-

likası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

10. “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

11. Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

12. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

13. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

14. Azərbaycan Respublikasının 2001-ci il 12 iyun tarixli 141-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

15. “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

16. “Yol hərəkəti haqqında”, “Sosial sığorta haqqında”, “Tibbi sığorta haqqında”, “İşsizlikdən sığorta haqqında”, “Məşğulluq haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında”, “Baytarlıq haqqında”, “Fitosanitar nəzarəti haqqında” və “Yeyinti məhsulları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında və Azərbaycan Respublikasının 2009-cu il 4 dekabr tarixli

930-IIIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Miqrasiya orqanlarında qulluq keçmə haqqında Əsasnamədə” dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

17. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Torpaq Məcəlləsində, Vergi Məcəlləsində, Gömrük Məcəlləsində və Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

18. “Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması (yığılması) və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

19. “Hərbi qulluqçuların statusu haqqında”, “İnzibati icraat haqqında”, “Təhsil haqqında” və “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında, Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamədə və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

20. Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Uşaq hüquqları haqqında”, “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında”, “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında”, “Könüllü fəaliyyət haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Reklam haqqında” və “Uşaqların zərərli informasiyadan

qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

21. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında”, “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, “Televiziya və radio yayımı haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

22. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

23. Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 17 mart tarixli 74-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə, “Televiziya və radio yayımı haqqında”, “Azərbaycan Respublikası Dövlət bayrağının istifadəsi qaydaları haqqında” və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

24. “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.14 dəq.)

Lehinə 114

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 114

Nəticə: Qəbul edildi

1. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Vilayət Zahirov, Siyavuş Novruzov, Musa Quliyev, Sadiq Qurbanov, Elman Nəsirov, Azay Quliyev, Tahir Kərimli, Tahir Rzayev, Azər Badamov, Aydın Mirzəzadə, Fəzil Mustafa, Səfa Mirzəyev

Təklif: Çıxışların müddəti 5 dəq., iclasların müddəti 2 saat olsun

Səsvermənin nəticələri (saat 11.51 dəq.)

Lehinə 108

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 110

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Müzakirələr dayandırılısın

Səsvermənin nəticələri (saat 12.27 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 5

Bitərəf 4

Səs vermədi 0

İştirak edir 106

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.29 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 4

Bitərəf 2

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

2. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Aydın Mirzəzadə, Sabir Rüstəmxanlı, Razi Nurullayev

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.44 dəq.)

Lehinə 107

Əleyhinə 2

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 110

Nəticə: Qəbul edildi

3. Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 17 may tarixli 74-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.45 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

4. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin komitələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.46 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

5. “Böyük Vətən Müharibəsində Qələbənin 75 illiyi (1945–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Sabir Rüstəmxanlı

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.51 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	4
Bitərəf	1
Səs vermədi	2
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Hicran Hüseynova, Bəhruz Məhərrəmov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	112
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

7. “Sərhəd mühafizə orqanları haqqında”, “Təhsil haqqında” və “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Ziyafət Əsgərov, Bəxtiyar Əliyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

8. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Fazil Mustafa, Azay Quliyev, Qüdrət Həsənzadə, Rəşad Mahmudov, Jalə Əliyeva, Zahid Oruc, Sədaqət Vəliyeva, Nurlan Həsənov, Əminə Ağazadə, Aydın Hüseynov, Bəhrüz Məhərrəmov, İlham Məmmədov, Arzu Nağıyev, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.12 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

9. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.12 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

10. “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.13 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

11. Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Ramil Həsən

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.17 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

12. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.19 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

13. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Vahid Əhmədov, Qüdrət Həsənzadə, Musa Qasımlı, Siyavuş Novruzov, Məşhur Məmmədov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.35 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

14. Azərbaycan Respublikasının 2001-ci il 12 iyun tarixli 141-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.38 dəq.)
Lehinə	91

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

15. “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.46 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

16. “Yol hərəkəti haqqında”, “Sosial sığorta haqqında”, “Tibbi sığorta haqqında”, “İşsizlikdən sığorta haqqında”, “Məşğulluq haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında”, “Baytarlıq haqqında”, “Fitosanitar nəzarəti haqqında” və “Yeyinti məhsulları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında və Azərbaycan Respublikasının 2009-cu il 4 dekabr tarixli 930-IIIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Miqrasiya orqanlarında qulluq keç-

mə haqqında Əsasnamədə” dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Qüdrət Həsənpuliyev, Vahid Əhmədov, Hikmət Məmmədov, Fəzail Ağamalı

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.03 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	3
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

17. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Torpaq Məcəlləsində, Vergi Məcəlləsində, Gömrük Məcəlləsində və Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.04 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

18. “Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması (yığılması) və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Ziyafət Əsgərov, Vahid Əhmədov, Asim Mollazadə, Razi Nurullayev, Hicran Hüseynova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.23 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

19. “Hərbi qulluqçuların statusu haqqında”, “İnzibati icraat haqqında”, “Təhsil haqqında” və “Elm haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında, Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamə”də və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Prosesual Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 17.24 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

20. Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Uşaq hüquqları haqqında”, “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında”, “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında”, “Könüllü fəaliyyət haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Reklam haqqında” və “Uşaqların zərərli informasiyadan qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qüdrət Həsənzadə, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 17.27 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

21. “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında”, “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, “Televiziya və radio yayımı haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Qənirə Paşayeva, Nigar Arpadarai

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 17.35 dəq.)

Lehinə	98
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99

Nəticə: Qəbul edildi

22. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qüdrət Həsənzadə, Şahin İsmayılov, Razi Nurullayev, Nigar Arpadarai, Hikmət Məmmədov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.43 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

23. Azərbaycan Respublikasının 1996-cı il 17 mart tarixli 74-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə, “Televiziya və radio yayımı haqqında”, “Azərbaycan Respublikası Dövlət bayrağının istifadəsi qaydaları haqqında” və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qüdrət Həsənquliyev, Qənirə Paşayeva

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.44 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

24. “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili

haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.48 dəq.)

Lehinə 100

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri

S.QAFAROVA

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

17 aprel 2020-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri! Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.06 dəq.)
İştirak edir	111
Yetərsay	83

Yetərsay var. Yuxarıda lojada oturan hörmətli həmkarlarımızın da yetərsayı var. Hörmətli həmkarlar, gündəliyə keçməmişdən əvvəl bir neçə fikrimi sizinlə bölüşmək istərdim.

Bildiyiniz kimi, aprelin 14-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunan videokonfrans şəklində müşavirə keçirildi. Bu müşavirə bir çox vacib məqamları ilə diqqəti cəlb edib. Möhtərəm

Prezidentimiz öz dərin məzmunlu nitqində ölkə iqtisadiyyatının vəziyyətini və inkişaf perspektivlərini ətraflı təhlil etdi. Məmnunluqla qeyd olunmalıdır ki, birinci rübün göstəricilərinə görə, ölkə iqtisadiyyatının əldə etdiyi nəticələr, bütövlükdə, müsbətdir.

Əlbəttə, dünyanın bütün ölkələrində yaşanan koronavirus pandemiyası Azərbaycandan da yan keçməmişdir və sosial-iqtisadi həyatımıza mənfi təsir göstərməkdə davam edir. Amma mən əminəm ki, həyata keçirilən qabaqlayıcı tədbirlər və düşünülmüş siyasət həm insanlarımızın sağlamlığını qorumağa, həm də iqtisadiyyatımıza dəyən ziyanı sürətlə aradan qaldırmağa imkan verəcəkdir.

Hörmətli həmkarlar, cənab Prezident çıxışında ölkədə struktur islahatlarının davam etdirilməsi məsələlərinə də toxundu, icra orqanlarında, parlamentdə aparılan kadr dəyişikliklərini qeyd etdi. Dövlət başçısı belə bir fikir də ifadə etdi ki, Prezident Administrasiyasında, Nazirlər Kabinetində və Milli Məclisdə aparılan ciddi islahatlar nəticəsində ölkəmiz yeni inkişaf mərhələsinə inamla qədəm qoyur və idarəetmədə təkmilləşmə göz qabağındadır. Mən əmin etmək istəyirəm ki, VI çağırış Milli Məclisin birinci iclasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Milli Məclisin işi ilə bağlı verdiyi tövsiyələr bundan sonra da ardıcıl yerinə yetiriləcək və ölkə parlamenti Azərbaycanın dayanıqlı inkişafının təmin edilməsinə yönələn strateji xəttin həyata keçirilməsinə öz töhfəsini verəcəkdir.

Hörmətli deputatlar, bir məqama da toxunmaq istərdim. Həmin müşavirədə möhtərəm cənab Prezident beynəlxalq ictimaiyyətin gündəmində olan bir çox mühüm məsələlərlə bağlı əsaslandırılmış, ciddi arqumentlərə söykənən münasibətini diqqətə çatdırdı. Dövlət başçısı həmçinin Avro-

pa Şurası Parlament Assambleyasının Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qondarma cinayətkar rejimin keçirdiyi saxta seçkilərə münasibət bildirməməsini haqlı olaraq kəskin tənqid etdi.

Hörmətli həmkarlar, bilirsiniz ki, mən son 10 il ərzində Avropa Şurasının Parlament Assambleyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü olmuşam. Həmin qurumun büro üzvü və komitə sədri kimi fəaliyyət göstərmişəm. Bu dövr ərzində mən və mənim hörmətli həmkarlarım qurumda bir çox hallarda ölkəmizə qarşı qərəzli münasibətin şahidi olmuşuq. Avropa Şurasının Parlament Assambleyasında cəmləşmiş ermənipərəst dairələrin Azərbaycana böhtan atmaq, ölkəmizi nüfuzdan salmaq üçün saxta qətnamələr, qərarlar qəbul etmək, Azərbaycanı qaralamaq cəhdlərini biz dəfələrlə müşahidə etmişik və bəzən təşkilatdakı anti-Azərbaycan, ermənipərəst qüvvələr ermənilərin maraqlarını, mən deyərdim ki, ermənilərdən də artıq müdafiə ediblər. Bu gün isə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Dağlıq Qarabağdakı qondarma cinayətkar rejimin keçirdiyi saxta seçkilərə münasibət bildirməməsi, susqunluq nümayiş etdirməsi qəbul olunmazdır. Hesab edirəm ki, bu həm də beynəlxalq hüquqa çox böyük hörmətsizlikdir. Ona görə də biz Avropa Şurası Parlament Assambleyasının bu davranışını qəti şəkildə pisləyirik. Bildirim ki, bununla əlaqədar Milli Məclis tərəfindən Avropa Şurasının Parlament Assambleyasına etiraz məktubu göndərilmişdir.

Hörmətli həmkarlar, bir məsələni də qeyd etmək istərdim. Möhtərəm Prezidentimiz müşavirədəki nitqində ölkəmizdə yeni formalaşan siyasi konfiqurasiyanı və siyasi dialoq mühitinin gücləndirilməsi istiqamətində atılan addımları təqdir etdi. Azərbaycanda milli mənafe-dən,

dövlətçilik maraqlarından çıxış edən bütün sağlam müxalifət partiyaları bu dialoqda iştirak edirlər, prosesə töhfə vermək üçün müvafiq addımlar atırlar. Çox təəssüf ki, hər zaman Azərbaycan dövlətçiliyinə, müstəqilliyimizə qarşı çıxış edən bəzi marginal qruplar bu dialoqdan imtina edib, xarici amilə bel bağlayıblar. Dövlətə qarşı düşmənçilik edən belə qrupların əsl məqsədi ölkəmizdə gərginlik yaratmadır. Özlərinə “radikal müxalifət” adını verən bu cür dağıdıcı qüvvələr hətta bütün bəşəriyyəti sarsıdan pandemiyadan, koronavirusdan belə öz məkrli niyyətlərini həyata keçirmək üçün istifadə etmək istəyirlər. Təbii ki, Azərbaycan cəmiyyəti, xalqımız bu cür davranışları görür və onların qeyri-sağlam, anti-milli fəaliyyətini qətiyyətlə pisləyir. Azərbaycan xalqının mövqeyi bu yöndədir ki, ölkəmizdə yeni formalaşan siyasi konfiqurasiyada belə qüvvələrə yer yoxdur.

Hörmətli həmkarlar, mən iki məsələni də nəzərinizə çatdırmaq istərdim. Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə xeyirxah bir kampaniya başlanmışdır. Xəstə insanlara kömək üçün qanvermə aksiyaları keçirilir. Mən belə düşünürəm ki, Milli Məclis də bu təşəbbüsə qoşulmalıdır. Bunun üçün biz Milli Məclisdə xüsusi yer ayırmışıq və həkim briqadasını dəvət etmişik. Sabah Milli Məclisin binasında saat 12-dən etibarən Milli Məclisin deputatları və Aparatın əməkdaşları könüllü qan verə bilərlər. Aksiya barədə əlavə məlumatı Milli Məclisin Aparatından ala bilərsiniz.

İkinci praktik xarakter daşıyan məlumatı nəzərinizə çatdırıram. Hörmətli həmkarlar, bilirsiniz ki, biz ötən iclasda Nazirlər Kabinetinin hesabatını dinlədik. Ölkədə yaranmış epidemioloji vəziyyətlə əlaqədar olaraq Azər-

baycan Respublikası Baş nazirinin məruzəsi videoyazı şəklində təqdim edildi. Bildirmək istəyirəm ki, Milli Məclisin iclasının bu hissəsinin stenoqramını və video-yazısını, eləcə də çıxış eləyə bilməyən 31 deputatın çıxışlarının və suallarının yazılı mətnlərini biz Nazirlər Kabinetinə göndərmişik. Əgər kiminsə əlavə çıxışı, təklifi və ya sualı varsa, Katibliyə təqdim etsin ki, biz onu Nazirlər Kabinetinə göndərək.

Hörmətli deputatlar, xahiş edirəm, indi gündəliyə münasibət bildirək. Gündəlik sizə paylanıb.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.14 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Gündəlik qəbul edildi. Çox sağ olun.

Müzakirəyə ehtiyac varmı?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəliyə keçirik. Gündəliyin 1-ci məsələsi. Hörmətli deputatlar, bilirsiniz ki, qanunvericiliyə uyğun olaraq, Milli Məclis hər il bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın məruzəsini dinləyir. Nəzərinizə çatdırım ki, illik məruzəni Azərbaycan Respublikası ədliyyə nazirinin müavini Vilayət Zahirov təqdim edəcəkdir. Vilayət müəllim, buyurun, söz Sizindir.

V.Zahirov, *Azərbaycan Respublikası ədliyyə nazirinin müavini*.

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar! İlk növbədə qeyd etmək istəyirəm ki, bu ilin fevral ayında ölkəmizdə keçirilmiş parlament seçkiləri növbəti dəfə azad, demokratik, ədalətli və şəffaf səsvermənin nümunəsi olmuşdur. Gərgin keçən seçki mübarizəsində Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçilmiş millət vəkillərini bu şərəfli ada layiq olmaları münasibəti ilə təbrik edirəm, vətənimizin tərəqqisi, ölkəmizin qanunvericilik sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətindəki dəyərli fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram.

Hörmətli deputatlar, “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq 2019-cu il üzrə illik məruzə diqqətinizə təqdim olunur. İllik məruzə jurnal formasında nəşr edilərək millət vəkillərinə təqdim olunmuşdur. Mən çalışacağam, görülmüş işlər barədə məlumatı yığcam formada diqqətinizə çatdırım.

Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə, hərtərəfli inkişafına yönəlmiş Heydər Əliyev strategiyası Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilmiş, 2019-cu ildə də ölkəmizdə davamlı sosial-iqtisadi tərəqqi, ictimai-siyasi sabitlik təmin olunmuşdur. Respublikamızda aparılan islahatlar və düşünülmüş iqtisadi siyasət dünyanın ən mötəbər iqtisadi qurumları tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, ölkəmiz xarici əlaqələrin genişlənməsi sahəsində sanballı uğurlar qazanmış, mötəbər beynəlxalq forumlara, zirvə görüşlərinə və sammitlərə ev sahibliyi etmiş, dövlətimizin beynəlxalq nüfuzu xeyli artmışdır. Respublikamızın davamlı sosial-iqtisadi və mədəni inkişafının təmin

olunmasında, beynəlxalq əlaqələrinin güclənməsində, milli-mənəvi dəyərlərin təbliğində Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri Mehriban xanım Əliyevanın çoxşaxəli fəaliyyəti xüsusilə qeyd edilməlidir.

2019-cu il ölkə həyatının bütün sahələrində olduğu kimi, yerli demokratiyanın inkişafında da uğurlu il olmuşdur. Yerli özünüidarəetmənin təşkili və bələdiyyələrin formalaşmasının 20 ilinin tamam olması, eləcə də demokratik, şəffaf, yerli və beynəlxalq müşahidəçilərin iştirakı ilə növbəti bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında baş verən mühüm hadisələrdəndir. Bu seçkilər nəticəsində 1597 bələdiyyədə 15 min 75 bələdiyyə üzvü seçilmişdir. Əvvəlki seçkilərdə olduğu kimi, yeni seçilən bələdiyyə üzvləri sırasında qadınların, gənclərin sayında xeyli artım müşahidə edilmişdir. Belə ki, qadınların sayı 5847 nəfər, yəni 38,8 faiz, gənclərin sayı isə 6012 nəfər, yəni 39,9 faiz olmuşdur. Seçkilər nəticəsində bələdiyyə üzvlərinin tərkibinin yeniləndiyi nəzərə alınaraq, qısa müddət ərzində məqsədyönlü hüquqi maarifləndirmə işinin aparılması üçün Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən xüsusi tədbirlər planı hazırlanmışdır.

Ötən il yerli özünüidarəenin inkişafı məsələləri daim diqqət mərkəzində olmuş, bu sahədə qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi üçün bir sıra yeni normativ hüquqi aktlar qəbul edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 9 iyul tarixli Qanunu ilə “Bələdiyyələrin statusu haqqında” Qanuna edilmiş dəyişikliyə əsasən Ədliyyə Nazirliyinin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən olan bələdiyyələrin fəaliyyətinin təşkilinə kömək və onlara metodoloji yardım göstərilməsinin hüquqi əsası ilk dəfə qanunla təsbit olunmuşdur. Eləcə də bələdiyyə üzvləri və qulluq-

çularının peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması məqsədi ilə xarici dövlətlərin yerli özünüidarəetmə orqanları, onların assosiasiyaları və ixtisaslaşmış təşkilatları ilə təcrübə mübadiləsinin təşkil edilməsi barədə yeni norma müəyyən edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 27 iyul və 9 iyul tarixli qanunları ilə “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda inzibati nəzarətin təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş bir sıra zəruri dəyişikliklər edilmişdir. Ədliyyə Nazirliyi Kollegiyasının qərarı ilə Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin təşkili haqqında Təlimata dəyişikliklər edilərək bu Qanuna uyğunlaşdırılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 18 dekabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafına dair 2019–2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı”nın icrası məqsədi ilə hazırlanmış “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Qanuna dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi baxılması üçün Nazirlər Kabinetinə göndərilmiş, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi isə razılaşdırma mərhələsindədir.

Hörmətli deputatlar, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət bələdiyyələr, bələdiyyə orqanları və onların vəzifəli şəxsləri tərəfindən ölkə Konstitusiyasına, digər qanunvericilik aktlarının tələblərinə əməl edilməsi və onlar tərəfindən qanunvericiliyin pozulması hallarının qarşısının alınması məqsədi ilə həyata keçirilən fəaliyyətdir. İl ərzində Ədliyyə Nazirliyində inzibati nəzarət qaydasında baxılması üçün daxil olmuş 80261 akt, yəni ötən illə müqayisədə 11 faiz çox bələdiyyə aktı, o cümlədən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində 1796 akt hüquqi ekspertizadan keçirilmişdir.

Nəticədə 7 min 427, yəni 96,5 faiz bələdiyyə aktı qanunvericiliyə uyğun hesab edilmiş, normativ hüquqi aktların tələblərinə zidd olan 2765 aktın dəyişdirilməsi və ya ləğv edilməsi üçün aidiyyəti bələdiyyələrə təkliflər verilmişdir. Bu təkliflər əsasında bələdiyyələr tərəfindən 1285 akt ləğv edilmiş, 1271 akt dəyişdirilmişdir. Göründüyü kimi, təkliflərin mütləq əksəriyyəti bələdiyyələr tərəfindən əsaslı hesab edilərək təmin olunmuş, qanunsuz qərarlar onların özləri tərəfindən ləğv edilmişdir. Bələdiyyələr tərəfindən təmin olunmayan 19 təklif üzrə məhkəmələrdə iddia qaldırılmış, onlardan 8-i məhkəmə tərəfindən təmin edilmiş, 11 iddia isə hesabat ilinin sonunda məhkəmə icraatında olmuşdur. Bələdiyyə aktlarına inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi və ya müraciətlərə baxılması nəticəsində bütövlükdə qanunsuz verilmiş 7 min hektardan çox torpaq sahəsinin bələdiyyə mülkiyyətinə və sahibliyinə qaytarılması təmin edilmişdir. Bu da ötən illə müqayisədə 18,5 faiz çox olmuşdur.

Həyata keçirilmiş maarifçilik tədbirləri nəticəsində bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqana mütləq təqdim olunmalı bələdiyyə aktlarının surətinin vaxtında təqdim edilməməsi və araşdırmaların aparılmasına maneçilik törədilməsi ilə bağlı qanun pozuntularının sayı keçən illə müqayisədə xeyli azalmışdır. 2019-cu il ərzində bələdiyyələrin 131 vəzifəli şəxsi barəsində Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 549-cu maddəsinə əsasən inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilərək məhkəmələrə göndərilmiş, həmin protokollar üzrə 112 bələdiyyə sədri inzibati məsuliyyətə cəlb edilmişdir. İnzibati nəzarət icraatı qaydasında aparılmış 24 araşdırmada ciddi hüquq pozuntuları aşkar edildiyindən toplanmış materiallar hüquqi qiymət veril-

məsi üçün prokurorluq orqanlarına göndərilmişdir. Həmin materiallardan 17-si üzrə cinayət işi başlanmış, digər materiallar üzrə qanunvericiliyə uyğun qərarlar qəbul edilmişdir. Araşdırmalar göstərir ki, maliyyə vəsaitlərinin qanunsuz istifadə edilməsi, pul vəsaitlərinin mənimsənilməsi, torpaq sahələrinin real dəyərindən ucuz satılması, habelə bələdiyyə iclasının səlahiyyətlərinə aid olunan məsələlərin bələdiyyə sədri tərəfindən təkbaşına həll edilməsi kimi xarakterik qanun pozuntularına yol verilmişdir. İnzibati nəzarət zamanı müəyyən edilmiş hüquq pozuntularının və nöqsanların aradan qaldırılması və ya təkrar törədilməsinin qarşısının alınmasına önəm verilərək bələdiyyələrə müxtəlif məsələləri əhatə edən 9264 tövsiyə göndərilmişdir. Bu da ötən illə müqayisədə 55 faiz çox olmuşdur.

Bələdiyyələrin fəaliyyətinin qanunauyğun qurulması üçün metodik kömək göstərilməsi məqsədi ilə maarifçilik tədbirləri davam etdirilmişdir. Hesabat dövründə ümumilikdə 292, yəni ötən illə müqayisədə 17,3 faiz çox maarifçilik tədbiri olmaqla, 271 seminar və təlim, 21 tədris kursu keçirilmiş və bu tədbirlərdə 11 mindən çox bələdiyyə üzvü və qulluqçusu iştirak etmişdir. Həmçinin 25 metodik vəsait və tövsiyə hazırlanaraq istifadə üçün bələdiyyələrə göndərilmişdir. Yerli özünüidarəetmə sahəsində əhalinin informasiya təminatının yaxşılaşdırılması məqsədi ilə bələdiyyələr barədə məlumatın əldə edilməsinə dair elektron xidmətin təşkilinə başlanılmış, həmçinin nazirliyin saytında “Bələdiyyə fəaliyyəti” bölməsi yenidən işlənmişdir.

Bələdiyyələrin fəaliyyətinin qanunvericiliyin tələblərinə uyğun təşkilinə kömək edilməsi, eləcə də yerli özünüidarəetmə sahəsində mövcud olan problemlərin həlli

istiqlamətində bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. Belə ki, yerli özünüidarəetmə orqanlarında kargüzarlıq işinin təşkili, sənədlərin qanuna uyğun qaydada qorunub saxlanması və arxivləşdirilməsinin əhəmiyyəti nəzərə alınaraq 2019-cu il ərzində 235 bələdiyyədə kargüzarlıq və sənədlərin arxivləşdirilməsi işi öyrənilmiş, bu sahədə mövcud pozuntuların aradan qaldırılması məqsədi ilə bələdiyyələrə zəruri kömək göstərilmiş, tövsiyələr verilmişdir.

Dövlət büdcəsindən hər il dotasiyaların ayrılması ilə yanaşı, ilk dəfə olaraq 2019-cu ildə 1 milyon manat subvensiya ayrılan Salyan, Göygöl, Mingəçevir və Bakıxanov bələdiyyələrində yerli əhalinin sosial problemlərinin həllinə yönəlmiş bu layihələrin icrası nəticəsində 140-dan çox iş yeri açılmış, bələdiyyələr üçün yeni gəlir mənbələri yaradılmışdır. 2019-cu ildə bələdiyyələrin maliyyə imkanlarının yaxşılaşdırılması diqqət mərkəzində olmuşdur. Yerli büdcənin gəlir mənbələrindən olan mədən vergisi, həmçinin mehmanxana, sanatoriya kurort və turizm xidməti göstərən şəxslərdən ödənişlərin yerli büdcələrə ödənilməsi vəziyyəti təhlil edilmiş, aşkar olunan çatışmazlıqların və qanunsuzluqların aradan qaldırılması üçün tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Yerli özünüidarəetmə orqanlarının böyük hissəsinin sosial sığorta üzrə xeyli borclarının yaranması və bu səbəbdən onların bank hesablarına məhdudiyyətlərin qoyulması narahatçılıq doğurduğundan bu sahədə də bələdiyyələrlə iş aparılmış, onların icra aparatının maliyyə imkanlarına və iş həcminə uyğun formalaşdırılması tövsiyə edilmişdir. Bir sıra bələdiyyələr tərəfindən vergi orqanları ilə borcların ödənilməsi qrafiki razılaşdırılaraq hesablarına qoyulmuş məhdudiyyətlər götürülmüş, sosial sığorta borclarının 1 milyon manata yaxın hissədə ödənilməsi təmin edilmiş-

dir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 4 dekabr tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qəbiristanlıqların salınması və idarə olunması qaydaları”nın bələdiyyələr tərəfindən öyrənilməsi və tətbiqinə kömək məqsədi ilə yaddaş kitabçası hazırlanaraq bələdiyyələrə göndərilmişdir. Eyni zamanda, bu sahədə mövcud olan problemlərlə bağlı, yəni əksər bələdiyyələrin zəruri texniki avadanlıqlara, internet şəbəkəsinə çıxışa malik olmaması, onlarda kompüter texnologiyaları üzrə zəruri biliyə malik kadr çatışmazlığı, qəbiristanlıqların bələdiyyələrə təhvil verilməsi prosesinin başa çatmaması və digər məsələlərlə bağlı Nazirlər Kabinetinə müraciət edilmişdir.

Yerli özünüidarəetmə sahəsində Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi ilə sıx əlaqələr davam etdirilmiş, nazirliyin nümayəndələri, milli assosiasiyaların təmsilçiləri bələdiyyələrin aidiyyəti komitələrinin iclasında iştirak edərək müvafiq normativ hüquqi aktların müzakirəsinə qatılmış, rəy və təkliflərini bildirmişdilər. Bələdiyyələrin işinin çevik əlaqələndirilməsi sahəsində bələdiyyələrin milli assosiasiyaları ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq davam etdirilmiş, milli assosiasiyaların sədrləri ilə görüşlər keçirilərək bələdiyyələrin qarşılaşdığı çətinliklərin aradan qaldırılması və digər aktual məsələlərin həlli yolları barədə müzakirələr aparılmışdır. Vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı, ictimai iştirakçılığın tətbiqinin genişləndirilməsi məsələləri diqqətdə saxlanılaraq qeyri-hökumət təşkilatlarının yerli özünüidarəetmə orqanları ilə əlaqələrinin genişləndirilməsi məqsədi ilə vətəndaş cəmiyyəti institutlarının nümayəndələri ilə görüşlər təşkil edilmiş və onlarla yerli özünüidarəetmə sahəsində nazirliyin fəaliyyəti, həyata keçirilən işlər və bu sahədə əməkdaşlıq imkanları müzakirə olunmuşdur. Qeyd olunduğu kimi, ölkəmizdə yerli

özünüidarəetmənin, bələdiyyə institutunun inkişafı ilə bağlı xeyli tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bununla belə, qarşıda bu sahədə görüləsi işlər də çoxdur.

Son illər ölkəmizin, xalqımızın həyatında baş verən çox ciddi və müsbət dəyişikliklər, yüksək inkişaf, tərəqqi, xüsusilə VI çağırış Milli Məclisin ilk iclasında ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin irəli sürdüyü genişmiqyaslı islahatlar konsepsiyası respublikamızda bütün sahələrdə olduğu kimi, yerli özünüidarəetmə orqanlarında da köklü islahatlar aparılması vəzifəsini qarşıya qoyur. Ona görə də qarşıda bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsi vəzifəsi durur. Belə ki, sosial-iqtisadi problemlərin həllində, vətəndaşların sosial müdafiə məsələlərində ekoloji, ekoloji-humanitar və sair proqramların həyata keçirilməsində bələdiyyələrin rolunun artırılması, bələdiyyələrin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericilik aktlarının təkmilləşdirilməsi, bələdiyyələrdə rəqəmsal idarəetmənin tətbiqi daha səmərəli idarəçilik mexanizmləri, təşkilati və struktur forması yaradılması məqsədi ilə bələdiyyələrin birləşməsi məsələsinin yenidən nəzərdən keçirilməsi, bələdiyyələrin fəaliyyətinə nəzarət mexanizmlərinə yenidən baxılması və ictimai nəzarətin gücləndirilməsi, bələdiyyələrin yerli icra hakimiyyəti orqanları və digər qurumlarla əməkdaşlığının təkmilləşdirilməsi, qanunvericiliyin yaratdığı imkanlardan tam istifadə edərək bələdiyyə büdcəsinin yüksək səviyyədə formalaşdırılması kimi məsələlərin müsbət həlli ölkəmizdə yerli özünüidarəetmənin inkişafına dəyərli töhfə olar. Qeyd olunan məsələlər üzrə nazirlikdə təhlillər aparılmış və görüləcək zəruri tədbirlər müəyyənləşdirilmişdir. İnanırıq ki, qarşıda duran bu həlli vacib vəzifələr Milli Məclisimizin, xüsusilə Regional məsələlər komitəsinin və digər aidiyyəti dövlət qurumlarının dəstəyi ilə reallaşacaqdır.

Hörmətli deputatlar, illik məruzənin təqdimatının koronavirus pandemiyasının bütün dünyada tüğyan etdiyi, ölkəmizdə ciddi karantin rejiminin tətbiq olunduğu həssas dövəmdə keçirilməsinə baxmayaraq, bələdiyyələr tərəfindən qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilməsi məqsədi ilə həyata keçirilən inzibati nəzarət, eləcə də bələdiyyələrin fəaliyyətinin təşkilinə kömək və onlara metodoloji yardım göstərilməsi sahəsində işin səmərəliliyinin artırılması üçün tədbirlər davam etdiriləcəkdir. Mən millət vəkillərini əmin etmək istədim ki, illik məruzəyə ölkəmizə yerli özünüidarəetmənin inkişafına dair səslənən bütün fikirlər, irəli sürülən hər bir təklif nəzərə alınacaq, diqqətlə öyrəniləcək və qanuna müvafiq zəruri tədbirlər görülməcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Vilayət müəllim. Xahiş edirəm, oturun.

Hörmətli həmkarlar, çıxış üçün 20 nəfərdən çox deputat yazılıb. Etiraz etmirsinizsə, mən ən birinci profil komitənin sədrinə söz vermək istədim. Siyavuş Novruzov, xahiş edirəm, Regional məsələlər komitəsinin sədri kimi çıxış edin.

S.Novruzov, *Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar. Vilayət müəllim ətraflı şəkildə bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətlə bağlı məlumat verdi. İllik məruzə Milli Məclisin deputatlarına paylanıb. Mən də çalışacağam ki, bu məsələlərə öz münasibətimi qısa şəkildə bildirim, həmçinin bir sıra təkliflər var ki, onu Milli Məclis üzvlərinin nəzərinə çatdırım. Xahiş edirəm ki, bu məruzədən sonra hər bir deputat səsvermədə bunu nəzərə alsın, buna səs versin.

Qeyd olunduğu kimi, bələdiyyələr Azərbaycanda yerli özünüidarəetmə fəaliyyəti ilə məşğuldur. Bilirsiniz ki, bələdiyyələrdə yuxarı qurum, yəni üst qurum yoxdur. Ona görə də hər bir bələdiyyə ancaq seçicilərin rəy və təkliflərini nəzərə alaraq fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda bu məsələ çox mühüm şəkildə həll olunub, bələdiyyələrə hüquqi yardımın göstərilməsi üçün Ədliyyə Nazirliyində belə bir struktur formalaşmış və bələdiyyələrə hərtərəfli yardımın göstərilməsini həyata keçirir. Eyni zamanda, həm kənd, həm qəsəbə, həm də şəhər bələdiyyələri üçün ayrıca milli assosiasiyalar yaranıb. Onlarla birlikdə müzakirələr aparılır, lazım olan məsələlər Milli Məclisin aidiyyəti komitəsinə göndərilir, aidiyyəti strukturlara təqdim edilir ki, gələcəkdə bələdiyyələrin daha yaxşı fəaliyyət göstərməsi üçün müvafiq qanun, qərar və sərəncamlar qəbul edilsin, dövlət tərəfindən bələdiyyələrə dəstəyin davamlı şəkil alması təmin olunsun. Bu baxımdan, mən də Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən yaradılan bu qurumun fəaliyyətini çox yüksək qiymətləndirirəm. Vilayət müəllimin rəhbərliyi ilə burada çox böyük işlər görülmüş, ilk növbədə: bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə əlaqədar onlara hüquqi yardım göstərilməsi, onlara dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlərin düzgün istifadə olunması, mənimsəmələrin qarşısının alınması və dövlət büdcəsinə geri qaytarılması, qəbul olunmuş bələdiyyə aktlarının qanunvericiliyə uyğunlaşdırılması, qeyri-qanuni verilən aktların ləğv edilməsi. Hörmətli Vilayət müəllim qeyd elədi, təkcə 2019-cu ildə qeyri-qanuni akt qəbul olunmuş, 1285 akt ləğv olunub və 1274 akt qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olmadığına görə qanuna uyğunlaşdırılıb. Ümumiyyətlə, bələdiyyələrin və bələdiyyə qulluqçularının, o cümlədən bələdiyyə sədrlərinin düzgün qəbul

etmədikləri qərarlara görə bu və ya digər şəkildə məsuliyyətə cəlb olunmaları, həmçinin onlar haqqında inzibati protokolların tərtib olunması hesabatda öz əksini tapmışdır.

Bələdiyyələr arasında maarifləndirmə işinin aparılması da mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Düzdür, bələdiyyələr Azərbaycanda 20 ildən artıqdır ki, fəaliyyət göstərir və bu sahədə Milli Məclis tərəfindən kifayət qədər qanun qəbul olunubdur. Hər dəfə bələdiyyə seçkiləri keçirildikcə burada baş verən dəyişikliklər nəticəsində bələdiyyə üzvləri arasında maarifləndirmə, xüsusilə hüquqi maarifləndirmə aktlarının qəbul olunmasında müvafiq qanunlara əsaslanma vacib şərtlərdəndir və bu baxımdan da, istər Ədliyyə Nazirliyinin ayrı-ayrı strukturları, mütəxəssisləri tərəfindən, istərsə də beynəlxalq mütəxəssislər tərəfindən, o cümlədən Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin üzvləri tərəfindən yerlərdə seminarlar keçirilir, bələdiyyə üzvləri ilə görüşlər olur. Bizim komitə bələdiyyələrin maarifləndirilməsi işində yaxından iştirak edib və mən hesab edirəm ki, bundan sonra daha da yaxından iştirak edəcəkdir.

Ümumilikdə, keçən il ölkəmizdə bələdiyyə seçkiləri ili olub və bu seçkilər azad, ədalətli, demokratik şəraitdə keçirilib. Bu seçkinin keçirilməsi üçün dövlət, dövlət başçısı tərəfindən hərtərəfli mühit və şərait yaradılmışdır. Mən yeni seçilmiş deputatlarımız üçün, ümumiyyətlə, bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı qısa məlumat vermək istəyirəm ki, Azərbaycanda bələdiyyə seçkiləri 2009-cu ildən keçirilməyə başlayıb. İlkin olaraq Azərbaycanda 2757 bələdiyyə nəzərdə tutulmuşdu və 2009-cu ildə 2757 bələdiyyəyə seçkilər keçirildi. 2009-cu il mayın 29-da “Azərbaycan Respublikasında bələdiyyələrin birləşməsi

yolu ilə yeni bələdiyyələrin yaradılması haqqında” Qanun qəbul edildikdən sonra 1041 bələdiyyə birləşdi və nəticə etibarlı ilə 1716 bələdiyyəyə növbəti seçkilər keçirildi. Sonradan Pirallahı rayonunun yaradılması ilə əlaqədar bir bələdiyyə də əlavə olundu və ümumilikdə, 1717 bələdiyyə fəaliyyət göstərməyə başlamışdır. “Azərbaycan Respublikasında bələdiyyələrin birləşməsi yolu ilə yeni bələdiyyələrin yaradılması haqqında” 2014-cü il 30 may tarixli Qanuna əsasən 204 bələdiyyə yenidən birləşərək 94 bələdiyyə yarandı və ümumilikdə, 2014-cü il dekabrın 23-də 1607 bələdiyyəyə seçkilər keçirildi. Sonradan bir bələdiyyənin ləğv olunması ilə əlaqədar 2019-cu il dekabrın 23-də 1606 bələdiyyəyə seçkilər keçirildi və bu seçkilərin nəticəsini hörmətli Vilayət müəllim qeyd elədi.

Mən bir məsələyə də xüsusi toxunmaq istəyirəm. Bilirsiniz ki, Azərbaycanda 125 seçki dairəsi var. Lakin bu dairələrin 118-də bələdiyyə seçkiləri keçirilir. Fikir verdinizsə, ayın 14-də cənab Prezident tərəfindən də səslandı. Sahibə xanım, indi Siz də Avropa Şurasının müxtəlif məsələlərə laqeyd yanaşmasını qeyd elədiniz. 20 ildən artıqdır ki, Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində bələdiyyə seçkiləri keçirilmir. Yəni burada 1 milyondan artıq insan öz fundamental hüquqlarından məhrum olub. Lakin bu günədək nə Avropa Şurası Parlament Assambleyası, nə ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu, nə də ATƏT Parlament Assambleyası bu işğal nəticəsində 1 milyondan artıq insanın bu hüququnun yerinə yetirilməsi ilə bağlı bir bəyanat da səsəndirməyib. Yaşamaq və ya digər hüquqlardan başqa seçmək və seçilmək hüququ bu dünyada ən fundamental hüquqlardan biridir. O cümlədən “5-ci kolon”un nümayəndələrini, istər xaricdə, istərsə də daxildə yaşayanları qeyd etmək

lazımdır. 2019-cu ildə Azərbaycanda bələdiyyə seçkiləri keçirildi. Bələdiyyələr üçün hər cür şəffaf şərait yaradılmışdı. Vətəndaşların təhlükəsizliyi təmin olunmuşdu, qanunvericilik baxımından hər cür şərait, seçmək və seçilmək mühiti var idi, siyasi partiyaların iştirakı tam şəkildə təmin olunmuşdu. Bir çox siyasi partiyalar da bu proseslərdə iştirak elədi, namizədlərini irəli sürdü və sair. Lakin bununla yanaşı, hansısa bir məntəqədə bir səhv, pozulma ilə əlaqədar kifayət qədər bəyanatlar verdilər. 1 milyondan artıq insanın seçmək və seçilmək hüququndan məhrum olduğu barədə nə ATƏT-in, nə Avropa Şurasının, nə də digər qurumların hesabatında bir kəlmə də deyilmədi. Mən hesab edirəm ki, ədalətsizlik, bax, buradadır, buradan başlayır. Çünki bu gün o insanların hüquqlarının müdafiəsi yoxdursa, təbii ki, qondarma Dağlıq Qarabağda keçirilən seçkilərə heç bir münasibət bildirməyəcəklər və bildirmirlər. Ona görə də biz əlimizdə olan faktlar əsasında bu məsələləri konkret olaraq beynəlxalq təşkilatlarda qaldırmalıyıq. Artıq faktdır ki, bu sahədə heç bir iş görməyiblər və pozulmuş hüquqların heç biri bərpa olunmayıbdır.

O baxımdan da, Azərbaycanda 118 dairədə seçkilər keçirildi. Seçki məntəqələrinin sayı 5049, bələdiyyələrin sayı 1606, seçiləcək bələdiyyə üzvlərinin sayı 15156 nəfər olmuşdur. Burada namizədliyini irəli sürənlər fəal idilər. Rəsmi bülletəndə 41 min 462 nəfər vətəndaşın adı var idi. Bunların sayı 50 mindən yuxarı idi. Kimlər sənədləri, imzaları toplayıb qeydiyyatdan keçmişdisə, onların adı bülletənə salınmışdı və 41 min 462 nəfər burada iştirak etmişdi. Bunların 14 min 353 nəfəri Azərbaycanda fəaliyyət göstərən siyasi partiyalar tərəfindən, 27 min 107 nəfər isə fərdi qaydada öz namizədliyini irəli sürmüşdür.

Tərkib etibarı ilə təxminən 10 min 935 nəfər siyasi partiya mənsubiyyəti olan, 4 min 140 nəfər bitərəf seçilmişdir. Qadınlarla, gənclərlə bağlı burada qeyd olundu. Bu dəfə 38 faiz qadınlar seçilibdir, 39 faiz gənclər təmsil olunubdur.

Ümumilikdə, mən qeyd etmək istəyirəm ki, dövlətin bələdiyyələrə qayğısı həmişə olub. 2000-ci ildən 2020-ci ilə qədər dövlət büdcəsindən bələdiyyələrə 82 milyon 400 min manat dotasiya ayrılıb ki, onlar öz işlərini qurmaq, fəaliyyətlərini daha yaxşı həyata keçirmək üçün gələcəkdə işlər görsünlər. Buna paralel olaraq bələdiyyələrin topladığı vəsaitlər də var ki, bunlar torpaq, əmlak vergisi, digər icarə haqlarıdır. Bu vergilər digər sahələrdən toplanır.

Sonda isə bizim bir neçə təklifimiz var. Lakin bu gün üçün deyil, biz fikirləşirik ki, gələcəkdə bunu aidiyyəti strukturlarla, komitələrlə birlikdə işləyib, Milli Məclisə təqdim etməliyik. Bu təkliflərin bir çoxu yerlərdən, o cümlədən ayrı-ayrı strukturlardan gəlir. İlk növbədə biz hesab edirik ki, bələdiyyə seçkiləri haqqında ayrı qanun olmalıdır. Bu, Seçki Məcəlləsindən çıxarılmalıdır. Burada bizim hüquqşünaslarımız əyləşib. Onlar gözəl bilirlər ki, Seçki Məcəlləsində ümumi və xüsusi hissələr var. Ümumi və xüsusi hissələrə bələdiyyənin fəaliyyəti ilə əlaqədar qanun layihəsi uyğun gəlmir. Söhbət nədən gedir? Namizədliyin irəli sürülməsi və ondan tələb olunan sənədlər bir hissədə gedir. Demək, Seçki Məcəlləsində bir kənddə seçiləcək bir bələdiyyə üzvü ilə prezidentliyə namizədin eyni sənədləri toplaması nəzərdə tutulub. İndi təsəvvür edin, tutaq ki, kiçik bir kənddən bir bələdiyyə üzvü seçiləcəksə, onun üçün 74 səhifə sənəd hazırlanmalıdır. Eyni sənədləri prezidentliyə namizəd də toplamalıdır. Bu

cür ola bilməz, mümkün deyil. Eyni zamanda, digər məsələlərlə, əmlakla, gəlirlərlə bağlı kifayət qədər problemlər var ki, biz bu məsələlərdə vətəndaşlarımızın sərbəst şəkildə iştirakının təmin olunmasını qanunvericiliklə təsbit etməliyik. Mən hesab edirəm, “Bələdiyyə seçkiləri” bölməsini Seçki Məcəlləsindən çıxarmalıyıq. Bələdiyyələrlə bağlı yerli özünüidarəetmə orqanı kimi ayrıca qanun olmalıdır.

İkinci təklifim ondan ibarətdir ki, bələdiyyə seçkiləri ümumxalq səviyyəsində keçiriləsi seçki deyil. Dünyanın heç bir yerində bu formada seçki yoxdur ki, bir gündə bütün ərazilərdə bələdiyyə seçkisi keçirilsin. 5 rayonda bir vaxt, 7 rayonda başqa bir vaxt keçirilir. Onlar əhalinin özünün idarə olunması üçün seçdiyi yerli nümayəndələrdir. Bunlar nə vaxt məqbul hesab edirlərsə, biz onu qanunla təsbit edirik və ayrı-ayrı yerlərdə bu seçki keçirilir. Biz bunu parlament, Prezident seçkiləri səviyyəsinə qaldırmışıq. Əslində isə bu, yerli özünüidarəetmədir. Bu məsələ bu şəkildə həll edilməlidir.

Digər məsələ odur ki, bələdiyyə seçkilərini Dairə seçki komissiyaları keçirməlidir. Ən yuxarı orqan Dairə seçki komissiyası olmalıdır. Bu, yerli özünüidarəetmədir. Mərkəzi Seçki Komissiyası müvafiq tövsiyələr verə, müvafiq qərarlar qəbul edə bilər. Amma Dairə seçki komissiyası seçkinin nəticəsi ilə bağlı şikayəti qəbul edibsə, bu, oradan yerli rayon məhkəmələrinə verilə bilər ki, gələcəkdə bununla bağlı məsələlər Ali Məhkəməyə və digər strukturlara ünvanlanmasın. Yəni bu, yerli seçkidir. Əgər Dairə seçki komissiyasının qərarından narazılıq varsa, rayon məhkəməsinə təqdim edilir. Rayon məhkəməsinin qərarından razı olmadıqda isə apelyasiya və digər məhkəmələrdə bu məsələlərin müzakirəsi aparıla bilər.

Ən əsas məsələlərdən biri bələdiyyələrin birləşməsi və ayrılması ilə əlaqədardır, mən bu barədə fikirlərimi qeyd etdim. Bu, getdikcə azaldılıb və bunun sayının azaldılması üçün biz Seçki Məcəlləsində dəyişiklik etməliyik. Seçki Məcəlləsində göstərilir ki, 500-ə yaxın sakin yaşayan yerdə 5 nəfər, 100 mindən 300 minə yaxın əhalinin yaşadığı yerdə 19 nəfər bələdiyyə üzvü seçilə bilər. Təsəvvür edin, bu, sayla, proporsional qaydada bölünür. Biz hesab edirik ki, kiçik bələdiyyələrdə bir nəfər, ən yuxarı bələdiyyələrdə 9 nəfər olsun. Bununla da bələdiyyə üzvlərinin sayı kifayət qədər azala bilər ki, burada digər siyasi partiyalar da fəal iştirak etsin. Həmçinin bələdiyyə üzvlərinin sayının azaldığı təqdirdə keyfiyyət baxımından məsələlər də öz həllini daha yaxşı tapacaqdır.

İmza toplamaqla əlaqədar burada yenə də 15-dən 150-ə qədərdir. Biz bilirik ki, Prezident seçkilərində 45 mindir, parlament seçkilərində 450-dir. Bələdiyyələrdə isə 15-dən 150-ə qədərdir. Bunu 10–100 arasında bölmək bu məsələləri həll edir.

Bir daha hamıya təşəkkürümü bildirirəm. Kimin nə təklifi olsa, yazılı və ya şifahi şəkildə çatdıra bilər. Biz onların üzərində işləyə bilərik. Deputat həmkarlarımdan məruzəni nəzərə almağı xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim. Musa müəllim, sualınız var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun, Musa Quliyev.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Mənim təklifim prosedurla bağlıdır. Nəzərə alsaq ki, koronavirus pandemiyası ilə bağlı karantin şəraitində və qapalı məkanda işləyirik, təklif edirəm, bu iclasdan başlayaraq, karantin dövründəki bütün

iclaslarımızda çıxışlarımızı 5 dəqiqəyə endirək. Çalışaq ki, iclasın da ümumi müddətini 2 saata yekunlaşdıraq. Əgər gündəlikdə məsələlər çox olarsa, iclası 2 saata yekunlaşdırma bilməsək, tənəffüs edək, bina havalandırılsın, sonra davam edək. Tibbdə çoxdan məlumdur ki, virus infeksiyası qapalı məkanda daha çox yayıla bilər və hər saatdan bir qapı-pəncərənin açılıb məkanın havalandırılmasına ehtiyac var. Təşəkkür edirəm. Xahiş edirəm, mənim təklifimi səsə qoyasınız.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Nizamnaməyə görə, təklif olanda bunu səsə qoymalıyıq. Buyurun, səsə qoyuram. Yuxarıda oturan həmkarlarımız, xahiş edirəm, münasibətinizi bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.51 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul olundu.

Çıxışlarımız 5 dəqiqəyədək olacaq. Növbəti çıxış edən Sadiq Qurbanovdur. Buyurun, Sadiq müəllim.

S.Qurbanov. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlarımız, bu gün bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsini dinlədik. Ədliyyə nazirinin müavini Vilayət Zahirova buna görə xüsusi təşəkkür edirəm. Eyni zamanda, bu məsələ ilə bağlı profil komitənin sədri tərəfindən ətraflı məlumat verildi. Burada deyəcəklərim çox idi. Siyavuş müəllim işğal

olunmuş torpaqlarımızda bələdiyyə seçkiləri ilə bağlı çox ətraflı şəkildə dediyi üçün mən birbaşa təkliflərə keçirəm. Vaxta da qənaət etmiş olarıq.

Məruzədə görülmüş işlər və problemlər haqqında məlumatlar öz əksini tapıb. Ümumiyyətlə, düşünürəm ki, ölkəmizdə gələcək illərdə bələdiyyələrin fəaliyyətinin gücləndirilməsinə yönəlik bir çox addımlar atılmasına və bu institutun xarici ölkələrin təcrübəsinə əsaslanaraq daha da təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var. Təbii ki, hazırda dövlətimizin koronavirusla mübarizədə xərclərini nəzərə alaraq, cənab Prezidentimiz İlham Əliyevin birinci rübün yekunlarına dair Nazirlər Kabinetinin iclasında bəzi sahələrdə dövlət xərclərinə yenidən baxılması və prioritet təşkil etməyən xərclərin ixtisar edilməsi barədə söylədiyi fikirlər bu sahədə də önəm daşmalıdır.

Hörmətli həmkarlar, hesab edirəm ki, təcrübədən göründüyü kimi, yerlərdə paralel olaraq icra strukturlarının və kommunal xidmət sahələrinin saxlanılmasına dövlət büdcəsindən ayrılan maliyyə vəsaiti bir çox hallarda səmərəsiz yerə xərclənir. Yerli icra orqanlarının bu sahədə fəaliyyətini və səlahiyyətini ləğv etməklə, bu strukturların saxlanılmasına yönəldilən vəsaiti bələdiyyələrə dotasiya formasında yönəltmək, bu, həm bələdiyyələrin sakinlər qarşısında məsuliyyətini artırmış olacaqdır, həm də görülməli işlərin sayının artmasına gətirib çıxaracaqdır. Bunun üçün də hesab edirəm ki, əvvəlcə bu sahədə bir neçə rayonda pilot layihəyə başlamaq olar. Bu, uğurlu olduqdan sonra bütün respublikanı əhatə etmək olar.

Dünya təcrübəsində bu cür praktikalar var. Bilirsiniz, mən də universitetdə bu sahə ilə bağlı dərslər deyərəkən araşdırmalar aparmışdım. Siyavuş müəllimin bələdiyyə

seçkilərini ümumxalq məsələsinə çevirməmək fikrini də dəstəkləyirəm. Hesab edirəm ki, eyni zamanda, Seçki Məcəlləsində də bələdiyyə seçkiləri ilə bağlı dəyişiklik edilməsinə ehtiyac var. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Elman müəllim, buyurun.

E.Nəsirov. Hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mətbuat nümayəndələri, biz bu gün olduqca vacib bir məsələni müzakirə edirik. Hörmətli Vilayət müəllim çox geniş bir məruzə ilə çıxış etdi. O məruzə bizim əlimizdədir, diqqətlə tanış olmuşuq. Bu məqamda qeyd edirəm ki, bəli, ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunları ilə bağlı videokonfrans şəklində keçirdiyi müşavirədə qeyd etdi ki, 2020-ci il Azərbaycanda dərinləşən geniş islahatlar ili olacaq. Keçən il məhz belə bir il kimi tarixə düşdü. Amma bu il həmin kurs daha da dərinləşdiriləcək. Deməli, eyni zamanda, bu, bələdiyyə institutu ilə bağlı məqamları da özündə ehtiva edir. Nəzərə alsaq ki, bələdiyyə institutunun keçən il 20 ili tamam oldu, eyni zamanda, ötən il növbəti seçkilər də keçirildi, belə olan vəziyyətdə 20 il kifayət qədər böyük müddətdir ki, bələdiyyə institutu özünü artıq təkmilləşdirmiş vəziyyətdə təqdim etsin. İnsafən qeyd edək, məruzədən də görüldüyü kimi, xeyli işlər görülüb, bələdiyyə institutu bu 20 il ərzində böyük bir inkişaf yolu keçib. Amma təbii ki, hələ də gözləntilərlə reallıqlar arasında müəyyən qeyri-tarazlıq mövcuddur. Bu gün məruzədə də qeyd olundu, bu, əlimizdəki kitabda da var, ən çox narahat edən məsələlər torpaq sahələrinin real qiymətindən aşağı qiymətə satılması ilə bağlıdır. Bu hal çox yerlərdə qeydə alınıb və məruzədə də öz əksini tapıb.

Mən özüm də bələdiyyələrlə maraqlanmışam. İclasların keçirilməsində çox ciddi problem var. Bələdiyyələrin

çoxunda, hətta belə demək mümkündürsə, iclaslar keçirilmir. Bir çox hallarda bələdiyyə sədrlərinin birbaşa, iclas olmadan səlahiyyətlərini aşıb, qərarlar qəbul etməsi praktikası da mövcuddur. Bunlar, təbii ki, xoşagəlməyən hallardır.

Eyni zamanda, bələdiyyələrin üzləşdiyi problemlərdən biri də odur ki, bələdiyyələrin böyük bir hissəsinin sosial sığorta ödənişləri üzrə xeyli borcları olduğundan, artıq onların bank hesablarının məhdudlaşdırılması ilə bağlı addımlar atılıb. Təbii ki, bunlar ciddi problemlərdir. Çox istəyerdik ki, bu məsələlərin həllində də addımlar atılsın. Ən azı qardaş Türkiyə dövlətinin praktikası gözümüzün qarşısındadır. Türkiyədə bələdiyyə institutu kifayət qədər inkişaf edib. Orada bələdiyyələr məhz əhalinin rifahı ilə, onların üzləşdiyi müəyyən abadlıq, tikinti işləri ilə, sosial problemlərin həlli ilə bağlı yetərincə ciddi addımlar ata biləcək bir instituta çevrilib. Mən belə hesab edirəm ki, bu istiqamətdə Azərbaycan bələdiyyəsinin Türkiyənin təcrübəsindən yararlanması, onların bu səviyyəyə necə gəlməsi ilə bağlı məsələləri öyrənməsi və o praktikadan istifadə etməsi yerində atılmış bir addım olar.

Bütövlükdə, mən bu məruzəyə səs verəcəyəm. Hesab edirəm ki, həqiqətən, Azərbaycan bələdiyyəsi bu 20 il ərzində xeyli işlər görüb. Amma müəyyən problemlər var ki, hələ də həllini tapmayıb. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Azay Quliyev, buyurun.

A.Quliyev. Çox sağ olun, təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli mətbuat nümayəndələri! Mən də bələdiyyə orqanlarına nəzarət üzrə ixtisaslaşmış bizim dövlət qurumuna təşəkkür etmək istəyirəm. Vilayət müəllim ətraflı hesabat təqdim etdi. Əlbəttə, hesabata baxanda son bir ildə görülən işləri və həyata

keçirilən tədbirləri qeyd etməmək mümkün deyil. Bu istiqamətdə Ədliyyə Nazirliyinin, əlbəttə ki, gördüyü tədbirlər, xüsusilə bələdiyyə orqanlarının bilik və bacarığının artırılması ilə bağlı atdığı addımlar təqdir olunmalıdır. Lakin bununla yanaşı, mən bir neçə məqamı hörmətli Vilayət müəlliminin diqqətinə çatdırmaq istəyərdim. Xüsusilə, hesabatın strukturu ilə bağlı fikirlərimi bölüşmək istərdim. Konseptual baxımdan bir neçə təklifim var.

Birinci, hazırkı hesabatda biz bələdiyyələrin illik büdcəsi haqqında məlumat əldə edə bilmirik. Yaxşı olardı ki, bütövlükdə ölkə üzrə bələdiyyələrin illik büdcəsi haqqında məlumat hesabatda öz əksini tapsın. Eyni zamanda, bu büdcənin formalaşma mənbələri, yığılan vergilər, onun həcmi və bütövlükdə, rayonlar, şəhərlər üzrə bir bölgü aparılsa, bu istiqamətdə məlumat verilsə, yaxşı olar. Hətta xarici təcrübəyə istinad edərək, yaxşı olardı ki, ümumi daxili məhsulun formalaşmasında bələdiyyələrin payı da qeyd olunsun. Bu, birinci məsələ.

İkinci, burada hesabatda da qeyd olundu, bu gün bələdiyyələrin fəaliyyətində xoşa gəlməyən və bir az narahat edən məsələlərdən biri də budur ki, bələdiyyələrdə borclar yığılıb qalıb, ödənişlər həyata keçirilmir. Burada sosial sığorta ilə bağlı məsələlər qeyd olundu. Amma, bütövlükdə, ölkədə bələdiyyənin nə qədər ümumi borcu var, bunların yığılmasının və indiyə qədər ödənilməməsinin səbəbi nədir? Hesab edirəm, elə bu barədə də məlumat verilsə, yaxşı olardı.

Burada hesabatda qeyd olunub ki, 2765-ə yaxın akt ləğv olunubdur, yaxud dəyişdirilibdir. Mənə belə gəlir ki, məhz hansı bələdiyyələrdə bu aktlar dəyişdirilib, ləğv olunubdur, bunların da adları qeyd olunsa, yaxşı olar. Ümumiyyətlə, bu istiqamətdə hansı tədbirlər görülüb, yəni

aktları ləğv olunmuş bələdiyyələrlə bağlı hansı hüquqi məsuliyyət tədbirləri həyata keçirilib? Düzdür, burada 131-i ilə bağlı məlumat verilir. Amma söhbət çox böyük rəqəmdən, yəni 2765 bələdiyyədən gedir.

Nəhayət, burada qeyd olundu ki, İctimai iştirakçılıqla bağlı Qanunun tələbləri necə yerinə yetirilir. Bilirsiniz ki, Qanuna əsasən yerli özünüidarəetmə orqanlarının nəzdində də ictimai şüarlar yaradılmalıdır. Ancaq hesabatda bununla bağlı hər hansı bir məlumata rast gəlmədik. Mən inanmıram ki, bələdiyyədə belə bir qurum yaradılsın.

Bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı, düşünürəm ki, burada çox müfəssəl danışmağa ehtiyac yoxdur. Ümumi şəkildə nə demək olar?

Birinci, hesab edirəm, yeni seçilən bələdiyyə üzvləri vətəndaşların inam və etimadını qazanmağı bacarmalıdır. Bələdiyyələrə olan inam elə səviyyədə olmalıdır ki, insanlar da vergiləri könüllü şəkildə ödəsinlər.

İkinci, bu gün bələdiyyələrin internet resurslarına çıxışının bu qədər zəif olması bir çox yerlərdə, əlbəttə, ciddi narahatlıq doğurur. Hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, bələdiyyənin hesabatları həm elektronlaşdırılmalıdır, həm də kifayət qədər əlçatan olmalıdır. Yaxşı olar ki, gələcəkdə imkan daxilində bələdiyyə ərazisində yaşayan insanların, vətəndaşların da fərdi kabineti yaradılsın ki, onlar həm vergiləri rahat ödəsinlər, həm də bələdiyyə haqqında ətraflı məlumat əldə etsinlər.

Bundan başqa, düşünürəm, bir məqama da toxuna bilərik və bu, çox vacib məsələlərdən biridir ki, bu gün bələdiyyələrin müstəqil gəlir əldə etmə qaynaqları olmalıdır. Müstəqil gəlir qaynaqları yaradılmalıdır ki, bu da bələdiyyələrin sosial problemlərinin həllində mühüm rol oynasın.

Bəlkə gələcəkdə bələdiyyə sədrlərinin birbaşa xalq tərəfindən seçilməsi məsələsinə də baxaq? Çünki xalq tərəfindən seçilən bələdiyyə sədrinin birbaşa məsuliyyəti də çox olur və düşünürəm ki, onun görəcəyi işlər, ümumiyyətlə, platforması və digər fəaliyyəti də insanlar tərəfindən öncədən qiymətləndirilə bilər.

Nəhayət, sonuncu məsələ. Bilirsiniz ki, Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən bələdiyyələrin mülkiyyətində olan torpaq sahələri üzərində sərəncam vermək hüququ məhdudlaşdırılıb. Buna görə də yaxşı olardı ki, bu ərazidə olan torpaq sahələrinin xəritəsi və sərhədlərinin müəyyən edilməsi prosesi sürətləndirilsin ki, Bakı şəhərində olan bələdiyyələr də sərəncam verməkdə çətinlik çəkməsinlər.

Bütövlükdə, biz hesabatı məqbul hesab edə bilərik və həmkarlarımdan da hesabatı nəzərə almağı xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Tahir Kərimli, buyurun.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Hörmətli deputatlar, hörmətli mətbuat nümayəndələri! Məndən öncə çıxış edənlər bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı müəyyən mülahizələr söylədilər və onlarla şərikəm. Ona görə də mən hörmətli Vilayət müəlliminin söylədiyi bir məsələyə, bələdiyyələrlə, koronavirusla bağlı məsələlərə toxunmaq istərdim.

Öncə bunu deyim ki, bu koronavirus pandemiyası hələ qurtarmayıb, davam edir. Şübhəsiz ki, bunun qiyməti sonra veriləcək. Amma indi də bizim dövlətimizin simasında müəyyən nəticələr çıxarmaq mümkündür. Mən müşahidələrimin nəticəsində burada iki mühüm nəticə çıxarmışam. Birincisi, Azərbaycanda koronavirusa qarşı mübarizədə dövlətin səyləri, Azərbaycan dövlət modelinin üstünlükləri. Bu nədən ibarət oldu? Biz açıq dövlətik.

Qonşu ölkədə artıq pandemiya çox sürətlə yayıldı. Ola bilər, hansı isə ölkələrdə zəif inkişaf edir, ancaq bizim ölkədə bu, sürətlə yayılırdı. Cənab Prezident bunun qarşısını vaxtında ala bildi. Qərargah yaradıldı, kifayət qədər vəsait ayrıldı, xəstəxanalar tikildi, karantin rejimi tətbiq edildi, hər cür yardımlar ayrıldı. Bircə nümunə deyəcəyəm. Təkcə insanların səhhəti deyil, məhz bütün ətrafımızda olan dövlətlərdə pul vahidləri qiymətdən düşdü, bizdə isə manat öz qiymətini, məzənnəsini saxladı. Necə ki, cənab Prezident pandemiya alovunu nüfuzu, gücü, şəxsiyyəti ilə ölkəmizə buraxmadı, pandemiya ilə mübarizədə də öz nüfuzundan istifadə edərək ilk vaxtdan, – bunu artıq burada qeyd ediblər, – ölkəyə dərman vasitələri, avadanlıqlar, nəfəs aparatları gətirdi. Hər cəhətdən mərkəzləşdirilmiş bir ovqat yarandı və bu, müvəffəqiyyətlə davam edir. Bunu Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı da, başqa dövlətlər də qeyd edir. Vaxt almamaq üçün bunları demək istəmirəm.

İkinci ən mühüm nəticə məhz bələdiyyələrlə bağlıdır. Biz hörmətli Novruzəli müəllimlə dünən rayondan qayıtmışıq. Mən neçə gündür, Ağsu, İsmayılı, Şamaxı bölgəsindəyəm. Biz zəlzələ vaxtı görmüşdük ki, o zaman minlərcə insana evlər tikildi, təmir edildi, yardımlar oldu. Azərbaycan dövləti orada öz obrazını xalq üçün bir qədər də yaxşı göstərdi. Amma indi nədir? İndi biz nəyi müşahidə etdik? Biz onu müşahidə etdik ki, artıq cənab Prezident sahibkarlara, insanlara müraciət edir ki, yardımlaşın, kömək edin. Dövlət başçısı yüksək qiymət verir, onlara təşəkkür edir, pul ayırır. Bunu heç kimin xoşuna gəlmək üçün demirəm, mən ömrüm boyu hər yerdə deyirəm ki, cənab Prezidentin və Mehriban xanımın sayəsində vəziyyət çox yaxşılaşıb. Mən bunu nə vaxt

görmüşdüm? O vaxt xalq hərəkətində görmüşdüm, insanlar bir-birini nə təhər istəyir. Aprel döyüşlərində görmüşdüm və ilk dəfə bütün xalqın içərisində gördüm ki, insanların qəlbindən nifrət çıxır, ürəklərində sevgi tuturlar. Necə bir-biriləri ilə yardımlaşırlar. Vaxtı ilə müstəqillik olmayanda Tağıyev və digərləri xeyriyyəçilik tədbirləri görürdü. Bu gün o tədbirləri Azərbaycan dövlətinin özü, onun başçısı, Heydər Əliyev Fondu aparır. Hətta bəzən görürəm ki, insanlar – qoca, cavan, hamı arxayın evdə oturub ki, onlara yardım edəcəklər, darda qoymayacaqlar. Misal üçün, polis hansı qapını açsaydı, deyərdilər ki, ilahi, görəsən, bu niyə gəlib. İnsanlar qorxardılar. İndi isə ən gözəli odur ki, polis qapını yardım etməkdən ötrü açır. Çox dövlətli olmayan bir adam bir pay alıb, qonşusuna kömək edir. İnsanların içərisində ülvi hisslər var. Bunu inkişaf etdirmək lazımdır. Bu, böyük bir fürsətdir. Azərbaycan xalqı bütövləşir, sevilir.

Nəyi demək istəyirəm? Dünən də Sahibə xanım, Siz “AzərTac”a müsahibənidə bunu qeyd etmisiniz ki, insanlar artıq bir sıra “feyk”lərə inanmırlar. Həqiqətən, inanmırlar. Artıq bəsdir, bircə o qalıb deyək ki, koronavirusu da Azərbaycan dövləti yaratdı. Mən yenə də həmin bələdiyyələrdən, həmin yerlərdən gəlirəm. Artıq onlara qulaq asmırlar. Bəsdir, Azərbaycan dövləti ən güclü, ən sevilən vaxtında, müxalifət, sənə əl uzadıb. Bəsdir, tərsliyi yerə qoy, hakimiyyətə gəlmək imkanın yoxdur, gəl, bütövləş. Bəlkə müəyyən qədər dolana bilərsiniz, amma minlərcə insanlar, mütəxəssislər var, onları bədbəxt etməyin. Onlar ailəsi, dövləti üçün işləməlidir, Azərbaycan üçün dövlət idarəçiliyində, mülkiyyət və hakimiyyət idarəçiliyində iştirak etməlidir, onların qarşısını almayın, sevgi yaradaq, dövlətimizin inkişafı üçün sevgi çağırışı edək.

Mən müraciət edirəm. Güclü lider, güclü hakimiyyət həmişə lazım olub. Bəlkə də 18-ci ildə belə lazım idi...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Tahir Rzayev, buyurun.

T.Rzayev. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, Ədliyyə Nazirliyinin bu gün təqdim etdiyi hesabatı mən də məqbul hesab edirəm. Məruzə görülmüş işlərin təhlilinə, faktların əsaslandırılmasına, tədbirlərin mahiyyətinin şərhinə görə əvvəlki hesabatlardan fərqlənir. Aydın hiss olunur ki, deputatların əvvəlki illərdə səsləndirdiyi fikirlər, təkliflər nazirlik tərəfindən müəyyən qaydada nəzərə alınaraq, bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin səmərəliliyinin artırılması sayəsində əməli tədbirlər görülməkdədir. Bu, bələdiyyələr tərəfindən qanunvericiliyə əməl olunmasında, şəffaflıq və hesabatlılığın tətbiqində, maarifləndirmə tədbirlərinin genişləndirilməsində, seminar və təlimlərin sayının, həm də səmərəliliyinin artırılmasında, bu tədbirlərin bəzi regionları əhatə etməsində özünü göstərir. Müsbət təcrübənin yayılması, televiziya və mətbuat vasitəsi ilə əhaliyə çatdırılması, rayonlarda vətəndaşların qəbulu da xeyli yaxşılaşdırılıb. Özünüidarətmə orqanları tərəfindən 22 yeni müəssisə yaradılıb, yüzlərcə yeni iş təsis edilib. Bir sıra yeni layihələr hazırlanıb və həyata keçirilməkdədir.

Bu gün mədən vergisinin, mehmanxana, sanatoriya-kurort və turizm xidməti göstərən şəxslərdən ödənişlərin yerli büdcəyə ödənməsinin problemə çevrildiyi bir vaxtda Ədliyyə Nazirliyinin bu istiqamətdə müəyyən tədbirlər həyata keçirməsi yaxşı haldır. Bu, bələdiyyələrin maliyyə imkanlarının yaxşılaşmasına xidmət edir. Nazirliyin reklam daşıyıcılarının yerləşdirilməsi, sosial sığorta üzrə borcların ödənilməsi, yerli özünüidarətmə sahəsində

əhalinin informasiya təminatının yaxşılaşdırılması, bələdiyyələrə maliyyə yardımı və subvensiyaların ayrılması üçün göstərdiyi təşəbbüslər də onların fəaliyyətinin genişlənməsinə xidmət edir. Bələdiyyələrin beynəlxalq aləmə çıxışı, beynəlxalq və regional tədbirlərdə iştirakı, qeyri-hökumət təşkilatları, bələdiyyə assosiasiyaları, informasiya orqanları ilə əlaqələri də genişlənməmişdir. Bu işlərdə Bələdiyyələrlə iş mərkəzinin rolu var və son ildə mərkəzin xətti ilə keçirilən bir sıra əhəmiyyətli tədbirlər, xüsusilə bəzi bələdiyyələrin fəaliyyətinin işıqlandırılması, təbliğ edilməsi, əhaliyə çatdırılması bunu deməyə əsas verir.

Hesab edirəm ki, bələdiyyə-vətəndaş münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi, bələdiyyələrin maliyyə bazasının artırılması, bələdiyyə müəssisələrinin yaradılması, bələdiyyə üzvlərinin, qulluqçularının təşəbbüskarlığının və məsuliyyətinin yüksəldilməsi sahəsində daha səmərəli tədbirlər görülməlidir. Yerli özünüidarəetmə orqanları ölkəmizin sosial-iqtisadi həyatında daha yaxından iştirak etməlidirlər. Başlıcası, bu gün bələdiyyələr koronavirus pandemiyasının doğurduğu çətinlikləri real qiymətləndirməli, həmrəylik nümayiş etdirməli, dövlətin həyata keçirdiyi tədbirlərə dəstək verməli və əhali ilə sıx əlaqədə işləməlidirlər.

Mən illik məruzəni müsbət qiymətləndirirəm və deputat həmkarlarımdan da onu dəstəkləmələrini xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim. Azər Badamov, buyurun.

A.Badamov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın təqdim etdiyi hesabatını dəstəkləyirəm, orqanın fəaliyyətini müsbət hesab edirəm və səs verəcəyəm.

Hörmətli həmkarlar, qeyd etmək istəyirəm ki, 2018-ci ildən başlayaraq ölkəmizdə islahatlar prosesi geniş vüsət almışdır. Bu proses institusional və struktur islahatlarından başlamış, hakimiyyətin hər 3 qolunda öz əksini tapmaqda davam edir. Aprelin 14-də cənab Prezidentin sədrliyi ilə keçirilən ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə dövlət başçısı bir daha qeyd etdi ki, 2020-ci ildə də islahatlar davam etdiriləcəkdir. Ölkədə aparılan islahatların müsbət nəticələrini görürük. İqtisadiyyat və idarəetmə sistemi yeniləşir, korrupsiya azalır, şəffaflıq artır və nəticədə vətəndaş məmnunluğu qazanılır. Dövlət büdcəsinə proqnozlardan əlavə vəsaitlər daxil olur. Düşünürəm ki, hakimiyyətin qollarının hər birində həyata keçirilən islahatlar prosesi yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyətində də öz əksini tapmalıdır. Çünki yerli özünüidarəetmə orqanları birbaşa vətəndaşlarla təmasda olan qurumlardır. Burada ən çox vətəndaş məmnunluğu təmin olunmalıdır. Bələdiyyələrin müstəqil fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatı olmasına baxmayaraq, onlarla əlaqədar yaranan hər bir narazılıq vətəndaş dövlətin ünvanına yazır. Ona görə də bələdiyyələr qarşısında yeni tələblər qoyulmalı və məsuliyyət çoxaldılmalıdır.

Hər dəfə deyilir ki, bələdiyyələrə müstəsna səlahiyyətlər verilməlidir. Bu ifadə ilə razılaşa bilmərəm. Bu gün bələdiyyələrin müstəqil fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş səlahiyyətlərinin arealı genişdir. Bələdiyyələrə dövlət büdcəsindən dotasiya və subvensiyalar da verilir. Bu məbləğ hər il artırılır. Burada suallar yaranır. Biz bələdiyyələrin fəaliyyətində bir dəyişiklik görürük mü? Bələdiyyələr bu səlahiyyətlərin hamısından səmərəli istifadə edirlərmi? Təbii ki, xeyr. Bir

neçə bələdiyyə istisna olmaqla, bələdiyyələrin əksəriyyətinin fəaliyyəti vergilər yığaraq, ancaq özlərinə əmək haqqı yazmaqla kifayətlənir. Düşünürəm, bələdiyyələr baxışlarını müasir çağırışlara uyğun formalaşdırmalıdır və ölkənin inkişafında yaxından iştirak etməlidir. Xarici təcrübə öyrənməli, müsbət təcrübəni istifadə etməliyə.

Burada hörmətli Vilayət müəllimin və hörmətli Siyavuş müəllimin səsləndirdiyi təklifləri dəstəkləyirəm və bələdiyyələrin fəaliyyətində islahatların keçirilməsini vacib hesab edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Azər müəllim. Aydın Mirzəzadə. Buyurun.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. İlk növbədə bizə məzmunlu, hərtərəfli hesabat verdiyinə görə Ədliyyə Nazirliyinin nümayəndəsi, nazir müavini hörmətli Vilayət müəllimə təşəkkür edirəm. Deputat həmkarım, Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş müəllim Novruzova təşəkkür edirəm. Bir sıra ciddi məsələləri qaldırdı və bələdiyyələrlə bağlı yaxşı bir statistika vurğuladı. Mən onun fikrini bölüşürəm ki, Azərbaycana haqsız yerə irad bildirən bəzi beynəlxalq təşkilatlar nədənsə əhalimizin 12 faizinin artıq 21 ildir, bələdiyyə seçkilərində iştirak etmək hüququndan məhrum olmasına münasibət bildirmirlər. 1 milyon 200 min məcburi köçkünümüz var. Onun 600–700 mini artıq səsvermə hüququna malik olan vətəndaşlardır. Amma həmin vətəndaşlarımız 1999-cu ildən bəri bələdiyyə seçkilərində iştirak edə bilmirlər, yerli hakimiyyət orqanlarını formalaşdırma bilmirlər. Daim Azərbaycanda qüsurlu axtaran Avropa Şurası, Avropa Şurasının Azərbaycan üzrə məruzəçiləri bu məsələyə nədənsə göz yumurlar. Biz çox düzgün olaraq onların işindən narazı olmağımızı açıq şəkildə bildiririk.

1999-cu ildə ilk bələdiyyə seçkilərindən bu tərəfə Azərbaycanda bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı çox gözəl təcrübə toplanıb. Bələdiyyələr öz üzərinə düşən vəzifələri yerinə yetirməyə, yerli idarəetmə orqanı kimi özünü tanıتماğa nail ola biliblər. Bələdiyyələr ilk növbədə əhalinin işlə təminatı, abadlıq işlərinin aparılması, öz fəaliyyəti çərçivəsində müəssisələrin yaradılması ilə bağlı çox böyük işlər görüb. Mən çox sevindim ki, Vilayət müəllimin məruzəsində təmsil etdiyim Mingəçevir bələdiyyəsinin də adı çəkildi. Bir deputat olaraq yerli bələdiyyə ilə çox sıx işləyirəm. Hörmətli Əli müəllim də Mingəçevir bələdiyyəsi ilə çox sıx bağlıdır. Deyim ki, Mingəçevirdə bələdiyyələrin fəaliyyətində müsbət təcrübə yaranıb. Bu təcrübənin təkcə Mingəçevirdə deyil, digər rayonlarda da yayılmasına çox böyük ehtiyac vardır.

Bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı hesabatı qəbul edirəm, amma bununla belə bir neçə təklifimi vermək istəyirəm. Birincisi, bələdiyyələrin statusu ilə bağlı cəmiyyətin maarifləndirilməsinə çox böyük ehtiyac var. Hər bir vətəndaş statusundan, gəlir mənbəyindən, vəzifəsindən, təhsilindən asılı olmayaraq, bələdiyyələr haqqında məlumatlı olmalıdır. Yəni Ədliyyə Nazirliyinin bu məsələ ilə bağlı geniş maarifləndirmə proqramının işə salınmasını təklif edirəm. Bələdiyyələr hər bir seçicisinə hər ilin yekununa görə öz hesabatını verməlidir. Bu ya çap olunmuş kağız şəklində evlərə paylana bilər, ya da ilin sonunda vətəndaşların elektron poçtlarına göndərilə bilər. Yəni mənim bir vətəndaş kimi seçdiyim bələdiyyənin 1 il ərzində nə iş gördüyü barədə, hesab edirəm ki, məlumatım olmalıdır.

İkinci təklifim bələdiyyə könüllüləri hərəkatının yaranmasıdır. Azərbaycanda 2020-ci il “Könüllülər ili”dir.

Çox təəssüf ki, koronavirus pandemiyası bunun geniş şəkildə həyata keçirilməsində müəyyən çətinliklər yaradır. Amma bütün sahələr kimi bələdiyyə könüllüləri hərəkatı da yaranmalıdır. Bələdiyyənin fəaliyyətinin istiqamətləri çox böyükdür. Qoy, gənclər, yaxud özünü bu işdə göstərmək istəyənlər bu məsələdə öz enerjisini bələdiyyələrə verə bilsinlər.

Üçüncü təklifim ondan ibarətdir ki, bələdiyyələrin statusunda məktəb, xəstəxana, iş yerləri yaratmaq hüququ var. Amma mən bilmirəm, bəlkə mənim məlumatım yoxdur, hələ heç bir bələdiyyə məktəb, yaxud xəstəxana yarada bilməyib. Bu, maliyyə vəziyyəti ilə, hələ kifayət qədər təcrübənin olmaması ilə bağlı ola bilər. Mən Ədliyyə Nazirliyindən xahiş edirəm, heç olmasa, bir neçə bələdiyyəyə bu layihənin həyata keçirilməsi ilə bağlı dəstək versin. Banklar aşağı faizlə kredit versinlər, müvafiq nazirliklər öz dəstəyini göstərsinlər və sair.

Dördüncü təklifim bundan ibarətdir ki, 21 il ərzində bələdiyyədə kifayət qədər müsbət fəaliyyət göstərən çoxsaylı vətəndaşlarımız var. Bələdiyyə üzvüdürlər, bələdiyyəyə dəstək verirlər, bələdiyyəni tanıdırlar, ona nüfuz qazandırirlər. Hesab edirəm ki, onların əməyinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı yeni bir medalın təsis edilməsinə ehtiyac vardır. Bu, “Bələdiyyə fəaliyyətində xidmətlərə görə”, yaxud da başqa cür adlana bilər. Bu, dövlət medalı, Ədliyyə Nazirliyinin medalı ola bilər və ya xüsusi nişan ola bilər. Qoy, bələdiyyəyə can qoyan, bələdiyyədə çalışan, ona nüfuz qazandıran layiqli vətəndaşlarımız konkret spesifik fəaliyyətinə görə də bu mükafatla təltif olunsunlar.

Mən illik hesabatı müsbət qiymətləndirirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fazil Mustafa. Buyurun.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Mənim Vilayət müəllimə hörmətim var. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın fəaliyyətinə də, bu sənədə də iradım yoxdur. İradım özümüzlə bağlıdır. Mən çox istərdim ki, Milli Məclis, nəhayət ki, öz funksional fəaliyyəti çərçivəsinə qayıtsın və qanunvericilikdə bu istiqamətdə ciddi dəyişikliklər edək. Məsələn, bu qurumun bizə məruzə etməsinin hüquqi əsası nədir? Təbii, qanuni əsası var, Daxili Nizamnamədə nəzərdə tutulub. Konstitusiyada Milli Məclisin funksiyalarında bələdiyyəyə aid bir bənd var. 94-cü maddənin I hissəsinin 7-ci bəndində göstərilir ki, bələdiyyələrə seçkilər və bələdiyyələrin statusu Milli Məclisin ümumi qaydada müəyyən etdiyi məsələlərə aiddir. Sonradan biz süni surətdə hesabat məsələsini saldıq. İndiyə qədər də onun qanununu hazırlaya bilmirik.

Mən 50-dən artıq ölkənin konstitusiyası ilə tanış oldum. Dünyanın heç bir demokratik ölkəsində bələdiyyə parlamentə hesabat vermir. Ayrı-ayrı prosedurla seçilən orqanlardır, qurumlardır və bunlar bir-birinə hesabat verib hansı nəticəni ortaya qoya bilərlər? Ona görə də bu, o qədər absurd bir məsələ olub ki, artıq bundan tədricən imtina etməliyik. Ümid edirəm ki, biz gələn il bu cür məruzəni dinləməyəcəyik. Baxın, məruzənin özündə Milli Məclisə aid cəmi 2 müddəaya rast gəldim. O müddədə də göstərilir ki, sonda 1 təklif, bir də komitənin işində qurumun nümayəndələrinin iştirakı verilib. Başqa söz də tapmaq mümkün deyil.

Ona görə diqqət edirsinizsə, Konstitusiyanın 146-cı maddəsində göstərilir ki, bələdiyyələr lazım olanda Milli Məclisə hesabat təqdim edir. Naxçıvan Muxtar Res-

publikasının Konstitusiyasında isə onun həll etdiyi məsələlərdə hesabat yoxdur. Bir ölkədə 2 konstitusiya varsa, alt konstitusiyada, orada da nəzərdə tutulmalıydı. Birində tutulmayıb. Mənə elə gəlir, bu məsələ o qədər süni quruluşda Konstitusiyaya daxil edilib ki, biz bunun əlində çarəsiz qalmışıq. Çünki qanun da qəbul edə bilmirik. Ona görə də bu mexanizmin çıxarılması vacibdir. Diqqət edirsinizsə, bizə iki orqan – Nazirlər Kabineti və Hesablama Palatası hesabat verir. Onları biz seçirik. Ona görə də bizə hesabat verirlər. Amma bizə məlumat verən Ədliyyə Nazirliyinin bir qurumudur, bir də İnsan alverinə qarşı mübarizə qurumudur. Biz bütün bunları qanuna, Daxili Nizamnaməyə salmışıq ki, təkliflər verə bilərlər. Bizdə bu təkliflərə nə ehtiyac var? Təklifi istənilən adam, qurum verə bilər. Burada, sadəcə, Ədliyyə Nazirliyi hansı dəyişiklik lazımdırsa, qanun layihəsi ilə Prezidentə müraciət edir.

Siyavuş müəllim burada qeyd etdi ki, biz bələdiyyə seçkilərini Seçki Məcəlləsindən çıxarmalıyıq. Tamamilə razıyam. Biz bələdiyyəni parlamentdən də çıxarmalıyıq. Bu, ayrıca bir qurumdur, ayrı seçilən bir orqandır. Seçilən orqan başqasına hesabat verə bilməz, bu, aydın məsələdir. Ona görə hesab edirəm ki, bu məsələ üzərində düşünməliyik. Təbii ki, başqa məsələlər də Konstitusiyaya dəyişiklik tələb edir. Amma buna ciddi yanaşmaq ki, bu süni konstruktsiyaları Milli Məclisin funksiyasına daxil etməyək.

Növbəti məsələdə vaxt almamaq üçün, Sahibə xanım, çox üzr istəyirəm, vacib siyasi bir məsələni qaldırmaq istəyirəm. Bu da aprelin 27-də Azərbaycanın bolşevik Rusiyası tərəfindən işğalının 100 illiyinin tamam olması ilə bağlıdır. Mən təklif edirəm ki, aprelin 27-də, ya da 28-də biz Milli Məclisin növbəti iclasını keçirək. Orada siyasi

qərarla buna münasibət bildirməyimiz olduqca vacibdir. Baxın, cəmiyyətdə elə bir fikir yaranır ki, biz sovet dövründə yaşadığımız faşizm üzərində qələbənin 75 illiyini qeyd edirik, amma müstəqil dövlətimizin süqutunun 100 illiyinə münasibət bildirmirik. Bu, olduqca vacib, siyasi məsələdir. Bəzən deyirlər ki, guya bu cümhuriyyət könüllü təhvil verilib. Amma Məmməd Əmin Rəsulzadə “Azərbaycan davası” əsərində göstərir ki, bizə tuşlanan topların hədəsi altında biz bu Cümhuriyyəti təhvil verməli olduq. Bunu mərhum Heydər Əliyev də, bütün dövlət rəhbərləri də elan ediblər ki, Azərbaycan işğal olunub, müstəqilliyini itirib. Ona görə mən hesab edirəm ki, Milli Məclisin bizim ilk parlamentimizin süqutunun 100 illiyinə münasibət bildirməyi olduqca vacibdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Fazil müəllim, sağ olun. Mənim bir sualım olacaq. İndi bələdiyyə ilə bağlı qaldırdığınız məsələni birinci dəfə səsəndirirsiniz, yoxsa bundan əvvəl bu barədə demisiniz?

F.Mustafa. Hörmətli Sahibə xanım, Konstitusiyaya dəyişiklik olanda, stenoqram da var, bu məsələnin əleyhinə çıxış eləmişəm və çıxışında bunu bir neçə dəfə vurğulamışam ki, bu, olduqca ciddi yanlışdır. Bir daha araşdırdım ki, birdən səhv eləyəyəm. Dünyanın heç bir ölkəsinin konstitusiyasında – Rusiyada, Gürcüstanda, Ermənistanda, Tacikistanda belə bir prosedur yoxdur. Bələdiyyə parlamentə hesabat verə bilməz.

Sədrlik edən. Buyurun, Səfa müəllim.

S.Mirzəyev, *Milli Məclis Aparatının rəhbəri.*

Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Hörmətli Fazil müəllimin nəzərinə çatdırmaq istəyirəm ki, bizim qanunvericiliyə görə, bələdiyyələr parlamentə, Milli Məclisə hesabat

vermir. Hesabatı bələdiyyələrə inzibati nəzarəti həyata keçirən dövlət orqanı verir.

Bizim xüsusi qanunumuz – “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Qanunumuz var və həmin Qanunla bu səlahiyyət müvafiq icra hakimiyyəti orqanına verilib. Möhtərəm cənab Prezident bu orqan kimi Ədliyyə Nazirliyini müəyyən edib. Ona görə də məruzəni Ədliyyə Nazirliyi verir və burada bələdiyyələrin hesabatından söhbət getmir. Söhbət ondan gedir ki, Ədliyyə Nazirliyi bələdiyyələr üzərində inzibati nəzarəti necə həyata keçirir və bununla əlaqədar hansı tədbirləri görür. Bu qədər, təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səfa müəllim. Hörmətli həmkarlar, təklif var ki, səsə qoyaq. Etiraz eləyən yoxdur?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Gəlin, təklifi səsə qoyaq. Xahiş edirəm, yuxarıda oturan həmkarlarımız da münasibət bildirsinlər.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	5
Bitərəf	4
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif qəbul olundu.

Hörmətli həmkarlar, kim çıxış eləyə bilmədisə, Kamran müəllim, digər həmkarlarımız, xahiş edirəm, yazılı şəkildə çıxışlarınızı katibliyə təqdim eləyə bilərsiniz.

Hörmətli həmkarlar, düşünürəm ki, xeyli çıxışlar oldu və maraqlı fikirlər də səsləndi. Mən görürəm ki, çıxış

eləyən deputatların əksəriyyəti məruzə haqqında müsbət fikirlər bildirdilər. Hesab edirəm ki, məruzə, həqiqətən, yüksək səviyyədə hazırlanıb və Ədliyyə Nazirliyində bu sahədə xeyli iş görülüb. Nə təklif edirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Nəzərə alınsın və səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.29 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	4
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Vilayət müəllim, Sizə təşəkkür edirəm. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 2-ci, 3-cü və 4-cü məsələləri parlament və deputatlıq fəaliyyəti haqqında qanunlarla bağlıdır. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında” Qanunda, “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsində”, “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin komitələri haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələri üçüncü oxunuşda müzakirəyə təqdim edilir. Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinin 19-cu maddəsinə görə, qanun layihəsinin üçüncü oxunuşu zamanı layihə bütövlükdə səsə qoyulur. Qanun layihəsinin üçüncü oxunuşu zamanı onun mətnində, bildiyiniz kimi, dəyişiklik edilə bilməz.

Hər 3 məsələ barəsində Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin

sədri Əli müəllim Hüseynli məruzə edəcəkdir. Ancaq layihələr ayrı-ayrılıqda səsə qoyulacaqdır. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.

Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar! Bilirsiniz ki, bu qanunlar bizim komitənin təşəbbüsü ilə hazırlanmışdır. Məqsədimiz çox aydındır. Bu, deputatların fəaliyyətində koronavirusla, karantin rejiminin tətbiqi ilə bağlı qarşıya çıxma biləcək problemlərin həllidir. Birinci məsələni, vəziyyətə uyğun olaraq, Milli Məclisin iclaslarının, toplantılarının, komitə iclaslarının videokonfrans şəklində, onlayn rejimdə keçirilməsinin hüquqi əsasını yaratmağı “Komitələr haqqında” Qanuna, Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinə və “Komitələr haqqında” Qanuna etdiyimiz əlavə ilə həll etmişik.

İkinci məsələ isə karantin rejimi zamanı deputatların şəxsi və xidməti nəqliyyat vasitələrinə bu rejimin tətbiqi ilə bağlı məhdudiyyətlərin şamil olunmamasıdır. Çünki, bütövlükdə, karantin rejimi bütün vətəndaşlara aiddir və bu da imkan verir ki, deputatlar seçiciləri ilə müvafiq rayonlara və sair görüşlərə istiqamətlənə bilsinlər. Fəaliyyətimizin təmzidlənməsi ilə bağlı qarşımızda iki məqsəd olub.

İkinci oxunuş zamanı məhz komitə üzvlərinin bir sıra təklifləri olmuşdu. Məlumat üçün qeyd etmək istəyirəm ki, biz komitə çərçivəsində sırf hüquqi məsələləri artıq razılaşdırmışıq və üçüncü oxunuşda sizin diqqətinizə mükəmməl, bu problemlərin həllinə yönələcək bir qanun layihəsi təqdim etmişik. Bir daha xatırlatmaq istəyirəm ki, üçüncü oxunuşda qanun layihələri, sadəcə, səsə qoyulur və mətndə hər hansı dəyişiklik edilə bilməz. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim. Yazılanlar var. Aydın Mirzəzadə, buyurun.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm. Sahibə xanım, ilk növbədə xahiş edirəm ki, Siz və müavinləriniz tibbi maska taxasınız. Pandemiya dövrüdür və bu gün televiziyalarda ayrı-ayrı ölkələrin parlamentlərinin iclaslarında bütün deputatlar, o cümlədən sədarət tibbi maskalardadır. Hər biriniz bizim üçün qiymətlisiniz və ona görə də tibbi maska taxmanızı təklif edirəm.

Mən fikir vermişəm ki, nədənsə son dövrdə Milli Məclisin növbəti iclası barəsində məlumat mətbuatda çıxır, bizə isə 3–4 gündən sonra zəng edib, iclasın gününü deyirlər. Milli Məclisdə hansı məsələnin müzakirə ediləcəyi barədə məlumat ilk növbədə mətbuatda çıxır. Mən hesab edirəm ki, ilk növbədə biz məlumatlı olmalıyıq. Ondan sonra mətbuat bu barədə bilməlidir. Bu məsələni diqqətə götürməyinizi xahiş edirəm.

Bu günlərdə mətbuatda oxudum ki, deputat statusu haqqında Qanuna dəyişiklik etmək istəyirlər, deputatların məsələdən, gündəlikdən kənara çıxmasına qadağa qoyulacaq. Əgər bu, yalan məlumatdırsa, Milli Məclisin Mətbuat xidməti gərək bununla bağlı bəyanat verəydi. Yox, düzgün məlumatdırsa, mən hesab edirəm ki, deputatın danışığına, onun hansı məsələyə toxunacağına qadağa qoyulmamalıdır. Hansı isə məsələnin qaldırılması üçün biz aylarla gözləməliyik ki, həmin məsələ olsun, biz o mövzunu, o məsələni işıqlandıraq?

Məsələ, bu günlərdə Azərbaycanda çox ciddi bir məsələ var. Baxmayaraq ki, mənim seçildiyim Mingəçevir şəhərinə aid deyil, amma çox sayda müraciətlər olur. Söhbət nədən gedir? Dövlət bu gün işsizlərə və işsiz kimi qeydiyyatda alınanlara birdəfəlik 190 manat müavinət verir.

Bu, yüz minlərcə insanımızın sosial vəziyyətinin yaxşı olmasına kömək elədi. Amma ortaya çıxdı ki, kimin adına torpaq sahəsi varsa, bu pul ona verilə bilməz.

Vaxtı ilə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə dövlət kənd yerində yaşayan insanlara pulsuz torpaq paylayırdı və bunun nəticəsində Azərbaycanda kənd yerində yaşayan bir çox insan öz həyat səviyyəsini yaxşılaşdırmağa bildi. Ərzaq təhlükəsizliyi üçün 9 ərzaq növü lazımdır, onun 7-si Azərbaycanda istehsal olunur. Bu göstərir ki, Azərbaycan kəndlisi torpaqdan səmərəli istifadə eləyə bildi. Amma etiraf etməliyik ki, insanlarımızın hamısında biznes qanı yoxdur, hər adam bundan istifadə eləyə bilmir, onu sata bilmir, icarəyə verə bilmir. Bu çətin dövrdə də kiminsə adına torpaq sahəsi varsa, sosial yardım ala bilmir.

Mən hesab edirəm ki, bu məsələ Nazirlər Kabinetinin operativ qərarı tərəfindən gündəliyə götürülməlidir. Qoy, bu məsələ araşdırılsın. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin bütün kənd rayonlarında şöbələri var. O şöbələr qeydiyyat aparsınlar ki, kimin adına torpaq sahəsi var, hansı torpaq sahəsi istifadə edilir və edilmir. Əgər biz ehtiyat ediriksə ki, yalan, saxta məlumatlar verilə bilər, istifadə edilən torpaq istifadə edilməyən kimi göstərilə bilər, Azərbaycanda Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti yaxşı işləyir. Mənim şübhəm yoxdur ki, kimsə dövləti aldatmaq istəsə, qara paltarlı oğlan onun yanında dayanacaqdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sabir Rüstəmxanlı, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Hörmətli Məclis, qeyd eləmək istəyirəm ki, burada üç qanun layihəsi Milli Məclisin işi və fəaliyyəti ilə bağlıdır. Bilirsiniz ki, Bakıdan seçilən millət vəkillərinin işi asandır. Amma rayondan seçilən millət vəkillərinin camaatla əlaqəsi daha çox onların köməkçiləri

vasitəsi ilə təşkil olunur. Məsələn, nəzərdə tutduğum bir adam ay yarımındır, Neftçalada işləyir. Ehtiyacı olan tək qadınlara, ailə başçısını itirmiş şəhid ailələrinə təxminən 200-dən artıq yardım gedib, amma mən getməmişəm. Hamısını eləyən oradakı köməkçidir. Amma mən bu köməkçini işdə rəsmi formada təsdiq etdirməmişəm. O nəyə görə mənə kömək eləməlidir, mən başa düşə bilmirəm. Bir halda ki, onlayn görüntü ilə işləyirik, onda köməkçiləri necə isə təsdiq edib işə götürməliyik. Bu adam mənə borclu deyil ki, qapı-qapı gəzir, siyahılar üzrə adamlara yardım paylayır. Yaxud, məsələn, Xol Qaraqaşlı kəndində bir bələdiyyə sədri var. Köhnə kolxoz sədri olub, güclü adamdır. Özünü bələdiyyə sədri seçdirib. Camaat ona qarşı 3 gün küçələrdə toplaşmış ki, bu adam torpaqları öz övladlarına satıb. Mənə bir millət vəkili kimi müraciət ediblər. Mən getməliyəm, maraqlanmalıyam. Hər halda camaatı sakitləşdirib, bu işi yoluna qoymaq lazımdır. Amma getmək mümkün deyil. Oradakı köməkçimə də deyə bilmirəm, çünki onun da rəsmi statusu yoxdur. Ona görə Məclisin rəhbərliyindən çox xahiş edirəm, bu məsələni ən qısa müddətdə həll eləsin. Biz bilək ki, rayonlarda, seçildiyimiz dairələrdə kim bizə kömək eləyəcək, camaatla işimizi necə qurmalıyıq.

İkincisi, Əli müəllim də dedi, mənə, millət vəkilləri xəstəliklə əlaqədar özləri görüşlərdən imtina eləməlidirlər. Amma biz bundan imtina eləmirik, yaşı, heç nəyi nəzərə almırıq, immunitetimiz də kifayət qədər möhkəmdir. Amma icazə olmalıdır ki, biz öz seçicilərimizlə görüşə bilək. Millət vəkili seçilən kimi ayağımız kəsildi. Belə çıxır, biz onu gözləyirdik ki, camaat bizə səs versin, mandatı ala və burada oturaq. Bu, bir az yaxşı deyil. Ona görə, mənə, rayonlara getməyimiz üçün rəsmi icazə

olmalıdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sabir müəllim. Ancaq mən bir aydınlıq gətirim. Sabir müəllim, iş bundadır ki, bir çox deputat köməkçilərinin sənədləri hələ hazır deyil. Biz fərdi olaraq heç bir deputatın köməkçisini təsdiq eləyə bilmərik. Çox təəssüf ki, bir çox deputatın köməkçisi Bakıda qeydiyyatdadır, ancaq adları hansısa rayonda köməkçi kimi hallanmaqdadır. Səbəb ancaq budur. Bilirəm ki, Aparat rəhbəri tapşırıq verib. Fərsətdən istifadə edib, xahiş edirəm, bütün deputatlar öz köməkçilərinin sənədlərini diqqətlə yığsınlar. Əgər köməkçilər özləri yığırlarsa, məlumat versinlər. Sənədlər düzgün deyil.

Buyurun, Razi Nurullayev. Qanun haqqında, xahiş edirəm.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Bundan öncəki çıxışlarımda da deputatın statusu haqqında Qanunla bağlı fikirlərimi bildirmişəm, təkrarçılıq etmək istəmirəm, amma bir cümlə ilə demək istəyirəm ki, qanun kifayət qədər yaxşı qanun olsa da, onun effektiv həyata keçirilməsi ilə bağlı problemlər var. Mən hesab edirəm ki, deputatların statusundan irəli gələn missiyasını yerinə yetirməsi üçün kifayət qədər resurslar yoxdur. Burada oturan deputatların hər biri ayrı-ayrılıqda bununla bağlı danışır, amma buradan səsəndirməkdə subyektiv və obyektiv səbəblər ucbatından çətinlik çəkirik. Onun üçün mən onları Sizə yazılı şəkildə təqdim edəcəyəm, hörmətli Sədr.

Bir məsələyə də münasibət bildirmək istəyirəm. Mübarizə, müzakirə, təkzib platformalarından biri parlamentdir. Bu gün bu tribunadan istifadə edərək mən fikirlərimi səsəndirə bilirəm. Tənqidi fikirləri səsəndirirəm, müsbətləri də, mənfiləri də görürəm. Zənnimcə,

mübarizə sivilləşməlidir, küçə və meydanlardan müzakirəyə, dialoqa keçilməlidir və bunun əsası da bu gün aparılan siyasi islahatlar nəticəsində qoyulmaqdadır. Təəsüflər olsun ki, mən bitərəf deputat kimi təmsil olunuram. Amma mən Azərbaycan Xalq Cəbhəsi partiyasının sədriyəm və bu ada Əli Kərimli də iddia edir. Əli Kərimlinin siyasi davranışları, çağırışları və çıxışları siyasi islahatlar nəticəsində əldə oluna biləcək müsbət işləri ciddi təhlükə altına qoyur. Bu gün koronavirusla, neftin ucuzlaşması ilə bağlı məsələlərə sevinmək və bundan sui-istifadə etmək, mübarizəni küçələrə daşımaq yolverilməzdir. Mən hər dəfə şəhərə gələndə postlarda dayanan maşınların sürücülərinin, sənişinlərinin davranışlarından hiss edirəm ki, onlar narazıdırlar. O postlarda dayanmaq istəmirlər, sərbəst keçib getmək istəyirlər. Amma onlar da başa düşür ki, sabah sabitlik pozulanda mübarizə küçə və meydanlara axarsa, o zaman heç də o cür davranılmayacaq, daha sərt davranılacaq və bunu xalqımıza arzulayanlar xalqımızın dostu ola bilməzlər.

Fürsətdən istifadə edərək, bir məsələyə də fikir bildirmək istəyirəm. Hörmətli Aydın müəllim də bununla bağlı dedi. Mən bu məsələni bir neçə dəfə qaldırmışam və yenə də demək istəyirəm. Təklif edirəm ki, qaz və işıq sərfiyyatı ehtiyacları üçün sıfırlansın. Ehtiyacları ailələr yalnız işsiz kimi qeydiyyata düşənlər, sosial yardım alanlar deyil. Mən seçildiyim İmişli rayonunda minlərcə ehtiyac içində olan ailə göstərəm ki, onlar sosial yardım almır, çünki adlarında maşın, torpaq var. Hər kənddə, qəsəbədə, rayonda və şəhərdə icra nümayəndələri, bələdiyyələr var və onlar bu cür insanları tanıyırlar. Əllərində hazır siyahıları da var. Bu məsələni bir həftə ərzində 100 faiz civarında aydınlaşdırmaq da mümkündür.

Əlavə olaraq güzəştin bütün əhali qruplarına şamil edilməsini istərdim. Amma indi yay deyil ki, torpağı olan orada yetişdirdiyi məhsulu yesin. Kimin adında torpaq var, ona yardım düşmür. Başa düşmürəm, axı, insanlar bu gün o torpaqdan məhsul yeyə bilməz. Yox əgər dövlətdə “bu cür yoxdur” iddiası varsa, bunun ən azından ehtiyacı olan ailələrə şamil olunması vacibdir. Mən istərdim ki, bu məsələlər hakimiyyət tərəfindən həll olunsun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Bəli, çıxışlar bitdi. Ona görə hörmətli deputatlar, xahiş edirəm, “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.44 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

İndi isə, xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.45 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0

Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Nəhayət, hörmətli həmkarlar, “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin komitələri haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək. Yuxarıda səs verənlərin səsi yazılır, elə deyilmi? Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.46 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 5-ci məsələsi “Böyük Vətən Müharibəsində Qələbənin 75 illiyi (1945–2020) Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir. Bu layihə də üçüncü oxunuşda təqdim edilir. Əli Hüseynli məsələ haqqında məruzə edəcək. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, birinci və ikinci oxunuşda layihə ilə bağlı geniş müzakirələr keçirildi. Biz bir sıra hüquqi məsələlərə aydınlıq gətirmişik. Sizinlə bir fikri bölüşmək

istəyirəm. Siyasi partiyalar qrupunda da bir neçə təklif səslənmişdir. Birinci və ikinci oxunuşlarda medalın adı ilə bağlı təkliflər var idi ki, “Böyük Vətən müharibəsi” əvəzinə “faşizm üzərində qələbənin” və yaxud “II Dünya Müharibəsində qələbənin” yazılsın. Mən bu məsələlərin tarixi, fəlsəfi kontekstlərinə toxunmaq, bunu sizinlə mübahisə və müzakirə etmək fikrində deyiləm. Bildirmək istəyirəm ki, bu təkliflər qanunvericilik təşəbbüsü subyektinin diqqətinə çatdırılıb. Nizamnaməyə görə, biz hər hansı bir təklifi nəzərə almalıyıqsa, bu, mütləq subyekt ilə razılaşdırılmalıdır. Belə bir razılıq əldə olunmamışdır. Ona görə təklif edirəm ki, bu məsələyə səsvermə zamanı münasibət bildirəsiniz. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Bəli, üçüncü oxunuşdur, amma yazılanlar var. 3 nəfər yazılıb. Təkid edən yoxdursa, səsə qoyaq.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Sabir müəllim, buyurun. Ancaq, xahiş edirəm, qanunla bağlı deyin.

S.Rüstəmxanlı. Mən başa düşürəm ki, üçüncü oxunuşda heç bir təklifin xeyri yoxdur. Amma biz bu Qanunu hazırlayan təşkilata, orqanlara və ölkə rəhbərliyinə müraciət edə bilərik. Bəlkə də təklifimizin məntiqi nəzərə alınmalıdır. Mən hesab edirəm ki, bu cür qanunlarda əhalinin də fikri nəzərə alınmalıdır. Çünki bu, həssas məsələdir. Bu gün Azərbaycan SSRİ-nin tərkibindən çıxıb, müstəqil bir dövlətdir. Burada Fazil bəy dedi, 1920-ci ildə Azərbaycan işğal olunub. 1990-cı ili xatırlayaq. Onu da xatırlayaq ki, bizim torpaqlarımız 30 ildir, məhz Rusiyanın yardımını ilə Ermənistanın işğalı altındadır və hər hansı bir razılığın əldə edilməsinə mane olan qüvvələrdən biri elə Rusiyadır. Bu, başqa məsələdir.

Bunu bir kənara qoyuram.

Rusiya tarixçilərinin kitablarına baxın. Böyük əksəriyyətində 1941–1945-ci ilin hadisələri “Böyük Dünya Müharibəsi” kontekstində təhlil olunur. Stalin o vaxt, deyək ki, vətənpərvərlik duyğularını artırmaq üçün “Böyük Vətən Müharibəsi” sözlərini ortaya atdı. Amma bu, II Dünya savaşı idi. Burada dünyanın bütün dövlətləri iştirak edirdilər. Amerika, İngiltərə, bütün Avropa dövlətləri, o cümlədən SSRİ də o müharibənin bir hissəsi idi. Bu gün dünya ölkələrinin, xalqlarının münasibətləri də dəyişib. Rusiya ilə Almaniya az qala dost ölkələrdir. Ona görə buna “Böyük Vətən müharibəsi” deməyəək. Bu, faşizm, bir cərəyan üzərində dünyanın qələbəsidir. Bu səbəbdən də bu medalın adı “Faşizm üzərində qələbə medalı” olmalıdır. O zaman bütün bu hadisələrin mahiyyəti əhatə olunur. Burada nə dəyişilir ki? Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan cəmiyyətinin çox hissəsində buna münasibət ziddiyyətlidir. Bunun yanından elə belə, sakit keçə bilmərik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sabir müəllim. Hörmətli həmkarlar, təkid eləyən ancaq Sabir müəllim idi. Ona görə də mən qanun layihəsini səsə qoyacağam. Üçüncü oxunuşdur, buyurun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Fəzail müəllim, səsə qoyduq. Xahiş edirəm, yazılı formada verərsiniz.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Fəzail müəllim, səsvermə gedir və Siz bilərsiniz ki, mən bu iclasları aparanda həmişə hamıya söz vermək istəyirəm. Sadəcə, bundan qabaq soruşdum ki, təkid edən kimdir, bircə Sabir müəllim əlini qaldırdı. Xahiş edirəm, səs veririk.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.51 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	4
Bitərəf	1
Səs vermədi	2
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 6-cı və 7-ci məsələləri cənab Prezidentin bir məktubu ilə daxil olub. Bu qanun layihələrində nəzərdə tutulan dəyişikliklər “Təhsil haqqında” Qanunda edilmiş dəyişikliklərlə uyğunlaşdırıldığına görə “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununun 70.3-cü maddəsinə əsasən bir oxunuşda qəbul olunmalıdır.

Gündəliyin 6-cı məsələsi “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihə haqqında Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri Hicran Hüseynova məruzə edir. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Xanım Sədr və hörmətli həmkarlar, bu məsələlərlə bağlı bir-iki cümlə demək istəyirdim. Aprelin 14-də hörmətli cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə 2020-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunan videokonfrans şəklində keçirilən müşavirədə dövlət başçısının səsləndirdiyi bir çox məsələ var idi. Müşavirədə pandemiyanın mənfi təsirlərinə baxmayaraq, həyata

keçirilən qabaqlayıcı tədbirlər və düşünülmüş siyasət nəticəsində vəziyyətin nəzarət altında saxlandığına diqqət çəkən cənab Prezident bildirdi ki, pandemiya uğurlu inkişaf üçün iqtisadiyyatın dayanıqlı olmasının vacibliyini bir daha göstərdi. Əhalinin rifahını yüksəltmək, sosial müdafiəsini gücləndirmək, layiqli həyat səviyyəsini təmin etmək üçün bu günümüzdə və gələcəyimizə hesablanmış sosial-iqtisadi inkişaf konsepsiyasının müsbət nəticələrini biz bu gün, ağır və çətin bir dönmədən keçdiyimiz bir vaxtda daha aydın gördük. Möhtərəm Prezidentimizin müşavirədə qeyd etdiyi kimi, bizim siyasətimizdə Azərbaycan xalqının rifahından və sağlamlığından dəyərli heç nə yoxdur. Bu şüar, mənəcə, bu gün səsəndirilən bir çox məsələlərə çox uyğundur.

Gündəlikdə olan 6-cı məsələ “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda edilməsi nəzərdə tutulan dəyişikliklərin “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 29 mart tarixli Qanununa uyğunlaşdırılması məqsədi daşıyır. Bundan irəli gələrək təqdim olunan qanun layihəsinin 1-ci və 5-ci maddələrində “orta ixtisas təhsilli” sözlərinin “orta ixtisas və peşə təhsilli” sözləri ilə əvəz olunması təklif edilir. Adı çəkilən qanuna görə, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olunmuş uşaqların arasında olan şəxslər valideynlərini itirmiş, habelə valideyn himayəsindən məhrum olmuş ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi elmi təşkilatın magistratura səviyyəsində əyani formada təhsil alan 23 yaşadək olan şəxslərdir. Qanun layihəsinə görə, bu kateqoriyadan olan şəxslərin əhatə dairəsi genişləndirilərək həm də peşə təhsili

müəssisələrində təhsil alanlara aid edilir. Məlumdur ki, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara dövlətimiz tərəfindən xüsusi diqqət göstərilir və onların problemlərinə həssaslıqla yanaşılır. İnternat müəssisələrindən ayrıldıqdan sonra yaşayış yeri olmayan belə gənclərin yaşayış sahəsi ilə təmin edilməsi, xüsusilə qeyd eləməliyəm ki, bizim hörmətli Birinci vitse-prezidentimiz Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə vaxtilə tikilən məzun evləri, onların məşğulluq problemlərinin həlli, sosial xidmətlərinin təşkili istiqamətində qəbul edilən sənədlər, habelə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən sosial xidmət müəssisələrinin inkişafı istiqamətində görülən işlər onlara olan qayğının əyani nümunəsidir.

Bir sözlə, təklif olunan bu qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin 2020-ci il 31 mart tarixli onlayn iclası zamanı müzakirə edilərək yekdilliklə qəbul edilmiş və plenar iclasın müzakirəsinə çıxarılması təklif edilmişdir. Müzakirədə bir çox fikirlər səsləndi, bunlar o qədər də böyük bir dəyişikliklər deyil. Ona görə təklif var idi ki, bunlar elə bugünkü iclasda qəbul edilə bilər. İkinci, ya üçüncü müzakirəyə qoymağa ehtiyac yoxdur. Bu, bir təklifdir. Özünüz burada ayrı-ayrı fikirlər səsləndirə bilərsiniz. Qanun layihəsi ilə bağlı həmkarlarımız danışdı. Xahiş edəcəyəm ki, hamı buna səs versin. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hicran xanım. Bəhrüz Məhərrəmov, buyurun.

B.Məhərrəmov. Çox təşəkkür edirəm. Burada məsələ sosial müdafiə ilə bağlıdırsa, mən də fürsətdən istifadə etmək istərdim. Vaxtınızı çox almadan iki məsələni diqqətə çatdırmaq istərdim. Birinci məqam ondan iba-

rətdir ki, mən bir müddət öncə də, ötən iclaslarda çıxışında qeyd etmişdim, koronavirusla bağlı sosial yardımlarla, məşğulluqda qeydiyyatda olmayanların bu prosesdən kənar qalması ilə bağlı təklifimi bu sosial kontekstdən istifadə edərək səsləndirirəm: məşğulluqda qeydiyyatda olmayan insanlara qeydiyyata alınma imkanı verilməlidir. Düzdür, buna bir maneə yoxdur. Eyni zamanda, yeni qeydiyyata alınanlar bundan sonra həmin yardımdan faydalana bilsinlər. Mən bunu xahiş etmək istərdim.

İkinci bir məqamı da deyim. Mən bundan sonrakı məsələlərə baxıram, sonra bu məsələləri çatdırma bilməyəcəyəm. Kontekstə uyğun olmayacaq. Mən bələdiyyələrlə bağlı müzakirələr zamanı bələdiyyələrin hesabatı ilə bağlı məsələni orada qaldıra bilmədim. Mənə Biləsuvardan...

Sədrlik edən. Bəhrüz müəllim, Sizdən çox xahiş edirəm, bu dəqiqə başqa qanun layihəsi haqqında danışırıq.

B.Məhərrəmov. Üzr istəyirəm, mənim ikinci imkanım olmayacaq ki, bu məsələni qaldırım.

Sədrlik edən. Nəyə görə olmayacaq? Yazılacaqsınız və çıxış edəcəksiniz. Çıxış eləməyə Sizin də hüququnuz var. Əgər biz səsə qoyacağıqsa, müzakirələr bitəcək. Deməli, onda etirazınızı da bildirə bilərsiniz.

Xahiş edirəm, bu qanun layihəsini səsə qoyuruq.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, güdəliyin 7-ci məsələsi “Sərhəd mühafizə orqanları haqqında”, “Təhsil haqqında” və “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ barədə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərov məruzə edir. Ziyafət müəllim, buyurun.

Z.Əsgərov, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri.*

Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli deputatlar, bildiyiniz kimi, biz “Təhsil haqqında” Qanun qəbul etmişik. Eyni zamanda, “Peşə təhsili haqqında” Qanun qəbul etmişik və bu Qanuna 2019-cu il martın 29-da dəyişiklik etmişik. Həmin dəyişikliyin ruhuna uyğun olaraq bugünkü dəyişiklik müzakirənizə çıxarılıb. Söhbət nədən gedir? Söhbət hərbi peşə təhsili müəssisələrinin xüsusi təyinatlı müəssisələrlə əvəz olunmasından gedir. Yenə deyirəm, bu, “Peşə təhsili haqqında” Qanunda göstərilib. Biz, əslində, bu dəyişikliyi həmin Qanuna uyğunlaşdırırıq və eyni zamanda, onun icrasını təmin etmiş oluruq. Diqqətinizə görə sağ olun. Xahiş edirəm, müsbət münasibət bildirəsiniz.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Bu layihəyə Elm və təhsil komitəsində də baxılıb. Komitənin sədri Bəxtiyar müəllim, Siz münasibət bildirmək istəyirsiniz?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun.

B.Əliyev, Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Ziyafət müəllim bu barədə çox geniş məlumat verdi. Dəyişikliklər uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. Ona görə də “Peşə təhsili haqqında” Qanunda edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının “Təhsil haqqında” Qanununda müvafiq dəyişiklik edilmişdir. Buna uyğun olaraq da, ilk növbədə “Təhsil haqqında” Qanunun 14-cü maddəsinə bütün tiplərdən olan dövlət təhsil müəssisələri daxil edilir. Eyni zamanda, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi elmi təşkilatın magistratura sahəsində təhsil alan magistrələrə də bu imtiyazların şamil edilməsi nəzərdə tutulub. Bu da çox humanist bir addımdır. Beləliklə də, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların, habelə onların arasında olan şəxslərin də təhsil haqları dövlət tərəfindən ödəniləcək.

Digər bir uyğunlaşdırma da çox humanist bir addımdır, “Peşə təhsili haqqında” Qanunun 13-cü maddəsinin 8-ci bəndinə əlavə edilir. Dövlət peşə təhsili müəssisələrində tam orta təhsilverənlər “Təhsil haqqında” Qanuna görə sertifikatlaşdırılır. Təhsil Nazirliyinin bu sahədə həyata keçirdiyi islahatlar nəticəsində sertifikatlaşdırmadan keçən müəllimlərin əmək haqqı 1000 manatdan artıqdır. Onların sayı artıq 5 mini keçib. Ona görə də hesab edirik ki, bu Qanunda bu dəyişikliyin edilməsi bizim təhsil işçilərinin sosial müdafiəsini daha da gücləndirəcək. Deputat həmkarlarımdan bu dəyişikliklərə səs vermələrini xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Bəxtiyar müəllim. Çıxış eləyən yoxdur. Xahiş edirəm, “Sərhəd mühafizə orqanları haqqında”, “Təhsil haqqında” və “Peşə təhsili haqqında”

Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, saat 1-dir. Fasilə elan edilir. İclasımız 15.00-da başlayacaq. Sağ olun.

(FASİLƏDƏN SONRA)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, iclasımıza davam edirik. Ancaq mən ilk öncə yuxarıda oturan hörmətli həmkarlarımıza üzümü tutub demək istəyirəm ki, sizin bu gün orada oturmağınız müvəqqətidir və düşünürəm, bunun nə üçün belə olduğunu başa düşürsünüz. Biz koronavirus pandemiyası ilə əlaqədar hörmətli millət vəkllərini orada oturtmuşuq. Əgər hamımız həmişəki kimi bir yerdə otursaq, onda iki-iki oturmalıyıq. Orada sizin üçün kifayət qədər şərait var. 5 mikrofon var, çıxış etmək üçün də yazıla bilərsiniz. Əgər kim isə narazıdırsa, yerini dəyişə bilər.

İclasımıza davam edirik. Gündəliyin 8-ci, 9-cu və 10-cu məsələləri məhkəmə-hüquq sistemində həyata keçirilən islahatlar çərçivəsində cəza siyasətinin humanistləşdiril-

məsi ilə bağlıdır. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, İnzibati Xətalər Məcəlləsində və “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihələri birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılır. Bu üç məsələ barəsində Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Kamal Cəfərov ümumi məruzə edəcək, müzakirə və səsvermə isə ayrı aparılacaqdır. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev qəbul etdiyi hüquqi aktlarla, imzaladığı əfv sərəncamları ilə cinayət törətmiş şəxsi cəmiyyətdən təcrid etmədən islah etmənin daha effektiv və səmərəli olduğunu göstərmiş. Məlumat vermək istəyirəm ki, cənab Prezidentin sonuncu dekriminallaşdırma tədbiri nəticəsində 9 mindən artıq şəxs cinayət məsuliyyətindən azad edilib, 3 minə qədər şəxsin cəzası yüngülləşdirilib, 800-ə qədər şəxs azadlıqdan məhrum etmə cəzasından azad edilib. Aprelin 6-da cənab Prezident yaşı 65-dən yuxarı olan 176 məhkumu əfv edib. Bütün bunlar cənab Prezidentin humanist siyasətinin təzahürələridir. Bütün bu faktlar bir daha sübut edir ki, humanizm Azərbaycan iqtidarı üçün prioritet dəyərlərdən biridir.

Bu gün təqdim edilən qanun layihələri isə cənab Prezidentin 2019-cu il 3 aprel tarixli Fərmanının icrası məqsədi ilə hazırlanıbdır. Layihədə, ümumilikdə, 200-ə yaxın dəyişiklik nəzərdə tutulur. 35 cinayət dekriminallaşdırılır, 10 cinayət Cinayət Məcəlləsindən çıxarılır, 25 cinayətə görə məsuliyyət yaradan hədd artırılır, 3 cinayətə görə zərərçəkmiş şəxslə barışma və ziyanın ödənilməsi

şerti ilə cinayət məsuliyyətindən azad etmə müəyyən edilir, 30 cinayətə görə sanksiyalara azadlıqdan məhrum etməyə alternativ cəzalar daxil edilir, 60 cinayətə görə cərimə və ya azadlıqdan məhrum etmə cəzasının yüngülləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Layihələr hazırlanarkən “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun müddəalarına müvafiq olaraq hüquqi boşluqların və sistemli sui-istifadə amillərinin aradan qaldırılması məqsədi ilə hər iki layihədə, məcəllələrdə hüquqi normalar təkmilləşdirilir. Misal üçün, məhkumluğun götürülməsi ilə bağlı mövcud hüquqi boşluq aradan qaldırılır. Bu dəyişikliyə qədər məhkəmə şəxsin məhkumluğunun götürülməsi barədə qərar qəbul etsə də, bəzi hallarda həmin şəxsin məhkumluğunun götürülməsindən sonra da əlavə cəzası onun üzərində qalırdı. Yeni dəyişiklik imkan verir ki, məhkəmə şərti məhkum etməni ləğv edən zaman məhkumu tamamilə və ya qismən əlavə cəzadan azad etsin.

Digər təklif edilən dəyişiklik azadlıqdan məhrum etmənin islah işlərinə və ictimai işlərə birbaşa konvertasiyasının müəyyən edilməsidir.

Digər konseptual dəyişiklik isə cinayətin iştirakçılıqla törədildiyi hallardır. Belə ki, əvvəl dəymiş ziyanın cinayət iştirakçıları arasında bölünməsi tənzimlənmirdi, məhkəmə təcrübəsinə uyğun aparılırdı. Dövlət büdcəsinə ödənişi isə cinayət iştirakçılarının hər biri ödəyirdi. Təklif edilən dəyişikliyə əsasən məhkəmə həm ziyanın, həm də dövlət büdcəsinə ödənişin cinayət iştirakçılarının hər birinin həmin cinayətin törədilməsində faktiki iştirakının xarakterinə və dərəcəsinə görə pay üzrə müəyyən edəcək. Mülkiyyət əleyhinə olan bir sıra cinayətlərə görə isə zərərçəkmiş şəxslə barışmış və ziyanı tamamilə ödəmiş şəxs dövlət büdcəsinə cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın

100 faizi miqdarında deyil, 25 faizi miqdarında, daha yüksək ictimai təhlükəli cinayətlərdə isə 200 faizi deyil, 50 faizi miqdarında ödəniş etməklə cinayət məsuliyyətindən azad edilə bilər.

Hazırda Cinayət Məcəlləsinin “Gömrük ödənişlərinin ödənilməsindən yayınma” adlı 209-cu maddədə daha ictimai təhlükəli normalara görə məsuliyyətdən azad edilmək üçün iki şərt nəzərdə tutulub. Birincisi, dəymiş ziyanın tamamilə ödənilməsi, ikinci şərt isə dəymiş ziyanın 100 faiz məbləğində dövlət büdcəsinə ödənişin edilməsidir. 209-cu maddədə bütün hallarda dövlət büdcəsinə ödəniş etmədən, yalnız dəymiş ziyanı ödəməklə, cinayət məsuliyyətindən azad etmə nəzərdə tutulur.

İqtisadi fəaliyyət sahəsində olan cinayətlərdə də məsuliyyət yaradan hədd artırılır, həmin həddə qədər olan hissələr isə İnzibati Xətalar Məcəlləsinə daxil edilir. Belə ki, 25 cinayət əməlinə görə, o cümlədən qanunsuz sahibkarlıq, qanunsuz kredit alma, vergidən yayınma cinayətinə görə məsuliyyət yaradan hədd 20 min manatdan 50 min manatadək miqdarda artırılır. Qaçaqmalçılıq cinayətinə görə 4 min manatdan 50 min manata, qanunsuz balıq tutma və ya ov etmə cinayətlərinə görə isə 400 manatdan 1000 manatadək miqdarda artırılmaqla, dekriminalaşdırılır.

Layihədə bəzi maddələrin sanksiyalarına azadlıqdan məhrum etmə cəzasına alternativ azadlığın məhdudlaşdırılması cəzalarının əlavə edilməsi təklif edilir. Bundan əlavə, cəzadan azad etmə ilə bağlı yeni 80.1-ci maddənin əlavə edilməsi, hətta şəxsin cəza çəkdiyi dövrdə də həmin maddədə qeyd edilən şərtləri yerinə yetirdikdə cəzadan azad edilməsi təklif edilir.

İndi isə hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətləri ayrıca təqdim etmək istərdim. Hərbi xidmət əleyhinə olan

cinayətlər bölməsində edilən dəyişikliklərin məqsədi orduda məhkumluqların sayının azaldılması və ordumuzun nüfuzunun artırılmasıdır. Bildiyimiz kimi, bəzi böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlərə görə yaranan hüquqi nəticələr hərbiçilərimizin gələcək karyerasına mənfi təsir göstərir. Buna görə də hərbi xidmət əleyhinə olan bəzi cinayətlər dekriminallaşdırılır. Digər tərəfdən də, orduda ciddi nizam-intizamın saxlanılması üçün dekriminallaşdırılan əməllər İnzibati Xətalər Məcəlləsinə daxil edilir. Məsələn, həm rəisin, həm də tabelikdə olan hərbi qulluqçunun, o cümlədən tabelikdə olmayan hərbi qulluqçuların bir-birini təhqir etməsi dekriminallaşdırılaraq İnzibati Xətalər Məcəlləsinə daxil edilir. Tabelik münasibətində olmayan hərbi qulluqçuların nizamnamə qaydasını pozaraq az miqdarda, yəni 100 manata qədər, əmlakını və ya əmlak xarakterli digər hərəkət etməsini tələb etmək isə İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 612.2-ci maddəsində əks olunur.

Digər məsələ isə hərbi hissəni və xidmət yerini özbaşına tərk etməklə bağlıdır. Belə ki, əsgərlərə və kursantlara münasibətdə 3 günə kimi inzibati məsuliyyət, 3 gündən artıq olduqda cinayət məsuliyyəti, zabitlərə münasibətdə isə 10 günə qədər inzibati məsuliyyət, 10 gündən artıq olduqda isə cinayət məsuliyyətinə səbəb olacaq. Eyni zamanda, hərbi əmlakı itirmə, məhv etmə və maşınları idarə etmə və istismar qaydalarını pozma ilə bağlı maddələrin bəzi hissələri də dekriminallaşdırılaraq İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 41-ci fəslində öz əksini tapmışdır.

Bir daha qeyd etmək istəyirəm, bəzi cinayət əməllərinin dekriminallaşdırılması o demək deyil ki, həmin əməlləri törədən şəxslər cəzasız, məsuliyyətdən kənar qalacaq.

Belə şəxslərin əməlləri inzibati məsuliyyətə səbəb olacaq. Həmçinin bildirmək istəyirəm ki, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində bu layihə geniş müzakirə olunubdur. Komitə üzvlərinin təklifləri hazırda baxılma ərəfəsindədir. Layihə genişdir, dəyişikliklərin sayı çoxdur, ona görə hər bir millət vəkildən, xahiş edirəm, təklifləri olarsa, komitəyə yazılı və elektron formada təqdim etsinlər. Bununla yanaşı, hər birinizi bu qanun layihəsinə səs verməyə çağırıram. Çünki bu qanun layihəsinin zərurəti göz qabağındadır. Bu qanun layihələrinin qəbulu və tətbiqi nəticəsində minlərcə şəxsin cinayət məsuliyyətindən və ya cəzadan azad ediləcəyi proqnozlaşdırılır, habelə cəzaların yüngülləşdiriləcəyi gözlənilir. Diqqətini-zə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Kamal müəllim. Hörmətli həmkarlar, müzakirələrə Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi ilə başlayırıq. Xatırlatmaq istəyirəm ki, Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsinin 17-ci maddəsinə görə, qanun layihəsinin birinci oxunuşu zamanı onun qəbul edilməsinin zəruriliyi, əsas müddəaları müzakirə edilir, qanun layihəsinin ümumi konsepsiyasına qiymət verilir. Xahiş edirəm, bu məqamları çıxışlarınızda nəzərə alınız. Yazılanlar var. Buyurun, Fazil Mustafa.

F.Mustafa. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri! Hesab edirəm ki, bu, islahatlar baxımından olduqca vacib dəyişikliklərdir. Dəyişikliklərin ümumi istiqamətini və ümumi konsepsiyasını dəstəkləyirəm. Müəyyən texniki məsələlər var ki, yəqin, bunların düzəldilməsi ilə bağlı müraciət edərik. Məsələn, 240-cı maddənin “Qeyd” hissəsinin sonunda anlaşılmaqlıq var. Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın tapılmasında fəal

iştirak edən şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi qeyd olunur. Amma şəxs onsuz da kömək edibsə, özü iştirakçı deyilsə, o, faktiki olaraq cinayət məsuliyyətindən azad olunur. Ona görə yaxşı olar ki, burada "...cinayətdə iştirakçılığı sübuta yetirilərsə, cinayət məsuliyyətindən azad olunur" yazılsın. O maddədə bir az anlaşılmaqlıq var. Məncə, onu düzəltmək lazımdır.

Bir də konsepsiya olaraq bir şeyi qeyd etmək istəyirəm. 50 min manat yenə də külli miqdarda məbləğdir. Biz bu problemi Cinayət Məcəlləsində hələ də çözmə bilmədik. Yəni bazar iqtisadiyyatı olan ölkələrdə manatın məzənnəsi, yaxud da milli valyutanın məzənnəsi istənilən vaxt dəyişə bilər və bu rəqəm istənilən vaxt əhəmiyyətsiz rəqəmə çevrilə bilər. Allah etsin ki, çevrilməsin, amma çevrilə bilər. O zaman bütün qanunvericilikdə bu istiqamətdə ciddi dəyişikliklər edilməsi zərurəti yaranar. Bunun hansı isə bir yolunu tapmalıyıq ki, iqtisadi həyatda baş verən hər hansı dəyişikliyin sonradan bu cür qanunlarda mənfi effektini ortadan qaldırmaqda əziyyət çəkməyək.

Axırncı bir məsələni qısaca demək istəyirəm. Hərbi qulluqçularla bağlı dekriminallaşdırmanın İnzibati Məcəllədə əks olunması müsbət bir tendensiya, lazımdır. Amma burada əsas problem o deyil. Əsas problem odur ki, əgər dövlət sirri ilə bağlı hərbi qulluqçunun hansı isə bir problemi varsa, sursat oğurlayıbsa, yaxud da hansı isə bağışlanmaz hərbi cinayət törədibsə, onun məsuliyyətə cəlb olunması vacibdir. Amma Azərbaycanda başqa bir tendensiya var ki, bunun qarşısını necə alağ? Bunu qanunvericilikdə dəyişmək lazımdır. Adam hərbi xidmətdən gəlir, 2–3 aydan, 1 ildən sonra kimlə isə yeyib-içəndə deyir ki, filan vaxtı filankəs mənə döymüşdü. Vəssalam, bir ərizə alınır, döyən adam cinayət məsuliyyətinə cəlb

olunur. Bu cür hallarla bağlı onlarca valideynin bizə şikayəti var. Yəni bunu ortadan qaldırmaq lazımdır.

Düzdür, ümumi hissədə müddətlər məsələsi nəzərdə tutulub. Müddətə görə, bunu hüquqi baxımdan doğru edirlər, amma burada sui-istifadə halları da kifayət qədər böyükdür. Yəni əgər əsgər kiminlə isə sırada savaşıbsa, kimə isə bir yumruq vurubsa, üstündən 3 ay, 6 ay keçəndən sonra bu səbəbdən cinayət işinin qaldırılması mülki həyata qayıtmış şəxsdir, demək olar ki, bütün həyat ideallarını məhv edir. Ona görə də biz bunun üzərində düşünməliyik. Ən çox narazılıq bu istiqamətdədir. Burada nəzərdə tutulan maddələrdə, “Tabelikdə olan hərbi qulluqçuya qarşı zorakı hərəkətlər” adlanan 329-cu maddədə, başqa məsələlərdə elə etməliyik, heç olmasa, az ağır xəsarətlər olmuş, yaxud da elə bir xəsarət olmamış əməllər üzərindən vaxtı keçəndən, 1–2 aydan sonra cinayət məsuliyyətinin tətbiq edilməsi mümkün olmasın. Məncə, bunu əsas məsələ kimi islahatda görsək, inanırıq ki, hərbi xidmətdən qayıtmış çox sayda insan normal həyata dönmüş olur. O prosesdə hansı isə bir xuliqanlıq hərəkəti və ya başqa hərəkət də ola bilər. Bunun bədəlini sonradan ağır ödəməsinlər.

Ümumiyyətlə, mən bu layihəyə səs verəcəyəm. Bunu daha da genişləndirmək, bu istiqamətdə islahatları dərinləşdirmək lazımdır ki, məhkəmələr üçün də alternativ variantlar olsun, onlar cəza tətbiqində bunlardan istifadə etsinlər və Azərbaycanda azadlıqdan məhrum etmə cəzası çəkənlərin sayı azalsın. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Azay Quliyev, buyurun.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, mən ilk növbədə bizim komitənin üzvü Kamal müəllimə təşəkkür edirəm. Doğrudan

da, bütün təkliflərin mahiyyətini, ruhunu çox ətraflı təqdim etdi. Əslində, bu, birmənalı şəkildə belə qəbul olunur ki, bizim indi müzakirə etdiyimiz təkliflər paketi Azərbaycanda cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və ümumiyyətlə, az ağır cinayətlərin dekriminalaşdırılması baxımından çox böyük bir yenilikdir. Əlbəttə, bu, ciddi təkliflər paketi olaraq bizim komitədə də geniş müzakirə olundu. Mən düşünürəm ki, burada Siz, Sahibə xanım, çox doğru qeyd etdiyiniz ki, birinci oxunuş olduğuna görə məsələyə konseptual baxımdan yanaşmalıyıq. O baxımdan da diqqəti cəlb edən məqam ondan ibarətdir ki, artıq bu yeni təklif də qəbul edildikdən sonra bir çox azadlıqdan məhrum etmə cəzaları alternativ cəzalarla əvəz ediləcəkdir. Əlbəttə, bu da bilavasitə vətəndaşların maraqlarına xidmət edir. Bayaq dediyimiz kimi, bu, cəza sisteminin humanistləşdirilməsinin çox ciddi bir nümunəsi və təzahürüdür. Eyni zamanda, cənab Prezident tərəfindən məhkəmə-hüquq sistemində həyata keçirilən islahatların yeni bir mərhələsidir.

Mən hörmətli Əli müəllimdən xahiş etmək istərdim. Əli müəllim, bizim Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin çox yaxşı bir ənənəsi var ki, biz ictimai dinləmələr keçiririk. Düzdür, bugünkü şəraitdə biz onun formatını dəyişə bilərik. Təklif edərdim ki, komitəmizin növbəti iclasında bizim vətəndaş cəmiyyətinin hüquq ekspertlərini cəlb edək. Çünki bu, doğrudan da, çox böyük ictimai yükə, ictimai mahiyyətə malik olan yeniliklərdir və yaxşı olardı ki, ikinci oxunuşa qədər biz vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələrinin də fikirlərini öyrənək.

Bununla yanaşı, hörmətli həmkarlarımla diqqətini 318.2-ci maddəyə cəlb etmək istərdim. Burada xarici dövlətin vətəndaşlığını qəbul etmiş Azərbaycan Respubli-

kasının vətəndaşı tərəfindən bu barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanına bir ay müddətində yazılı məlumatın verilməməsinə görə məsuliyyətin Cinayət Məcəlləsindən çıxarılması təklif olunur. Əlbəttə, yaxşı təklifdir, başa düşüləndir. Eyni zamanda, mən bunu humanist bir addım kimi müsbət qiymətləndirirəm. Ancaq burada bir məqam var ki, bunu sizinlə bölüşmək istərdim.

Mən təklif edirəm ki, bu müddəa Cinayət Məcəlləsindən çıxarılandan sonra vətəndaşlar tərəfindən məlumatın verilməsi vəziyyəti mütləq monitoring altında olmalıdır. Baxaq, görək, bu humanistləşmədən sonra vətəndaşların bu haqda məlumat verməsində hansı dəyişikliklər olur. Məndə olan məlumata görə, bu istiqamətdə vəziyyət o qədər də yaxşı deyil. Yəni xarici ölkə vətəndaşlığını qəbul edən Azərbaycan vətəndaşları bu barədə məlumat verməyə o qədər də meyilli deyillər. Ancaq mən hesab edirəm ki, gələcəkdə bu və ya digər formada bunun da müəyyən tənzimlənməsinə baxmalıyıq, çünki “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Qanunun 10-cu maddəsində açıq şəkildə deyilir ki, əgər Azərbaycan vətəndaşı xarici ölkə vətəndaşlığını qəbul edirsə, bu haqda məlumat verməlidir. Amma məlumat verməsə, heç bir məsuliyyət nəzərdə tutulmur. Ona görə həm bizim işçi qrupunu, həm də bütövlükdə, aidiyyəti qurumları, bəlkə Miqrasiya Xidmətini də bu məsələyə cəlb edək. Hörmətli Əli müəllim, bəlkə biz gələcəkdə İnzibati Xətalər Məcəlləsində müəyyən məsuliyyət qoyaq? Bu da imkan verəcək ki, ən azından bu məlumatın əldə olunması prosesində hər hansı bir boşluq yaranmasın və bizim vətəndaşlar bunu təqdim etsinlər. Çünki vətəndaşlıq haqqında məlumatın verilməsində həm siyasi, həm də ciddi təhlükəsizlik aspekti var.

Vətəndaşlarla bağlı söz düşmüşkən, onu deyim ki, bu gün, çox təəssüflər, xaricdə yaşayan, işləyən, təhsil alan bir çox vətəndaşlarımız Azərbaycan səfirliklərində, konsulluqlarında qeydiyyatda düşümlər. Yaxşı olardı ki, onlar qeydiyyatda düşsünlər. Həm Azərbaycan dövləti onlar haqqında məlumat əldə etsin, həm də onların müəyyən problemləri olanda, hüquqlarının müdafiəsi zərurəti yarananda dövlətimiz və səfirliklərimiz dərhal müdaxilə etsinlər, o məsələdə yardım etsinlər. Bu baxımdan da, düşünürəm ki, vətəndaşlar özləri maraqlı olmalıdırlar.

Əlbəttə, biz bu təklifləri birmənalı şəkildə dəstəkləyirik. Düşünürəm ki, ikinci oxunuşda ayrı-ayrı maddələr üzrə ümumi rəy, istiqamətlər üzrə təkliflərimizi təqdim edəcəyik. Çox sağ olun. Minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qüdrət Həsənzadə. Buyurun.

Q.Həsənzadə. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Mən sizin diqqətinizi bir məsələyə çəkmək istəyirəm. Əvvəla, hörmətli Sahibə xanım, cəmiyyətdə koronavirusa görə bir gərginlik var. Sözsüz ki, bu gərginlik hər birimizə sirayət edir. Belə bir vəziyyətdə hər bir millət vəkili üçün təkliflər, həm də seçicilərini narahat edən hansısa məsələlər var. Ona görə də millət vəkilləri parlament tribunasından müəyyən məsələləri səsəndirmək istəyirlər. Cari məsələlərə 30 dəqiqəlik vaxt ayrılmağına görə, görürsünüz, müzakirə olunan məsələ qalırdı qıraqda, hər öz problemlərindən danışdı. Ona görə, mənə, bunu bərpa etmək lazımdır ki, cari məsələlərə 30 dəqiqə vaxt ayıraq və bununla da məsələ bitsin, hamı mövzu ətrafında danışsın.

Mən bələdiyyələrlə bağlı çıxış etmək istəyirdim, əl qaldırmışdım, təkidlə söz istəyirdim. Çox təəssüf ki, Siz

söz vermədiniz. Belə düşünürəm ki, bizim Nizamnaməyə görə, millət vəkili təkid edirsə, ona çıxış etmək imkanı yaradılmalıdır.

Hörmətli həmkarlar, qeyd etmək istəyirəm ki, burada bələdiyyələrlə bağlı məsələnin müzakirəsi zamanı biz məsələnin mahiyyətinə toxunmadıq. Məsələnin mahiyyəti ondan qaynaqlanırdı ki, bələdiyyələrin statusu, maliyyə mənbələri azdır. Reklamı əllərindən aldıq, tutaq ki, bələdiyyə ərazisindəki istehsal, emal müəssisələri, xidmət sahələri, ictimai iaşə obyektləri vergi ödəmirlər. Pul olmayan yerdə bələdiyyədən hansı işi tələb etmək olar? Məsələnin kökü, məğzi ordadır. O vaxt bələdiyyə yarananda dedik ki, hələ təzədir, birdən-birə böyük səlahiyyət vermək olmaz. Amma 20 il keçib, həmin səlahiyyətlərlə də davam edir.

Cinayət Məcəlləsi ilə də bağlı indiki məsələnin mahiyyətinə diqqət yetirmək lazımdır. Biz əlavə və dəyişiklikləri edəndə baxmalıyıq ki, cəmiyyətdə müvafiq sahədə mövcud olan ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunda hansı məsələlərə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Cənab Prezident də bildirdi, ən əsası hazırda bizim cəmiyyətdə rüşvətxorluğa qarşı mübarizənin gücləndirilməsidir. Bizim Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti artıq bir çox vəzifəli şəxsləri cinayət məsuliyyətinə cəlb edib və bəlli olub ki, onlar çoxlu sayda digər vəzifəli şəxslərdən rüşvət alırlar. Amma rüşvət verənlər məsuliyyətə cəlb olunmur. Bizim Cinayət Məcəlləsində yazılıb ki, “rüşvət verən şəxs bu barədə məlumat verirsə, o məsuliyyətdən azad olur”. Hesab edirəm ki, bu, normadan çıxarılmalıdır. Dediym kimi, əks halda belə bir fikir yaranar ki, mən rüşvət verəcəyəm, əgər cinayətkar niyyətim baş tutmasa, hüquq mühafizə orqanlarına müraciət edəcəyəm, pulumu

geri alacağam və məsuliyyətdən də azad olacağam. Ona görə də bəzi hallarda, hətta vətəndaşlar vəzifəli şəxsləri də yoldan çıxarırlar. Düşünürəm ki, biz 312-ci maddəyə baxmalıyıq.

Digər mühüm bir məsələ 178-ci maddədə dələduzluqla bağlıdır. Bir çox dələduzlar camaatı aldadır ki, mənə filan qədər pul ver, iş görüm, sənə qarşılığında da bu qədər artıq verəcəyəm. Yaxud mənə borc ver, qaytaracağam və qaytarmır. Bir çox hallarda hüquq mühafizə orqanları dələduzluqla bağlı cinayət işi qaldırmırlar. Yəni bunun sayı o qədər çoxdur. Bunun üçün yazmalıyıq ki, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş şərtlər daxilində bağlanmayan əqlərə görə cinayət tərkibi qadağan olunur. Yəni vətəndaş bilməlidir ki, borc müqaviləsini rəsmi qaydada təsdiq etmirsə, yaxud hansısa biznes məsələsi ilə əlaqədar pul verirsə, onu rəsmiləşdirmirsə, gələcəkdə o, digər şəxsi cinayət hüququ qaydasında təqib etdirə bilməyəcək. Biz məsələlərə əsaslı şəkildə yanaşmalıyıq ki, bu problemlərin kökünü aradan qaldıraq.

Sonra, ədalət mühakiməsi əleyhinə olan cinayətlərlə bağlı deyim. Mən əvvəllər də məsələ qaldırmışam, qanunsuz qətnamə, qərar, hökm çıxaran hakim 300 manatdan 500 manata qədər cərimə olunur, yaxud 3 ilə qədər azadlıqdan məhrum edilir. Düzdür, ağırlaşdırıcı hal var ki, həmin hakim azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı hökm çıxarıbsa, o halda cəza bir az sərtləşdirilir. Bəs qətnamələrlə bağlı necə? Axı bilirsiniz, əgər biz, doğrudan da, hakimlərin cinayət məsuliyyətini artırıbsaq, heç kim ölkəyə investisiya qoymayacaq. Hakim də bilir ki, uzaq-başı onu 300 manat cərimə edəcəklər. Amma burada söhbət böyük məbləğdən, rüşvətdən gedir. Mən düşünürəm ki, biz bu məsələyə də baxmalıyıq. Ədalət mühaki-

məsi əleyhinə olan cinayətlərdə, xüsusilə də hakimlərin qanunsuz qətnamə və qərarlar çıxarmaqlarına görə məsuliyyət həddindən artıq sərtləşdirilməlidir. Ümumən, mən düşünürəm ki, konseptual baxımdan biz bu dəyişiklikləri ediriksə, bu məsələlərə bu cür yanaşılmalıdır.

Sonda, deputat həmkarım Erkin müəllim keçən dəfə bu məsələni qaldırdı, xuliqanlığa görə cinayət məsuliyyətinin aradan qaldırılmasını mən də dəstəkləyirəm. Hesab edirəm ki, xuliqanlıq inzibati xəta hesab olunmalıdır. Əgər xuliqanlıq zamanı silah kimi hər hansı bir alətdən istifadə olunursa, yaxud şəxsiyyətə xəsarət yetirilirsə, həmin əməllərə görə şəxs ayrılıqda cinayət məsuliyyəti...

Sədrlik edən. Sağ olun. Rəşad Mahmudov. Buyurun.

R.Mahmudov. Hörmətli sədarət, çox dəyərli millət vəkilləri, mən də çıxışıma başlamazdan əvvəl istər Cinayət Məcəlləsində, istərsə də İnzibati Xətalər Məcəlləsində planlaşdırılan dəyişikliklər paketini ölkəmiz və dövlətimiz üçün humanist bir addım kimi qiymətləndirirəm və indidən səs verəcəyimi bildirirəm, hər kəsi də birinci oxunuşda səs verməyə çağırıram.

Cinayət Məcəlləsi ilə birbaşa da olmasa, bilavasitə əlaqəli ola biləcək bir məsələni dilə gətirməyi özümə borc bilirəm. Ümidvaram ki, sədarət də bu günlərdə səhiyyəçilərə olan isti münasibətdən qaynaqlanan bu təklifimi dilə gətirmək üçün mənə imkan verər. Əvvəlki iclaslarda da bunu dilə gətirmişdim. Ölkəmizdə həkimlərin sağlamlığının və təhlükəsizliyinin qorunması üçün Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi ilə əlaqədar bir təklifimiz olmuşdu. Düşünürəm ki, bu məsələ bu gün pandemiya dövründə daha aktual mövzu olaraq qarşımıza çıxır.

Əlbəttə ki, biz pandemiya ilə birlikdə, istər dünya

səhiyyəsinə, istərsə də ölkəmizdə səhiyyə işçilərinin görmüş olduğu işlərin həm cənab Prezident tərəfindən, həm insanlar, həm də cəmiyyət tərəfindən çox yüksək səviyyədə qiymətləndirildiyini görürük. Cənab Sədrin də rəhbərliyi altında sizlərlə səhiyyəçilərimiz üçün alqışlar göndərdik. Alqışlar və psixoloji dəstəklə yanaşı, cənab Prezidentimizin səhiyyə işçilərinin maaşlarının 3–5 dəfə artırılması ilə əlaqədar atmış olduğu çevik addım səhiyyə işçilərində müsbət bir enerji yaratdı. Bir az əvvəl dilə gətirdiyim məsələnin qonşu ölkələrdə olduğu kimi, gündəmə gəlməsinə və bunun həll yolunun tapılması üçün aidiyyəti Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində bu məsələnin müzakirəsinə ehtiyac var.

Təklif edirəm ki, xidməti və peşə vəzifələrinin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tibb işçilərinə zor tətbiq etmə, zor tətbiq edərək müqavimət göstərmə, onların yaxın qohumlarına qarşı həyat və sağlamlıq üçün təhlükəli olan zor tətbiq etmə və hədələmə halları Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində hakimiyyət nümayəndələrinə qarşı belə hərəkətlərə görə nəzərdə tutulan cəza tədbirləri ilə bərabər tutulsun. Buna səbəb olaraq tək bir nümunə verə bilərəm. Bildiyiniz kimi, səhiyyə işçilərinin başqa ixtisas sahələrindən fərqli olaraq, gecə saat 3-də, 4-də hər hansı bir xəstə üstünə getməsi, getdiyi ortamda nə ilə qarşılaşacağı ilə əlaqədar problemlərlə bağlı reallığı qəbul etmək lazımdır.

Bu vəziyyətdə ikinci bir sahə güc strukturlarıdır. Amma güc strukturlarında onların özlərini müdafiə etməsi üçün əllərində imkanları var. Hüquqi tərəfdən daha çox qorunaqlıdırlar. Mən düşünürəm ki, bu gün bütün millət vəkilləri və Məclis olaraq bir az əvvəl deyilən təklifin Cinayət Məcəlləsində nəzərə alınması, düzəliş edilməsi

ölkəmizdə, sadəcə, bugünkü hadisəyə qarşı müsbət bir reaksiya kimi deyil, həm də Azərbaycan səhiyyəsinin gələcəkdə daha güvənli və daha qorunaqlı bir şəkildə inkişafına töhfə verəcək. Biz həkimlik peşəsinə hörmət və ehtiramı bərpa etməklə, onun səviyyəsini daha da artırmaqla, var olan gücümüzü qanunlarla gücləndirməklə, düşünürəm ki, gələcəkdə hər bir Azərbaycan vətəndaşının öz sağlamlığını düşünmədən təslim edə biləcəyi Azərbaycan səhiyyəsinin və onun həkimlərinin inkişafını görə bilərik. Qətiyyətlə xahiş edirəm ki, bunu fürsətçilik, belə bir məqamda səhiyyə işçilərinin özlərinə aid bir tələbi kimi qəbul etməyin. Əmin olun ki, Azərbaycanda hər bir səhiyyə işçisi bu gün də, bundan sonra da üzərinə düşən məsuliyyəti hiss edərək, dövlətin, onun başçısının və cəmiyyətin ondan tələb etdiklərini canla-başla yerinə yetirəcək.

Mən fürsətdən bir daha istifadə edərək, qeyd edirəm ki, xüsusilə aidiyyəti Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində bu məsələnin bir daha gündəmə gətirilməsini, bu həssas mövzuda lazım olan dəstəyin verilməsini Azərbaycan səhiyyəçiləri böyük bir həvəs, böyük bir dəyər kimi qiymətləndirəcək.

Bir daha diqqətinizə görə təşəkkür edirəm və təkrar edirəm ki, bütün dəyişikliklərə müsbət səsimi verəcəyəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Rəşad müəllim. Çox düzgün təklifdir. Jalə Əliyeva. Buyurun.

J.Əliyeva. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən verilmiş 2017-ci il 10 fevral tarixli sərəncamın və 2019-cu il 3 aprel tarixli fərmanın icrası ilə əlaqədar son illərdə hazırlanmış qanun

layihələri, həqiqətən, məhkəmə-hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsində, cəza siyasətinin liberallaşdırılmasında fundamental dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Bu gün müzakirə etməkdə olduğumuz qanun layihəsinə də dekriminallaşma baxımından müxtəlif istiqamətlərdə yanaşılmışdır və sözün əsl mənasında, irəliyə doğru atılan bir addımdır.

Mən burada bir neçə maddə haqqında xüsusi qeyd etmək istərdim. Bu da dövlət hakimiyyəti əleyhinə olan bir sıra cinayətlərin sanksiyalarının yüngülləşdirilməsi məsələləridir. Məsələn, 306-cı maddədə məhkəmənin hökmünü, qərarını, yaxud digər aktını icra etməməyə görə, 315-ci maddədə hakimiyyət nümayəndəsinə qarşı müqavimət göstərməyə və ya zor tətbiq etməyə görə sanksiyalar yüngülləşdirilmişdir. Həqiqətən, məhkumluğun hüquqi nəticələrinin gələcəkdə doğura biləcəyi mənfi hallarını da nəzərə alaraq, bir sıra ağır olmayan cinayətlərin yüngülləşdirilməsi çox müsbət bir hal kimi qiymətləndirilməlidir. Bu baxımdan yanaşdıqda yüngülləşdirici amilin daha geniş mənada tətbiq ediləcəyi 318-ci maddə və onun ikinci hissəsini mən burada xüsusi olaraq vurğulamaq istəyirəm. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşının ikili vətəndaşlığı bəzi hallar istisna olmaqla, dövlət tərəfindən tanınmır. Qanunun tələbinə görə, bu barədə 1 ay müddətində müvafiq icra hakimiyyəti orqanına yazılı məlumat verilməməsi bu günə qədər məsuliyyətə səbəb olurdu. Həmin halı əhatə edən 318-ci maddənin ikinci hissəsində xarici dövlətlərin vətəndaşlığını qəbul etmiş Azərbaycan Respublikası vətəndaşı tərəfindən bu barədə məlumatın verilməməsinə görə cəza tətbiq edilirdi. Bu gün qəbul edildikdən, təbii ki, üçüncü oxunuşdan sonra bu cəzanın tətbiqi artıq ləğv

ediləcəkdir. Düşünürük ki, bu addım özlüyündə cənab Prezident tərəfindən aparılan humanist siyasətin bariz bir nümunəsidir.

Layihə hazırda konseptual baxımdan müzakirə ediləyincə görə qanun layihəsi ilə bağlı müfəssəl fikirlərimizi indi burada bildirmirik. Daha sonrakı oxunuşlarda ayrı-ayrı müddəalarla bağlı fikirlərimizi də geniş şəkildə müzakirənizə təqdim edəcəyik. Bu günlük isə bu qanun layihəsinə birinci oxunuşda səs verəcəyimi bildirirəm və digər deputat həmkarlarımı da səs verməyə dəvət edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Zahid Oruc. Buyurun.

Z.Oruc. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Hörmətli Məclis üzvləri, mən öncə qeyd edim ki, parlamentdə ötən dövrlərdə dekriminallaşdırma ilə bağlı qəbul olunan qanunlar artıq praktikada öz müsbət nəticələrini verməkdədir. Çox yaxşı xatırlayıram ki, bu yöndə, hətta Milli Məclisdə ayrı-ayrı hakimlərin təyinatı ilə bağlı məsələlər müzakirə olunan zaman mən müəyyən narahatlıq doğuran fikirləri bildirən insanlardan biriyəm. Sonradan həm penitensiar sistemlə, həm də digər müvafiq təşkilatlarla əlaqələrimizdə biz əmin olmuşduq və görmüşdük ki, bu qanun işləyir, onun nəticəsində xeyli insan alternativ cəza ilə cəzalanıb. Bu, özlüyündə cəmiyyətdəki humanizmə, hüquq və azadlıqların qorunmasına müsbət təsir göstərmiş olurdu.

İkinci qeyd etmək istədiyim məsələ odur ki, həmkarımız Azay Quliyevin mövqeyini müdafiə etmək istəyirəm, geniş dinləmələrə çox ciddi ehtiyac var. Çünki adətən Azərbaycanın iqtisadi, sosial və digər sahələrdə olan nailiyyətləri beynəlxalq məqamda istənilən bir səviyyədə qəbul oluna bilir. İnsan haqları mövzusunda əleyhimizə

ixtisaslaşan xeyli qurumlar var. Bu ətrafda bəzən qanunvericilik vəziyyətini də əsas götürüb hansısa tənqidlərlə çıxış edirlər. Bu cür dinləmələr həm beynəlxalq məkanda, həm də daxildə xarici təşkilatların iştirakı ilə və müvafiq olaraq üçüncü sektorun təmsilçiləri ilə ola bilər.

Üçüncüsü, mən parlamentə ilk seçilən şəxslər sırasında Kamal müəllimi təbrik etmək istəyirəm, mən onu çox maraqla dinlədim. Hər bir müddəanı aydın bir səsle, uğurlu şəkildə təqdim etmiş oldu. Mən onu təbrik edirəm. Ümidvaram ki, parlament belə insanların hesabına güclənmiş olacaqdır. Mən burada prinsipial olaraq ayrı-ayrı məsələlərin üzərində dayanmayacağam. Amma biz keçmişdə ən çox məhkəmədə alternativ cəzaların verilməməsi məsələsini problem olaraq qeyd edirdik. Onlar da üzlərini bizə tutub deyirdilər ki, bu, qanunların tələbindən irəli gəlir. İndi qanunvericilik sistemində humanistləşmə gedirsə, əminəm ki, bu, praktikada da özünü avtomatik göstərmiş olacaqdır. Biz bəzən penitensiar sistemə hansısa monitoring, müşahidələr üçün gedəndə müxtəlif məhbuslar “bəlkə də mən buna layiq deyildim, amma mənə sərt cəza verildi”, “burada bəlkə qanunun vəziyyətindən çıxış olunub” deyirdilər. Artıq əlimizdə mükəmməl dəyişikliklər var və bu onların həyatına təsir göstərmiş olacaqdır.

Hörmətli Sədr, hansı layihə olur-olsun, müzakirə zamanı pandemiya kontekstində düşünməyə məcbur oluruq. Mən düşünürəm ki, layihə ilə bağlı ayrı-ayrı müddəalara yönəlik fikirlərimi növbəti müzakirələrdə, ikinci oxunuşda bildirəcəyəm. Mətbuat orqanları bizi izləyirlər. Bu tribunadan məsuliyyətlə söyləmək istəyirəm, belə bir mənzərə yaranmasın ki, bu şəraitdə tətbiq olunan hər hansı inzibati cəzalara görə beynəlxalq təşkilatlarda

Azərbaycana xüsusi, kəskin bir tənqid var. Belə deyil. Mən həmkarlarımızı və mətbuatı, o cümlədən cəmiyyətimizi tam əmin etmək istəyirəm ki, “Human Rights Watch” kimi qurum, ona paralel digər məlum təşkilatlar, “Freedom House”, “Artikul 19”, “Sərhədsiz reportyorlar” və sair Azərbaycanın mövqeyini normal qiymətləndiriblər. Onların yeganə hesabatı olubdur. Birinci, bunu qeyd etmək istəyirəm.

İkincisi, tətbiq olunan sanksiyalarla bağlı bunu əleyhinizə çevirən hansısa daxili qüvvələr var. Qısaca deyim ki, Fransada martın 18-də tətbiq olunan məlum qadağa rejimini pozmağa görə 359 min insan cəzalandırılıb. Ümumi məbləğlər 35 avrodan 375 avroya qədər dəyişir. İtaliyada bu rəqəm 410 mindir. Orada da sanksiyaların maliyyə ekvivalenti Azərbaycandan qat-qat artıqdır. Mart ayında bizdə həmin inzibati hüquqpozmalarla bağlı cəmi 33 min insanla bağlı tənbeh tədbirləri və cəza tədbirləri həyata keçirilib. Onlardan yalnız 5-i ilə bağlı cinayət məsuliyyətinə cəlbətmə qərarı verilibdir. Ona görə də Azərbaycan dövlətinin ali məqsədi bu dövəmdə kiməsə siyasi mənsubiyyətinə görə cəza vermək olmayıb, əksinə bütün tədbirlər səfərbər olunub ki, Azərbaycan insanının haqlarını, mənafələrini, təhlükəsizliyini, sağlamlığını qorumaq mümkün olsun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Sədaqət Vəliyeva. Buyurun.

S.Vəliyeva. Çox hörmətli Sədr, hörmətli millət vəklləri! Bu gün Azərbaycanda zamanın çağırışlarına, tələblərinə əsasən bütün sahələrdə yeniləşmə və təkmilləşmə prosesi gedir. Elə cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi prosesi də ümumi islahatlar siyasətinin tərkib hissəsidir. Plenar iclasın gündəliyinə salınan və müzakirə olunan

Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi çox əhəmiyyətli yətlidir. Qanun layihəsində əksini tapan dəyişikliklər cənab Prezident İlham Əliyevin humanist siyasətinin növbəti təzahürü, həyata keçirilən sistemli və genişmiqyaslı hüquqi islahatlarının tərkib hissəsidir, eyni zamanda, cinayət tətbiqi və cəzaların icrası sahələrində hüquq islahatlarının yeni mərhələsinin başlanğıcıdır. Xüsusilə də Cinayət Məcəlləsində qadınların, uşaqların, sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi istiqamətində cəzaların yumşaldılması və digər tərəfdən rüşvət, xuliqanlıq, zərərvermə kimi ictimai və sosial xarakterli cinayətlərin bugünkü vəziyyətə nəzərən müəyyən mənada sərtləşdirilməsi çox önəmli məqamlardandır.

Qanun layihəsi cəzaların icrası ilə bağlı fəaliyyətin müasir dövrün tələblərinə uyğun qurulması və səmərəli idarəetmənin təşkili işinə də öz töhfəsini verəcək. Burada əksini tapan dəyişikliklərdən aydın olur ki, məqsəd cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi, cinayət-hüquq siyasətinin liberallaşdırılması və cinayətin dekriminallaşdırılmasıdır.

Eyni zamanda, burada böyük ictimai təhlükə törətməyən və az ağır cinayətlərə görə həbs və azadlıqdan məhrum etmə tədbirlərinin tətbiqinin məhdudlaşdırılması nəzərdə tutulur. Düşünürəm ki, bu qanun layihəsi cəza siyasətinin humanistləşdirilməsini nəzərdə tutsa da, insanlarımızın üzərinə böyük sosial məsuliyyət qoyur ki, cinayət əməllərindən uzaq olmaq, problemləri qanun çərçivəsində həll etmək artıq hamının məqsədi olmalıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Qanun layihəsinə səs verəcəyəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sədaqət xanım. Nurlan Həsənov, buyurun.

N.Həsənov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulmuş humanist dəyərlərə söykənən cinayət-hüquq siyasəti cənab Prezidentin siyasi iradəsinə uyğun olaraq bu gün də davam etdirilir. Bu gün cinayətlərin dekriminallaşdırılması, azadlıqdan məhrum etməyə alternativ cəzaların tətbiqi əsaslarının təkmilləşdirilməsi cinayət-hüquq siyasətində əsas hədəflərdən biridir. Bu qanun layihəsi azadlıqdan məhrum etməyə, alternativ cəza tədbirlərinin daha geniş tətbiqinə imkan yaradacaqdır.

Təklif olunan dəyişikliklər – iqtisadi cinayətlərlə bağlı qanunvericiliyin liberallaşdırılması əksər hallarda cinayət törətmiş şəxslərin vurulmuş ziyanı ödəməsini təşviq edəcəkdir. Dəyişikliklərə qədər iqtisadi sahədə törədilən bəzi cinayətlərə görə vurulmuş ziyanın və dövlət büdcəsində qanunla müəyyən edilmiş məbləğin ödənilməsi şərti ilə şəxsin məsuliyyətdən azad olunması institutu mövcud idi. Təqdim olunan layihədə həmin qaydanın tətbiqi daha da yumşaldılır və əlavə olaraq şəxsə məhkum olunduqdan sonra eyni şərtlər əsasında cəzadan azad olunma imkanı tanınır. Məsələn, vergidən yayınma cinayətini törətmiş şəxs istintaq və məhkəmə baxışı zamanı vergiləri dövlət büdcəsinə ödəyə bilmədiyi üçün azadlıqdan məhrum edilir, ona müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası tətbiq olunur. Hazırkı vəziyyətdə şəxs cəza çəkdiyi müddətdə yayındırdığı vergini ödəsə belə, şəxsin cəzadan vaxtından əvvəl şərti azad olunması məsələsinə baxılması üçün tətbiq olunan cəzanın yarısını çəkməsi tələb olunur. Hazırkı dəyişikliklərlə isə cəzanın keçirilmə müddətinə baxmadan vergidən yayınan şəxs yayındırdığı vergini tam

şəkildə ödəməklə, qeyri-şərtsiz və mülahizəsiz cəzadan azad olunacaqdır.

Sonda bir təklifi qeyd etmək istəyirəm. Bildiyiniz kimi, qanun layihəsinin üç oxunuşda qəbul olunması nəzərdə tutulur və onun qüvvəyə minmə tarixi kimi mayın 1-i göstərilmişdir. Hesab edirəm ki, məlum səbəblərdən bunun mayın 1-nə qədər qəbul edilməsi mümkün olmaya bilər. Çünki artıq aprel ayının sonuna yaxınlaşırıq və eyni zamanda, nəzərə almalıyıq ki, məhkəmə işçiləri və hüquq mühafizə orqanları əməkdaşları bu Qanunun səmərəli tətbiqi üçün onunla tanış olmalıdırlar. Bu baxımdan təklif edərdim ki, qanunvericilik təşəbbüsü subyektinin razılığı ilə Qanunun qüvvəyə minmə tarixi iyunun 1-nə qədər uzadılsın. Təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nurlan müəllim. Əminə Ağazadə, buyurun.

Ə.Ağazadə. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, bildiyimiz kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin siyasi iradəsinə uyğun olaraq və bilavasitə onun təşəbbüsü ilə ötən dövrlər ərzində şəxslərin azadlıq hüququnun təmin edilməsi, cinayət və cəza sahəsində humanistləşdirmə və dekriminallaşdırma ilə bağlı bir çox layihələr həyata keçirilmişdir. Buna nümunə kimi istər cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış əfv sərəncamlarını, istərsə də cənab Prezidentin və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə qəbul edilmiş amnistiya aktlarını göstərmək olar. Qeyd olunan tədbirlərin davamı olaraq müzakirəyə təqdim olunan qanun layihələri dövlət başçısının “Məhkəmə-hüquq sahəsində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında” 2019-cu il 3 aprel tarixli Fərmanı ilə verilmiş tapşırığın icrası çərçivəsində hazırlanmışdır.

Təqdim olunan qanunvericilik paketində Cinayət və İnzibati Xətlər məcəllələrində, habelə “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi təklif olunmuşdur. Belə ki, Cinayət Məcəlləsinə 200-ə yaxın, İnzibati Xətlər Məcəlləsinə 40, digər Qanuna isə 1 dəyişiklik edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Layihə, əsasən, 40-a yaxın cinayətin dekriminallaşdırılmasını nəzərdə tutur. Onlara əmək mühafizəsinin qaydasının pozulmasını, şəxsə az ağır xəta yetirilməsini, habelə cinayət məsuliyyəti yaradan hədd artırılmaqla, dekriminallaşdırılan vergidən yayınmanı, iqtisadi sahədə olan digər cinayətləri və qaçaqmalçılıq cinayətini nümunə kimi qeyd etmək olar. Bundan başqa, bəzi cinayətlərə görə zərərçəkmiş şəxslə barışmaq, ziyanın ödənilməsi və dövlət büdcəsinə ödəniş edilməsi şərti ilə yeni cəzadan azad etmə institutu təsbit olunur. Bəzi cinayətlərə görə cəzanın yüngülləşdirilməsi və ya sanksiyalara alternativ cəzaların daxil edilməsi təklif olunur.

Bütün bunlarla yanaşı, cəzanın labüdlüyü prinsipi əsas götürülərək dekriminallaşdırmanın əməllərinin əksəriyyətinə görə inzibati məsuliyyətin müəyyən olunması da təklif olunan məsələlərdəndir. Yekun olaraq demək istərdim ki, həmin layihənin qəbulu və gələcəkdə tətbiqi nəticəsində minlərcə şəxsin vəziyyətinin bu və ya digər formada yüngülləşdirilməsi gözləniləndir. Çox sağ olun. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Aydın Hüseynov.

A.Hüseynov. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, müzakirə etdiyimiz Qanunu əsasən iki istiqamətdə görürük. Biri humanist prinsiplər baxımından, digəri də, elə sahələr var ki, orada qanunlar daha da

sərtləşdirilir. Bu da məntiqlidir. Biz bunu harada görürük? Xüsusilə hərbi hissələrlə bağlı və ən əsas isə müharibə şəraitində olan cinayətlərlə bağlı hissədə görürük ki, doğrudan da, burada qanunlar daha da sərtləşdirilir. Bu, məntiqlidir, daha düzdür. Konkret olaraq deyim, 335.3-cü maddədə konkret göstərilir ki, burada nəzərdə tutulmuş əməllər müharibə vaxtı və ya döyüş şəraitində törədilsə, bu, digər dövrdə törədilən cinayətdən daha sərtidir. Mən istərdim ki, bunun davamı olsun. Biz elə hallara rast gəlirik ki, hərbi hissələrdə xidmət edən əsgərlərdən biri digərini qətlə yetirib. Mən belə fikirləşirəm ki, həmin əsgərin ölümünə səbəb olan cinayəti törədən tərəf birbaşa ən ağır cəzaya məhkum olunmalıdır. Müharibə dövründə hər hansı bir əsgəri qətlə yetirən kəs ən ağır, ömürlük cəzaya məhkum olunmalıdır. Mən belə düşünürəm.

Digər tərəfdən, əgər qətlə yetirilmiş əsgər 6 aydan çox və nümunəvi xidmət eləyibsə, döyüş bölgəsində, səngərdə düşmənlə üz-üzə dayanıbsa, mövcud qanunvericilikdə göstərilən maddələrə tam uyğun olmasa da, ona da “şəhid” adı verilməlidir. Mən bu fikirləri nə üçün səsləndirdim? Mətbuatdan da xahiş edirəm ki, bu, ictimailəşməsin, çünki bu, məsləhətləşmə qismində olan, eyni zamanda, həssas məsələdir. Çünki övladı hərbi hissədə həlak olan ailələr var ki, onlar övladlarına “şəhid” statusunun verilməsini istəyirlər. Mən hesab edirəm ki, bu kimi məsələlərə kütləvi deyil, fərdi şəkildə baxmaq olar. Mümkündür. Nə mənada? Qeyd etdiyim kimi, əgər həlak olan şəxs 6 ay müddətində, döyüş bölgəsində, səngərdə xidmət edibsə, onlara “şəhid” statusunu vermək olar. Mən belə düşünürəm. Bunu isə istisna hal kimi aprel döyüşlərində həlak olan şəxsə aid etmək olar. Çünki aprel döyüşü bizim zəfər qələbəmizdir, zəfər tariximizdir. Orada say etibarını ilə

bunlar çox ola bilməz. Çünki konkret fakt var. Digər fikirlər də səsləndi. Mən əvvəlcədən də dedim ki, bu, həssas məsələdir. Mətbuatın da bu məsələləri qabartmasını istəmirəm. Mənə elə gəlir ki, bu məsələyə baxılması mümkün ola bilər.

Sağ olun. Təkliflərim bundan ibarət idi.

Sədrlik edən. Sağ olun. Bəhruz Məhərrəmov.

B.Məhərrəmov. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlarım, mən hesab edirəm ki, bu layihə aprel fərmanının çox layiqli bir davamıdır. Burada bir neçə məqamı diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Burada “Əmlakı ehtiyatsızlıqdan məhv etmə və ya zədələmə” adlı 187-ci maddəyə dəyişiklik təklif olunur. Mən, ümumiyyətlə, bu qənaətdəyəm ki, əmlakı ehtiyatsızlıqdan məhv etmə varsa, burada qəsd yoxdur. Hər hansı bir qəsd yoxdursa, bunun kriminal qalmasına, ümumiyyətlə, ehtiyac yoxdur. Bu maddə bu dəyişikliklərdə inzibati əməl kimi qiymətləndirilməlidir.

Digər bir məqam. İndi informasiya əsridir. Bir çox əməllər, ümumilikdə, informasiya kontekstində, informasiya inqilabının yeni mərhələsinin kontekstində qiymətləndirilir. Mən düşünürəm ki, burada təklif olunan 272-ci və 273-cü maddələrdə dekriminallaşdırma, əlbəttə ki, çox humanist addımdır. Amma hesab edirəm, burada bu maddələri yüngülləşdirməyə hələlik ehtiyac yoxdur. Fikrimi onunla əsaslandırırıram ki, informasiya inqilabının yeni dalğası gəlir. Artıq informasiya texnologiyalarının mövqeyi cəmiyyətdə tamamilə fərqli hal alır.

Başqa bir nüansa toxunmaq istəyirəm. Bizim hörmətli həmkarımız həkimlərin zorakılığa məruz qalması ilə bağlı xüsusi məqamı qeyd etdi. Bizdə həkimlər də, vəkillər də, müəllimlər də Cinayət Məcəlləsinin mühafizəsi altındadırlar. Cinayət Məcəlləsinin 61-ci maddəsi cəzanı ağırlaş-

dıran halları nəzərdə tutur. Orada cinayətin qulluq və ya ictimai borcu yerinə yetirən şəxsə qarşı törədilməsi ağırlaşdırıcı hal kimi nəzərdə tutulub.

Hörmətli Sədr, mən, sadəcə, bir məqamı da diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Bizdə əlavə vaxt qalmadığı üçün, bir daha deyirəm, mən iradə haqlı hesab edirəm. Burada mövzu ətrafında danışmaq lazımdır. Sadəcə, bizim də seçicilər qarşısında öhdəliklərimiz var və bu baxımdan, açığı, çətin vəziyyətdə qalırıq. Onları narahat edən məsələləri də səsləndirməliyik. Xahiş edirəm, buna anlayışla yanaşasınız. Çox təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. İlham Məmmədov. Buyurun.

İ.Məmmədov. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinə olunan əlavə və dəyişikliklər haqqında qanun layihəsi möhtərəm cənab Prezidentimizin imzası ilə daxil olmuş və Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində geniş müzakirələrdən sonra plenar iclasa təqdim olunmuşdur. Biz bununla tanış olmuşuq. Hesab edirəm ki, cinayət cəzasının yüngülləşdirilməsi, alternativ cəzanın azaldılması, cinayət-hüquq sisteminin təkmilləşdirilməsi sahəsində, məhz belə bir dövərdə, bəşəriyyəti bürüyən bu bəla vaxtı, –bütün ölkələrin öz xalqının sağlamlığını qorumaq, onları düçar olduqları və gələcəkdə gözləyən bəlalardan qurtarmaq üçün atdığı addımlar ölkəmizdə cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə daha uğurla həyata keçirilir, – artıq çox cəsarətlə deyə bilərik ki, bu, dünya ölkələrinə, bəşəriyyətə bir nümunə olan addımdır. Hesab edirəm ki, bugünkü qanun dəyişiklikləri cinayət cəzasının yüngülləşdirilməsi, Cinayət Məcəlləsinə olunan əlavə və dəyişikliklər belə bir vaxtda insanların böyük sevincinə səbəb olacaqdır. Çünki burada olan dəyişikliklərdə minlərcə ailənin həyatında hiss

edəcəyi məqamlar var. Birinci oxunuşun tələblərinə uyğun, konseptual olaraq qanun layihəsinin qəbul olunmasına səs verəcəyəm və hörmətli millət vəkillərini də buna dəvət edirəm.

Ancaq məndən əvvəl çıxış edən hörmətli millət vəkilləri ayrı-ayrı məqamlara toxundular və birinci oxunuşun tələbi olaraq biz bunu konseptual qəbul edəcəyik. Təbii ki, təkliflərimizi ikinci oxunuşda verəcəyik. Konseptual olaraq bu layihənin bir məqamını vurğulamaq istəyirəm ki, edilən dəyişikliklər çox mütərəqqi dəyişikliklərdir, cəza sisteminin yüngülləşdirilməsi sahəsində aparılan çox böyük işlərdir. Möhtərəm cənab Prezidentimizin humanizm siyasətinin bu günlərdə həm iqtisadi, həm sosial sahədə atılan addımlarla yanaşı, hesab edirəm ki, ikinci oxunuşa qədər və ondan sonrakı dövrdə qanun layihəsində olan ayrı-ayrı müddəalar insanlarımızı humanist dəstəyin də göstərilməsi istiqamətində onları maarifləndirmək üçün çox geniş, açıq şəkildə izah olunmalıdır. Çünki bəzi məqamlarda insanlar öz hüquqlarını bilirsə, digər problemlərlə daha az qarşılaşırlar. Qanun o vaxt qanun olur ki, o bizim həyat tərzimizə, vərdişimizə çevrilir. Təbii ki, nə qədər çox maarifləndirmə olacaqsა, insanlar bunu dərk edərək bu cür addımların atılmasına bir o qədər daha dözümlülük nümayiş etdirəcəklər. Obyektiv, subyektiv səbəblərdən, bilərəkdən, bilməyərəkdən, yaxud da hansı isə bir şəraitdə olan cəzaların da sayı azalacaq.

Bir təklifim də var. Əgər mümkün olarsa, komitədə buna baxardılar. “Rəisə qarşı zorakı hərəkətlər” adlı 330-cu maddədə “Rəisin hərbi xidmət üzrə öz vəzifəsini yerinə yetirməsi ilə əlaqədar onun sağlamlığına yüngül zərər vurma və ya onu döymə” qeyd olunur. Mən, sadəcə, sual vermək istəyirəm. “Rəis” hərbi hissənin komandiri,

korpusun komandiri, əsgərdən yuxarı çində duran hansısa daha yüksək çinli bir məmur, onbaşı və sair ola bilər, orada başqa vəzifələr də var. Bunların hamısı “rəis” adlanır? Hesab edirəm ki, bu “rəis” sözünə aydınlıq gətirilsin və gələcəkdə əgər mümkün olarsa, bu dəyişiklik əlavə olunsun. Çünki bu çavuş da ola bilər. Yaxşı olar ki, hərbi hissədə xidmət edən daha yüksək çinli şəxs, yaxud “vəzifəli şəxs” olsun.

Bu mütərəqqi addımların möhtərəm cənab Prezidentimizin humanist siyasətinin daha bir bariz nümunəsi olduğunu hesab edirəm ki, bunları əhalimizə çox geniş şəkildə və bütün kütləvi informasiya vasitələri ilə çatdırmaq lazımdır. Bu gün insanların kütləvi informasiya vasitələrinə çıxışı o qədər genişdir ki, təbii, bu, müzakirə mövzusu olacaq və onlar öz hüquqlarını biləcəklər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, İlham müəllim. Arzu Nağıyev.

A.Nağıyev. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə dair mən də öz fikirlərimi demək istəyirəm. Məlum məsələdir ki, əvvəllər vətəndaşlığı olan, digər MDB dövlətlərində işləyən, çalışan şəxslərə qarşı müəyyən sui-istifadələr var idi. Hətta deyərdim ki, bizim qərb bölgəsindən Rusiyada və digər MDB dövlətlərində çalışan, işləyən və minlərcə Azərbaycan vətəndaşına şərait yaradan şəxslər məcbur idilər ki, oranın vətəndaşlığını qəbul etsinlər. Lakin kiçik bir polis bölməsinin rəisi bu məsələlərdən sui-istifadə edərək onlara qarşı cinayət işi qaldırırdı, hətta onları sərhəddə dayandırmaq üçün addımlar atılırdı. Təbii ki, bundan sui-istifadələr həddən artıq çox idi.

Eyni zamanda, məlum məsələdir ki, 90-cı illərdən başlayaraq atəşkəs rejiminə qədər iki dövlətin vətəndaşlığını qəbul edərək, həm Azərbaycanda, həm də digər dövlətdə əsgərlik xidmətindən yayınma halları həddindən artıq vüsət almışdı. Bu proseslər müəyyən qədər davam edirdi. Onlar haqqında da fərari kimi müəyyən cinayət işləri qaldırılırdı. Bu da sonda müsbət hallara gətirib çıxarmırdı.

Digər məsələ Azərbaycanda cinayət törədib digər dövlətlərdə müəyyən yollarla vətəndaşlıq alıb gizlənən şəxslərə aiddir. Bu gün artıq o şəxslərin müraciətindən sonra kimin harada yaşaması daha da aydınlaşacaqdır. Mühüm məsələ ondan ibarətdir ki, Azay müəllim də qeyd elədi, müxtəlif dövlətlərdə lobbiçilik və diaspora siyasətini həyata keçirmək üçün mütləq şəkildə həmin dövlətin vətəndaşı olmaq zəruridir. Əgər vətəndaş deyilsənsə, sənin seçib-seçilmək hüququn yoxdur. Son vaxtlarda şükürlər olsun ki, Avropanın bir sıra dövlətlərində, Amerikanın Birləşmiş Ştatlarında, Rusiyada, MDB məkanında Azərbaycan vətəndaşları var ki, qanunverici orqanlarda təmsil olunurlar. Lakin bu o demək deyil ki, Avropada və digər dövlətlərdə yaşayan və bir sıra yollarla “siyasi miqrant”, “dini miqrant”, “etnik miqrant” adları almış şəxslər Azərbaycan əleyhinə hər hansı çağırışlar edə bilərlər. Bunlar da cinayət kimi təsbit edildikdən sonra guya onların ekstradisiyası və yaxud Azərbaycana gəlməsi məsələsinə baxılmaya bilər. Bu, heç də belə deyil. Hər bir Azərbaycan vətəndaşının Azərbaycan Konstitusiyası qarşısında məsuliyyəti var və hüquq-mühafizə orqanları bu məsuliyyətdən, təbii ki, öz işlərində istifadə etməlidirlər.

Bir qeyd də eləmək istəyirəm. Bu, həmçinin indi də Azərbaycan vətəndaşı olmuş koçaryanlara, sarkisyanlara

və digərlərinə aiddir. Onlar da Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarının apardığı siyasət nəticəsində, düşünürəm ki, elə bu maddələrlə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilirlər. Məhz bunlara görə mən bu layihəyə səs verirəm və həmkarlarımı da buna çağırıram.

Sədrlik edən. Sağ olun, Arzu müəllim. Ziyafət Əsgərov. Buyurun.

Z.Əsgərov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputat həmkarlar. Mən bir neçə məsələni nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm. Hörmətli Sədr, bu qanun layihəsinin müzakirəsinə başlayanda çox düzgün olaraq qeyd elədiniz ki, bizim Nizamnamənin 17-ci maddəsinə görə, biz qanun layihəsini birinci oxunuşda konseptual cəhətdən müzakirə edirik. Bu nə deməkdir? Bu o deməkdir ki, birincisi, bu qanun layihəsi bizə lazımdır mı? Yəni bu dəyişikliklər zəruridir mi? İkincisi, bu dəyişikliklər dövlətin apardığı humanist siyasətə uyğun gəlirmi? Üçüncüsü, əsas prinsiplər və müddəalardır. Bayaq deputatlardan kim isə belə bir fikir səsləndirdi ki, biz bu qanun layihəsini, daha doğrusu, Qanunda edilən dəyişiklikləri qəbul etdikdən sonra bu, minlərcə ailəyə sevinc gətirəcək. Əlbəttə, sevinəcəklər.

Kamal müəllim, mən bunları nə üçün sadaladım? Mənim yadıma düşür, 2017-ci il fevralın 10-da möhtərəm cənab Prezident, mən deyərdim, inqilabi xarakterli böyük dəyişikliklər göndərmişdi. Cinayət Məcəlləsinin konsepsiyası, demək olar ki, həddindən artıq dəyişildi. Sonra 2019-cu il aprelin 3-dəki qanun layihəsi yadıma düşür. Yəni əgər minlərcə ailə sevinəcəksə, amma minlərcə demirəm, yüzlərcə ailə də inciyə bilər. Məsələn, Siz dediniz ki, 30-a qədər maddə dekriminallaşdırılır, 10 maddə, ümumiyyətlə, Cinayət Məcəlləsindən çıxarılır. Axı, bu insanlar cəza alıbdir, hakimlərə, prokurorlara, polisə müraciət edən

inciyyəni insanlar da var. Onlar fikirləşəcək ki, yaxşı, siz, bu məhbusu buraxdınız, 30 maddəni dekriminallaşdırdınız, 10 maddəni çıxardınız. Mənim əzizim həbs olunmuşdu. Bəs o? Mən bu layihəni çox diqqətlə oxumuşam. Həqiqətən, hesab edirəm ki, bu, dövlətimizin humanist cəza siyasətinə tamamilə cavab verir.

Amma bir neçə maddə var. Kamal müəllim, mən nə üçün bu fikirləri səsləndirdim. Hər halda ikinci oxunuşda onlara bir daha baxmağımıza dəyər. Təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ziyafət müəllim. Kamal müəllim, çıxış eləmək istəyirsinizmi?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

K.Cəfərov. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. 3-cü məsələ “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Qanunda dəyişikliklə bağlı olduğundan 318-2-ci maddə ilə bağlı bir sıra millət vəkilləri həmkarım qeyd elədi. Qısaca fikrimi bildirmək istəyirəm. Bildiyiniz kimi, vaxtilə bu maddə məhz elə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi tərəfindən hazırlanmışdır. O zaman da məqsəd vətəndaşları daha məsuliyyətli etmək idi. Hazırda cari təcrübə göstərir ki, xarici dövlətin vətəndaşlığını almış Azərbaycan Respublikası vətəndaşları müvafiq müraciət formalarını dolduraraq Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Xidmətinə və Xarici İşlər Nazirliyinə vaxtında təqdim edirlər. Bu səbəbdən də bu Qanunun tətbiqi ilə məşğul olan qurumlar hesab edirlər ki, həmin maddə artıq öz missiyasını başa vurub. Nəzərə alınmalıdır ki, bu məsələ ilə bağlı sərt tədbirlərin görülməsinə zərurət yoxdur.

Eyni zamanda, vaxtilə xarici dövlətin vətəndaşlığını

almış, amma hansı isə səbəbdən bu barədə vaxtında məlumat təqdim edə bilməyən vətəndaşlarımıza səs-lənirəm ki, onlar bu Qanunun qəbulu ilə, tətbiqi ilə heç bir qorxu keçirmədən, heç bir məsuliyyətə cəlb edilmədən gəlib bu barədə məlumat verə bilərlər.

Yekun olaraq qeyd eləmək istəyirəm ki, burada qeydlər var idi. Mən bütün millət vəkillərinə söz verirəm ki, onların bütün təkliflərini, qeydlərini bu qanun layihəsinin hazırlanmasında iştirak edən işçi qrupuna çatdıracam və nəticə barədə hər birinə məlumat verəcəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Kamal müəllim.

Hörmətli həmkarlar, daha çıxış etmək istəyən yoxdur və mən layihələri bir-bir səsə qoyuram. Xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.12 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Şakir müəllim, yuxarıda baxırsınız, sayırsınız?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. İndi isə xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə səs verək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.12 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Xahiş edirəm, indi isə “Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.13 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, indi isə növbəti məsələlərə keçirik. Gündəliyin 11-ci və 12-ci məsələləri cənab Prezidentin bir məktubu ilə daxil olub. 11-ci məsələ Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin birinci oxunuşudur. Əli müəllim, məsələ barəsində Siz məruzə edəcəksiniz. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Hörmətli həmkarlar, bu, çox kiçik bir qanun layihəsidir, amma çox əhəmiyyətlidir. Biz bu Qanunu qəbul etməklə iki məsələ Miqrasiya Məcəlləsində öz həllini tapacaq. Birincisi, təklif

olunur ki, Azərbaycan Respublikasının ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində əyani formada və ümumi təhsil müəssisələrində təhsil alan əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərlə yanaşı, peşə təhsili müəssisələrində təhsil alan şəxslərə də Azərbaycan ərazisində müvəqqəti yaşamaq üçün icazə verilsin.

İkincisi, bütövlükdə, təklif olunur ki, viza siyasətinin liberallaşdırılması ilə bağlı dövlətimizin həyata keçirdiyi işlərin nəticəsi kimi siyahısı Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuş ölkələrdə Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki səfirliklərində və konsulluqlarında vizalar 15 günədək müddətdə deyil, elektron vizalarda olduğu kimi ən gec 3 iş günü müddətində verilsin. Beləliklə, müddət 5 dəfə azaldılır. Mən hesab edirəm, bu, çox mütərəqqi bir layihədir.

Tahir müəllim etiraz eləməsə, “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda isə, sadəcə, “peşə təhsili” və “ümumi təhsil” sözləri bizim təqdim etdiyimiz layihəyə görə, oraya köçürülür və qeyd olunur. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim. Həsən Ramin çıxış etmək istəyir. Buyurun.

R.Həsən. Çox sağ olun. Hörmətli Əli müəllim, hörmətli xanım Sədr, mən xarici diplomatik korpuslara bir müddət rəhbərlik etmiş şəxs kimi deyə bilərəm ki, xaricdəki vətəndaşlarımız vizaların verilmə müddətinin 15 gündən 3 günə endirilməsini, xarici diplomatik korpuslarda vizaların rəsmiləşdirilməsini rəğbətlə qarşılayacaqlar. Konkret bir neçə misal çəkərək bildirə bilərəm ki, ümumiyyətlə, Türkiyədə və bir çox başqa ölkələrdə insanlar növbələrə durub müraciət etdikdən sonra, təbii, vizaların 15 gün müddətinə verilməsi problem yaradırdı. Onlar da Azərbaycana gəlməkdə müəyyən çətinliklərlə

qarşılaşdırlar. Ona görə də mən hörmətli millət vəkilmərimizlə bunu paylaşmaq istərdim ki, xaricdə Azərbaycana səfər etmək istəyən vətəndaşlarımız üçün çox vacib və rahat şərait yaradılacaqdır, onlar Azərbaycana nəinki hava limanlarında, eyni zamanda, çox rahat şəkildə bizim diplomatik konsulluqlara müraciət edərək viza rəsmiləşdirə biləcək və Azərbaycana gələ biləcəklər. Mütərəqqi bir təklifdir. Məmnuniyyətlə hər birinizi dəstəkləməyə çağırıram. Çox təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rahat çıxış edə bildiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Sızdə mikrofon var idi.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.17 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 12-ci məsələsi “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihə birinci oxunuşda müzakirəyə təqdim edilir. Məsələ barədə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili məruzə edir. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Əslində, hörmətli Əli müəllim bu barədə dedi. Yəni bundan öncə qəbul edilmiş Miqrasiya Məcəlləsində dəyişikliyə görə, həmin vəsiqənin verilməsi özündə dövlət rüsumunu... Üzr istəyirəm.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, 12-ci məsələdir.

T.Mirkişili. Əslində, mən də Dövlət rüsumu haqqında qanun layihəsini demək istəyirdim. Yəni bayaq hörmətli Əli müəllim dedi, peşə təhsili məktəblərinin bu qanuna daxil edilməsi Azərbaycanda oxuyanlara müvəqqəti yaşayış vəsiqəsinin rüsumuna cəlb olunmasını özündə ehtiva edir. Burada dəyişiklik odur ki, sadəcə, həmin peşə təhsili məktəblərini qanunun mövcud olan variantına əlavə etməklə, eyni ilə ali orta və ümumtəhsil məktəblərində olduğu kimi, qanun layihəsi peşə təhsili müəssisəsində oxuyan şəxslərə də müvəqqəti yaşayış hüququnun verilməsi vəsiqəsinin eyni rüsumuna cəlb edilməsini özündə ehtiva edir. Xahiş edirəm, səsə qoyulsun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Tahir müəllim. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə də qanun layihəsini səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.19 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Yuxarıda səsələr sayılır?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 13-cü məsələsinə keçirik. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılır. Məsələ barəsində, Tahir müəllim, yenə də Siz çıxış edirsiniz. Buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Təqdim olunmuş qanun layihəsi, yəni “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda edilən dəyişiklik kifayət qədər vacibdir. Mən xatırladım ki, “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunun 36.9-cu maddəsinə görə, yerli mal istehsalçıları dövlət satınalmaları tenderində iştirak etdikləri zaman xaricdən idxal olunan məhsulları satan sahibkarlarla müqayisədə 20 faiz güzəştə sahibdirlər. Bu, vaxtı ilə edilmiş xüsusi bir dəyişiklikdir, Azərbaycanda yerli istehsalın inkişaf etdirilməsinə və yerli istehsala dövlət tərəfindən verilən çox böyük dəstəkdir. Amma, eyni zamanda, qeyd edim ki, “yerli mal” deyəndə, bunu Nazirlər Kabinetinin 165 nömrəli qərarı ilə verilən məişət sertifikatı müəyyən edir, yəni məişət sertifikatı müəyyən edir ki, bu mal yerli məhsuldur.

Nazirlər Kabinetinin digər qərarı ilə istehsalının bir hissəsinin Azərbaycan ərazisində olan məhsullara yerli mal ilə bağlı məişət sertifikatı verilmir. Yəni mövcud qanunvericiliyə görə, istehsalın yalnız bütün tsiklləri Azərbaycan ərazisində olduğu zaman həmin məhsulun yerli mal olması barədə məişət sertifikatı verilir. Amma bu gün artıq qeyri-neft sektorunun inkişafı və dərman, əczaçılıq sənayesi kimi yeni sahələrin Azərbaycana gətirilməsi bu sənayedə bütün tsikllərin Azərbaycan

ərazisində olmasına imkan vermir. Çünki mövcud sənayenin, ümumiyyətlə, kooperasiyadan daha çox genişlənməsi yüksək texnoloji sahələrdə tsiklin adətən müəyyən hissəsinin digər ölkələrdə olması üçün belə bir şərait yaradır. Bu, mövcud qanunvericilikdə Azərbaycana bu sahədə də investisiyanın gətirilməsi, xüsusən də tsiklin, yəni istehsal sahəsinin bir hissəsinin Azərbaycanda olduğu zaman həmin məhsul istehsalçılarında da eyni 20 faizlik güzəştin tətbiq olunması ilə bağlı dəyişiklikdir. Mən düşünürəm ki, indiki şəraitdə yüksək texnologiya sahələrinin Azərbaycana cəlb olunması, investisiyanın təşviq olunması həmin məhsul istehsalçısının dövlət satınalmalarında iştirakını təmin etmək üçün dövlət tərəfindən çox mühüm bir dəstəkdir. Bunu dəstəkləməyinizi sizdən xahiş edirəm.

Mən xatırladıram ki, hörmətli Sədr, bu, birinci oxunuşdur. Edilən dəyişikliyin mətninin redaktə olunması ilə bağlı qanun layihəsinin təşəbbüskarları ilə bizim danışıqlarımız olub. Qanunun mətni ikinci oxunuşda daha sadə olacaqdır. Minnətdaram.

Sədrlik edən. Sağ olun. Müzakirəyə başlayaq. Vahid Əhmədov, buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli sədarət, hörmətli millət vəkilləri, mən bu qanun layihəsinin qəbul edilməsinin tərəfdarıyam. Amma bəzi məsələlərə aydınlıq gətirmək lazımdır. Yəni biz “yerli istehsal” deyəndə Azərbaycanda istehsal olunan məhsulları nəzərdə tuturuq. Bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin də xüsusi qərarı var. Amma xaricdən gətirilən istənilən avadanlığın, malın üzərində müəyyən iş aparıldıqdan sonra onu tamamilə yerli istehsal saymaq, hesab edirəm ki, düzgün deyil. Misal üçün, biz Neftçalada avtomobil

zavodu tikmişik və avtomobil zavodunda olan avtomobillərin istehsalı üçün avadanlığın əksər hissəsi, yəni komplekt hissələr İrandan gətirilir. Biz onun üzərində təxminən, 5–6 faiz və ya 10 faizə yaxın iş görürük. Biz bunu necə yerli istehsal kimi qələmə verə bilərik?

Mən başa düşürəm, burada müəyyən güzəştlərdən söhbət gedir və bunlar balaca güzəştlər deyil, mühüm güzəştlərdir. Amma müəyyən bir faiz olmalıdır. Əgər ölkəmizə gətirilən hər hansı bir məhsulun üzərində, heç olmasa, 50 faizə qədər Azərbaycan istehsalı varsa, biz onu yerli məhsul saya bilərik, bu kateqoriyaya aid edə bilərik. Amma biz malın xaricdən 90–95 faizini gətiririk, onun üzərində 3–5 faiz iş aparırıq və onu yerli məhsul hesab ediriksə, bu, tamamilə doğru deyil. Ona görə belə hesab edirəm ki, Azərbaycan hökumətinə müraciət olunmalıdır, qanunvericilik orqanları ilə razılaşdırılmalıdır. Burada müəyyən hədd qoyulmalıdır ki, biz malı bu hədd səviyyəsində yerli istehsala aid edə bilək. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qüdrət Həsənquliyev. Buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Əvvəla, Vahid müəllimin dediklərini tamamilə dəstəkləyirəm. Hesab edirəm ki, biz “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanuna ciddi baxmalıyıq. Cənab Prezident də sonuncu çıxışında söylədi ki, biz dövlət vəsaitlərindən səmərəli istifadə etməliyik. Nə dərəcədə doğru olduğunu bilmirəm, amma hər halda mətbuatda mən bunu oxumuşam və ciddi bir təkziblə də rastlaşmamışam. Məsələn, bir müddət öncə mətbuatda oxudum ki, bizim Bakı Nəqliyyat Agentliyi 1840 manata bir dənə yol nişanı alıb. Halbuki ixrac edən ölkədə onun qiyməti 40 avrodur. Lap maksimum gətirilmə xərclərini də götürsək, bizim pul ilə 100 manat olsun.

Yəni 100 manatlıq məhsul Azərbaycana 1840 manata idxal olunursa, sözsüz ki, xərclərin bu qədər şişirdilməsi sayəsində o şirkət rentabelli ola bilməz, gəlir ilə işləyə bilməz. Bir dənə borudur, onun da başında eni və uzunluğu, yaxud diametri 40 sm olan bir yol nişanını Azərbaycanda hazırlamaq nədir ki?

Hesab edirəm ki, valyutanı bu formada dağıtmamalıyıq. Ona görə də biz “Dövlət satınalmaları haqqında” Qanunda ciddi dəyişikliklər etməliyik, “Tenderlər haqqında” Qanuna yenidən baxmalıyıq. Bilirik ki, tenderlərin böyük əksəriyyəti formal xarakter daşıyır. 3–4 gün ərzində, 1 həftə öncə yaradılmış şirkətlər çox böyük tenderlər udurlar. Milli Məclisin də işi bu olmalıdır ki, Prezidentə bu islahatların həyata keçirilməsində ciddi dəstək olsun. Prezident də söylədi ki, islahatlar dərinləşdirilməlidir. Cənab Prezident Milli Məclisdə səsləndirdi ki, bizə keyfiyyətli qanunlar lazımdır. Ona görə də biz keyfiyyətli qanunlar qəbul etməliyik.

Bir də, hörmətli Sahibə xanım, mən bir məsələni əvvəllər qaldırmışdım, indi diqqətinizi bu məsələyə bir daha cəlb etmək istəyirəm. Əgər qanunvericiliyə edilən hər hansı dəyişiklik fundamental xarakter daşıyırsa, yaxud yeni qanun layihəsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanından gəlibsə, yaxşı olar ki, onu həmin orqanın nümayəndəsi Milli Məclisdə təqdim etsin. Əlbəttə, kiçik dəyişiklikləri komitə də plenar iclasda təqdim edə bilər. Məsələn, biz indi Cinayət Məcəlləsinə əlavə və dəyişikliklər etdik. Kamal müəllim o suallara cavab verə bilməz. Amma müvafiq dövlət orqanı gəlib cavab verməlidir. Tutaq ki, mənim qaldırdığım filan məsələ filan layihədə öz əksini tapmayıb. Bizim onlara suallarımız olmalıdır. Ən azından o Qanunu hazırlayan işçi qrupun sədri burada məruzə ilə

çıxış etməlidir. Belə olacağı təqdirdə, biz, əlbəttə, daha keyfiyyətli qanunlar qəbul edə biləcəyik.

Bu gün, yəqin ki, mən də bəzi qanunlarla bağlı təqdimatlarla çıxış edəcəyəm. Son vaxtlar biz “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanuna görə çox vaxt itiririk. Texniki xarakterli dəyişikliklər, yaxud uyğunlaşma baş verir. Əgər yeni qanun qəbul olunursa, digər qanunlar “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanuna uyğunlaşdırılmalıdır. Bunların çoxu texniki xarakterli olur. Onsuz da yeni qanunlar qəbul olunanda biz hansı isə məsələyə münasibət bildirmişik. Mövqələrimizi burada bildiririk. Qəbul etdiyimiz həmin dəyişiklik başqa qanunda da təkrar öz əksini tapırsa, onu üç oxunuşdan da keçirməyin adı yoxdur. Bu, Milli Məclisin yüklənməsinə, kağız işlərinin, bürokratik işlərin artmasına həddindən artıq yol açır. Ona görə, xahiş edərdim ki, biz bunu da Prezident Administrasiyası ilə razılaşdıraq, bu məsələni hansı isə formada həll edək. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Musa Qasımlı. Buyurun.

M.Qasımlı. Çox hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, müzakirəyə təqdim olunan bu məsələ tək bugünkü günümüz deyil, ölkəmizin gələcəyi baxımından da vacibdir. Hesab edirəm ki, koronavirus pandemiyası ilə əlaqədar yaranmış şərait bizi vadar edir ki, daxili istehsala xüsusi diqqət yetirək. Daxili istehsala diqqət yetirmənin bütün dünyada bir adı var, bu, proteksionizmdir, yəni himayədarlıqdır, himayəçilikdir. Himayədarlıq nədir? Birinci, daxili bazarı, ikinci, daxili istehsalı, üçüncü, iş yerlərini, sosial məsələləri qorumaqdır. Bu gün dünya ölkələri sərhədlərini bağlayır, dünya ticarəti aşağı düşür. Biz xaricdən bir çox kənd təsərrüfatı məhsullarını ala bilmirik, bəziləri də satmaqda maraqlı deyillər və proses

buna doğru gedir. Deməli, biz nə etməliyik? Əgər onlar məhsullarını satmayacaqlarsa, sabah ölkə daxilində problemlər yarana bilər. Ölkəmizdə hansı məhsul istehsal olunursa və ya istehsal üçün potensial varsa, onun xaricdən ölkəmizə gətirilməsinə idxal rüsumunu artırmalıyıq. Biz daxilə öz bazarımızı qoruyaq, istehsalımızı genişləndirək. O istehsalın genişləndirilməsi özü ilə xammal axtarışı gətirəcək, digər sahələrin inkişafına səbəb olacaq. Bu istehsalın genişləndirilməsi avtomatik olaraq iş yerlərinin açılmasına gətirəcək və sosial problemlərimizi həll edəcək. Ona görə daxili məhsulun, daxili malın istehsalı çox vacibdir.

Hesab edirəm ki, biz bu qanun layihəsinə səs verməliyik. Bir də qeyd edim ki, maliyyənin üzərində ciddi nəzarət olmalıdır. Çünki gedən proseslər tamamilə mürəkkəbliyə doğru aparır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş Novruzov. Buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən deputat həmkarlarımızın fikrinə hörmətlə yanaşıram və hesab edirəm, bu məsələ barəsində hər kəsin öz fikri var. Amma bir şeyi demək istəyirəm. Biz burada kələm istehsal etmirik ki, yerli məhsul olsun. Söhbət texnikadan, başqa-başqa sahələrdən gedir. Bunların istehsalı üçün 10 dənə zavod tələb olunur. Məsələn, bu gün Azərbaycanın kənd təsərrüfatına kombayn, traktor tələb olunur. Finlandiya ilə, Belarusiya ilə müqavilələr bağlanıb, hissələr gətirilir, orada yığılır, birbaşa fermerə verilir. Bunun birinci cəhəti nədən ibarətdir? Əgər o, yığılmış şəkildə gəlsə, onun üstünə 35 faiz də gömrük rüsumu qoyulanda fermerin bunu almaq imkanı məhdud olur. Ona görə də orada yığılanda maşına olan gömrük rüsumu

deyil, avtomatik olaraq o hissəyə olan gömrük rüsumu verilir. O, artıq Azərbaycanın istehsalı kimi vergiyə cəlb oluna bilər və vergini də zavod ödəyər.

Dünyanın hər bir yerində bu praktika var. Məsələn, Çin qırıcı təyyarələr istehsal edir, mühərrikini Rusiyadan alır. Məgər o boyda Çin dövləti mühərrik istehsal edə bilmir? Çünki bu mühərrik daha keyfiyyətlidir. O cümlədən Türkiyə fırtına topu istehsal edir, mühərriki Almaniyadan alır və hər iki ölkənin razılığı əsasında satışa çıxarır.

Biz gərək birinci filiz təmizləmə, metaləritmə zavodu quraq, sonra mühərrik düzəltməyə başlayaq və sair. Təbii ki, buna on illər lazımdır. Hətta sovet hakimiyyətinin ən güclü dövründə “Jiquli” markalı maşınlar istehsal olunanda ilk növbədə onun hissələrini İtaliyadan gətirirdilər, sonra yığıb təqdim edirdilər. Dövlət öz gücünü tədricən əhatə etdikdən sonra bu addımı atır. Mən razıyam, bəli, müəyyən məhsullar var ki, bunu özümüz istehsal edə bilərik. Bunlar ətdir, süddür, kartofdur, kələmdir, soğandır və sair. Amma elə şeylər var ki, bu gün onun alınması yeni iş yerləri açılış deyə onları istehsal etməkdən bizə daha ucuz başa gəlir. İş yerlərinin əmsalını başqa istiqamətə yönəldə bilərik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Məşhur Məmmədov, buyurun

M.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar! Bugünkü Qanunun qeyri-neft sektorunun inkişafında olduqca böyük əhəmiyyəti var. Çünki hər bir şirkət fəaliyyətə başlayan kimi məhsulu 100 faiz, yaxud 50 faiz yerli xammal və material hesabına istehsal edə bilmir. Çünki bu gün bütün sənaye sektorunda bu sahələri tamamilə əhatə edən xammal və materiallar olmadığı üçün, bunlar xarici dövlətlərdən, qonşu ölkələrdən, əsasən, MDB dövlətlərindən gətirilir. Mənə elə gəlir ki, bu gün

hətta məhsulun istehsalında yerli xammal materialı ən az 25–25 faizdirsə, işçi varsa, onların bu tenderlərdə qalib olması daha vacibdir. Əgər bu Qanun qəbul olunarsa, bu şirkətlər gələcəkdə daha uğurlu inkişaf edər. Mənə elə gəlir ki, bu Qanun zamanında və qeyri-neft sektorunun inkişafında irəli atılan addımlar üçün ən mühüm qərarlardan biridir.

Mən vaxtdan istifadə edib, bir məsələni də demək istərdim ki, bu pandemiya dövründə aydın oldu ki, respublikada minlərcə insan işləsə də, onlar qeydiyyatda alınmayıb. Mən təklif edərdim ki, biz bu gün şirkətlərə müraciət edək. Bu insanlar hansı şirkətdə qeyri-rəsmi işləyibsə, orada qeydə alınsınlar, həmin şirkətlər onlara yardımlar etsinlər. Onlar bu günə qədər qanunsuz olaraq bu insanları qeydə almayıblarsa belə, bu gün onların yanında olsunlar, yardım etsinlər. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsini səsə qoyaq.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.35 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 14-cü məsələsi “Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin birinci oxu-

nuşudur. Məsələ haqqında Tahir Mirkişili məruzə edir. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, vergi orqanlarında xidmət dövlət qulluğu sayılmır. Vergi orqanlarında xidmət onların ayrıca Əsasnaməsi ilə müəyyən olunur. Tək vergi orqanları deyil, eyni zamanda, hüquq mühafizə orqanlarında da belə bir qayda mövcuddur. Amma belə bir təcrübə var ki, bu da dövlət qulluğu sistemində olan maaş sisteminin tənzimlənməsinin bəzi standartlarını həmin orqanların qəbul etdiyi əsasnamələrə gətirmək, yazmaq, yəni bütövlükdə maaş sistemini Azərbaycanda standartlaşdırmaqdır. Bu gün edilmiş dəyişikliyin iki istiqamətdə əhəmiyyəti var. Birinci istiqamət maaşa əlavələrin edilməsidir. Eyni ilə, dövlət qulluqçularında olduğu kimi, məhz vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamədə də eyni standartı tətbiq etməkdir. Məsələn, indiyə qədər əgər vergi orqanlarında 1 ildən 5 ilə qədər xidmətdə maaşa əlavə 21 manat idisə, dövlət qulluğunda isə 1 ildən 5 ilə qədər işləyən zaman bu əlavə 5 faiz ilə hesablanırdı. İndi isə vergi orqanlarında eyni standartın tətbiq olunması ilə bağlı bir dəyişiklik edilir. Xatırladım ki, eyni yanaşma gömrük işçilərinin və hüquq-mühafizə orqanlarının əsasnamələrində də artıq öz əksini tapmışdır.

İkinci istiqamət, indiyə qədər vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamədə vergi orqanlarının vəzifəli şəxslərinə məzuniyyətə çıxarkən ildə 1 dəfə aylıq vəzifə maaşı həcmində müavinət ödənilmirdi. Yeni dəyişiklikdə eyni ilə, dövlət qulluğu sistemində olduğu kimi, artıq vəzifəli şəxslərə də məzuniyyətə çıxdıqları zaman ildə 1 dəfə aylıq maaş həcmində müavinətin ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bütövlükdə, bu dəyişikliyin iki mühüm istiqaməti var. Bu,

bir tərəfdən, dövlət vergi xidməti orqanlarında çalışanların maaşını artıracaq, ikinci bir tərəfdən isə, maaşın artması ilə yanaşı, sosial müdafiə sisteminin də güclənməsinə imkan verəcəkdir. Mən birinci oxunuş olduğu üçün konseptual olaraq çatdırmağa çalışdım. Münasibət bildirməyinizi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. ÇIXIŞ etmək istəyən yoxdur?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Qanun layihəsini səsə qoyaq.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.38 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 15-ci məsələsinə – “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin müzakirəsinə keçməliyik. Layihə birinci oxunuşda müzakirə olunur. Tahir müəllim, yenə də Siz məruzə edirsiniz, buyurun.

T.Mirkişili. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Bu qanun layihəsinə edilən dəyişiklik kifayət qədər vacibdir, maraqlıdır. Mən çalışacağam ki, birinci oxunuş olduğu üçün 3 istiqamətdə olan dəyişiklikləri diqqətinizə çatdırım.

Birincisi, bildiyiniz kimi, “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Qanuna görə, Azərbaycanda əlavə dəyər vergisinə

cəlb olunan, dövriyyəsi olan hüquqi şəxslər ay ərzində yalnız 30 min manata qədər, əlavə dəyər vergisinə cəlb olunmayan hüquqi və fiziki şəxslər isə ay ərzində cəmi 15 min manata qədər nağd ödənişlər edə bilirlər. Yəni bu, bir tərəfdən nağdsız ödənişlərin stimullaşdırılması, digər tərəfdən isə bu sahədən olan daha çox, belə deyim, qeyri-şəffaf halların qarşısını almaq üçün Qanuna edilən bir dəyişiklikdir. Amma hazırda Azərbaycanda təcrübədə, xüsusən kənd təsərrüfatı sahəsində mövsümi işlərə cəlb olunan insanlarda ödənişlə bağlı müəyyən çətinliklər yaranır. Yəni bu insanlar bəzən 1 həftəlik, bəzən 10 günlük, bəzən 1 aylıq işlərə cəlb olunurlar. Bəzən onlarda pulu, yəni ödənişi yerində etmək kimi bir zərurət yaranır. Bu insanların həmin anda kartlarının olmaması və yaxud bir çox hallarda əmək müqavilələrinin imzalanması ilə bağlı tələb oluna bilən sənədlərin o an toplana bilməməsi həmin sahədə şəffaflığın azalmasına, kölgə iqtisadiyyatının səviyyəsinin artmasına səbəb olur.

Bu cəhətdən baxsaq, edilmiş dəyişiklik iki mühüm istiqaməti bildirir. Bir tərəfdən, kənd təsərrüfatı sahəsində mövsümi işlərə cəlb olunan insanların əmək müqaviləsi ilə deyil, mülki-hüquqi, yəni anında bağlana biləcək bir müqavilə ilə işlərə cəlb olunmasına icazə verməklə yanaşı, bu həddi gündəlik 20 manat həcmində müəyyən edir. Qeyd edim ki, ay ərzində bu, təxminən 600 manat deməkdir. Düşünürəm ki, bu, indiki halda kənd təsərrüfatında orta aylıq maaş həddini müəyyən edən bir rəqəmdir. Digər tərəfdən, həmin ödənişin həmin fərdi sahibkarların nağd ödənişlərindən olan məhdudiyətə aid edilməməsini nəzərdə tutur. Yəni bayaq mən qeyd etdim, 30 min və 15 min manata kimi bir hədd var idi. Bu ödənişlər həmin şərtlərə aid olmayacaq. Bu ödənişlər qətiyyənlə 15 min və

30 min məhdudiyyətinə aid deyil.

Üçüncü bir istiqamət isə, Qanunun 3.5-ci maddəsində ki, sahibkarların hansı sahələrdə malları nağd qaydada ala bildikləri qeyd olunur və bunun üçün də VÖEN tələb olunmur.

Burada bir siyahı var və bu siyahıya xam dərinin tədarükü, alışı əlavə olunur. Yəni xam dərinin alışı zamanı ödənişlərin nağd olmasına, VÖEN tələb etmədən də bu prosesin həyata keçirilməsinə imkan verir. Mən düşünürəm ki, indiki halda bu, bir tərəfdən, kənd təsərrüfatından muzzdu işə cəlb olunan insanların sosial müdafiəsinin təminatı üçün çox vacib bir addımdır. Bu, onların gələcəkdə pensiya təminatını artıracaq. Digər bir tərəfdən isə, sahibkarlara bu münasibətləri rəsmiləşdirməklə, öz mənfəət vergisini azaltmaqla, kölgə iqtisadiyyatının səviyyəsinin aşağı düşməsinə imkan verəcək. Xahiş edirəm, münasibət bildirəsiniz. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Siyavuş müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

S.Novruzov. Bu, çox yaxşı qanun layihəsidir və demək olar ki, neqativ hallar tamamilə aradan qaldırılacaq. Mən hesab edirəm ki, bunun ciddi şəkildə təbliğatı aparılmalıdır, insanlara izah olunmalıdır. Çünki biz şahidi oluruq ki, istər təqaüdçülər, istərsə də digər əmək haqqı alanlar kart sistemi olmağına baxmayaraq, təqaüdü alandan yarım saat sonra bankomatın qarşısında dayanırlar, bütün pulları çıxarırlar. Elə olur ki, bankomatlarda pul qalmır. Yəni onları başa salmaq lazımdır ki, burada olan pul onsuz da onlara məxsusdur, bu pula heç kəs toxunmayacaq. Mən hesab edirəm ki, bu səpkidə təbliğatın artırılmasına artıq ciddi ehtiyac var.

İkincisi, mən hesab edirəm ki, 20 manat miqdar baxımından azdır. İndi olmasa da, ikinci, üçüncü oxunuşda bunun artırılmasına hansı isə bir formada baxmalıyıq. Bu, mövsümi işdir. Bəzən mövsümi iş elə bir vaxta düşür ki, 1 ay, 2 ay, bəlkə də çox vaxt alır. Ödəniş daha çox olmalıdır ki, vətəndaş işi vaxtında, mövsümündə qurtarsın, başa çatdırsın.

Hörmətli Sədr, indi hər yerdə, həmçinin xaricdə bu məsələ ilə bağlı bizi tənqid edənlər, yəni qara yaxanlar, böhtan atanlar bundan istifadə edirlər. Daxildə də müəyyən problemlər çıxır. İşləyən və işsiz haqqında, bunun fəlsəfəsi haqqında televiziyadan insanlara məlumat verilməlidir. Bizdə sovet hökuməti vaxtından qalma bir anlayış var. Demək, işçi əmək haqqı cədvəlinə qol çəkmirsə, o, işsiz hesab olunur. İnsan var ki, onun 30, 50 hektar torpaq sahəsi var, adını işsiz kimi yazdırıb. Mən təcrübədən danışiram. Biz partiya üzvlərini siyahıya alanda, onların məlumatlarını toplayanda ortaya çıxdı ki, onların yarısından çoxu işsizdir. Sonra araşdırma apardıq ki, fermerdir, sahibkardır, digər sahələrlə məşğuldur. Amma o insanların düşüncəsində hələ də qalıbdır ki, onlar səhər işə getməli, axşam saat 6-da qayıtmalıdır, ayın sonunda isə əmək haqqı cədvəlinə qol çəkməlidir. Onda bu insanlar işləyən sayılırlar. Fermer təsərrüfatından və yaxud da sahibkarlıqdan 50 min, 70 min, 100 min pul qazanırsa, bu, iş hesab olunmur. O baxımdan, mən hesab edirəm ki, televiziya, ayrı-ayrı vasitələrlə izah olunmalıdır ki, xəstəliklə əlaqədar yardımlar ayrılan insanlara dövlət onların müraciətləri əsasında kömək ayırır. Bilinsin ki, kimlər yardım alır. Ehtiyacı olmayanlar da ardıcıl şəkildə müraciət edərək digərlərinin yolunu bağlamasınlar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Çıxış etmək istəyən yoxdur. “Nağdsız hesablaşmalar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini birinci oxunuşda səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.46 dəq.)
Lehinə	90
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 16-cı və 17-ci məsələləri cənab Prezidentin bir məktubu ilə daxil olub. Gündəliyin 16-cı məsələsi “Yol hərəkəti haqqında”, “Sosial sığorta haqqında”, “Tibbi sığorta haqqında”, “İşsizlikdən sığorta haqqında”, “Məşğulluq haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında”, “Baytarlıq haqqında”, “Fitosanitar nəzarəti haqqında” və “Yeyinti məhsulları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında və Azərbaycan Respublikasının 2009-cu il 4 dekabr tarixli 930-IIIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Miqrasiya orqanlarında qulluq keçmə haqqında Əsasnamə”də dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihə birinci oxunuşda müzakirə olunacaqdır. Layihəyə Milli Məclisin 6 komitəsində baxılmışdır. Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin rəyini Əli Hüseynli bildirəcək. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, icazə versəniz, digər komitə sədrləri həmkarlarımla ümumiləşdirilmiş mövqeyini hörmətli Məclisə çatdırardım.

Hörmətli həmkarlar, bu 2 məsələ ilə bağlı qeydlərimi söyləməmişdən əvvəl layihə üçün əhəmiyyətli olan bir arayışı sizə vermək istəyirdim. Bildiyiniz kimi, son illər ərzində dövlət orqanlarında çalışan işçilərin sosial təminatını gücləndirmək məqsədi ilə bir sıra vacib addımlar atılmışdır. Buraya dövlət büdcəsindən verilən əmək haqqının artırılması ilə yanaşı, bu orqanlar tərəfindən tətbiq olunan cərimələrdən və maliyyə sanksiyalarından, həmçinin dövlət rüsumlarından müəyyən bir hissənin, bəzi hallarda isə bütöv bir hissənin, yəni 100 faizinin həmin işçilərin sosial təminatına yönəldilməsini də aid etmək olar. Bu mənbələrdən daxil olan vəsaitin məbləği, əsasən, faizlə müəyyən olunur. Amma bildiyiniz kimi, bir sıra müvafiq dövlət orqanlarında bu faiz fərqlənir, təxminən 25–50 faiz, 100 faiz olanı da var.

Hazırda ölkəmizdə əmək haqqı sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı kompleks işlər həyata keçirilir. Bu arayışı ona görə verdim ki, mövcud vəziyyətlə bağlı fərqli fikirlər mövcuddur. O cümlədən bilirəm ki, bizim bir sıra millət vəkili də mövcud vəziyyətin dəyişdirilməsi ilə bağlı təkliflərlə çıxış edirlər. Biz bu təkliflərin mahiyyətini prinsipə başa düşürük və bir sıra fikirləri bölüşürük. Təklif olunan qanun layihəsini də məhz həmin bu məqsədin bir hissəsi hesab etmək olar. Yəni məqsəd ondan ibarətdir ki, əmək haqqı ilə bağlı sistem daha da təkmil olsun. Belə ki, bu dəyişikliklərə əsasən cərimələrin tətbiqi ilə birbaşa bağlı olmayan orqanlarda çalışan işçilərin əmək haqqına yönəldilən vəsait dövlət büdcəsinə, yəni əvvəlki dövrdən fərqli olaraq birbaşa dövlət büt-

cəsinə köçürüləcək. Narahatlıq məhz bununla bağlı idi. Beləcə də, onların cərimə və maliyyə sanksiyalarından əmək haqqına əlavə alınma sistemi ləğv ediləcək.

Hər iki qanun layihəsinin əsas məğzi bundan ibarətdir. Bu isə layihədə hələlik bir keçid müddəası kimi qeyd olunub. Cərimələrdən və maliyyə sanksiyalarından toplanılan məbləğin hələlik 7 faiz azaldılması nəzərdə tutulur. Amma nəticədə, tətbiq olunan cərimə və maliyyə sanksiyaları hesabına yalnız bu cərimə və maliyyə sanksiyaları tətbiq olunan orqanlar əmək haqqına əlavə ala biləcəklər.

Əlbəttə, bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, bu məsələ özü birmənalı qəbul olunmur. Amma bildirim ki, təklif olunan qanun layihəsi məhz qaldırılan o problemin həlli istiqamətində ilkin addımlardır. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, qanun layihəsi əmək haqqına büdcədən kənar vəsaitlər hesabına əlavələrin verilməsinin bir sıra orqanlar üzrə məhdudlaşdırılması, bu vəsaitin dövlət büdcəsinə birbaşa yönəlməsi və işçilərin gələcəkdə yalnız dövlət büdcəsi hesabına əmək haqqı alması istiqamətində mühüm addımdır. Bu baxımdan, sizləri bu layihələrə səs verməyə dəvət edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim. Siz ümumiləşdirilmiş rəyi dediniz. Ona görə də mən o biri komitə sədrlərinə artıq söz vermirəm. Çıxış etmək istəyənlər var. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Bizim komitədə bununla bağlı məsələ müzakirə olunarkən öz münasibətimi bildirmişəm. Yəqin ki, əvvəlki çağırışlarda millət vəkili olmuş həmkarlarım da mənim bu məsələdə mövqeyimi bilirlər. Mən əvvəllər də söyləmişəm və indi də o fikirdəyəm ki, cərimə təyin edən orqanların əməkdaşlarına, yəni cərimə təyin edən şəxslərə topladıq-

ları cərimələrdən pul ayrılması düzgün yanaşma deyil. Hesab edirəm ki, biz əmək haqqı siyasəti ilə bağlı buna, nəhayət, son qoymalıyıq. Hörmətli Əli müəllim dedi ki, artıq ilkin addımlar atılır. Amma bu bizim Konstitusiyanın 149-cu maddəsinə ziddir. 149-cu maddə “Normativ hüquqi aktlar” adlanır. Orada qeyd olunur ki, normativ hüquqi aktlar hüquqa və haqq-ədalətə bərabər mənafelərə, bərabər münasibətə əsaslanmalıdır. Burada Konstitusiyanın bu əsas prinsipi pozulur. Ona görə ki, burada “haqq-ədalət” deyilən bir şey yoxdur. Dövlət büdcəsindən maliyyələşən kifayət qədər büdcə təşkilatları var. Onların böyük əksəriyyətinin cərimə təyin etmək imkanları yoxdur. Onların bir qisminin iş fəaliyyəti stressli həyat və sağlamlıq üçün təhlükəli, ağırlığına görə cərimə təyin edən orqanların əməkdaşlarından heç də az əhəmiyyətli deyil, yəni az deyil. Belə olan halda, necə ola bilər ki, cərimə təyin edən orqanın əməkdaşı cərimə edir deyə, biz onun əmək haqqına əlavə pul təyin edirik. Mən hesab edirəm ki, sadaladığım əlamətlər üzrə, yəni işin ağırlığına, stressli olmasına, həyat və sağlamlıq üçün təhlükəlilik dərəcəsinə görə vahid tarif cədvəli müəyyən olunmalıdır və hamıya əmək haqqı o prinsiplə verilməlidir.

Biz indi cəza siyasətinin humanistləşdirilməsindən danışırıq. Məsələn, xarici ölkələrdə görürük, bəzən polis bir nəfəri saxlayır, onu tənbeh edir, xəbərdarlıq edir ki, bir daha qaydanı pozmasın. Bu, insani münasibətlər baxımından da çox önəmlidir. Amma polis biləndə ki, o cərimə təyin etsə, bu cərimənin 25 faizi onun əmək haqqına əlavə ediləcək, ona pul verəcəklər, o, cərimə təyin etməyə meyilli olacaq. Yəni bu, tək polislə bağlı deyil, bütün cərimə təyin edən digər dövlət orqanlarının hamısı ilə əlaqədardır. Ona görə düşünürəm, biz, nəhayət, bu

məsələni müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarında qaldırmalıyıq. Bu yanaşma Konstitusiyaya ziddir. Bütün cərimələr faktiki surətdə dövlət büdcəsinə keçməlidir və dövlət büdcəsindən də, dediyim kimi, büdcə təşkilatlarında çalışanlara, onların işinin xarakterinə uyğun olaraq məsuliyyətin ağırlığına görə maaş verilməlidir.

Mən bu məsələni niyə vacib hesab edirəm? Çünki, əvvəlcədən heç kim müəyyənləşdirə bilməz ki, nə qədər cərimə toplanacaq. Ona görə də müvafiq icra hakimiyyəti, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı əvvəldən müəyyənləşdirdisən ki, biz bu qədər cərimə yığacağıq, buradan da əmək haqqına bu qədər əlavələr gələcək. Ona görə bu, hər ay fərqli ola bilər. Bu zaman insan öz ailə büdcəsini faktiki olaraq əvvəlcədən proqnozlaşdırır, müəyyənləşdirə bilmir ki, gələn ay, o biri ay nə qədər pul alacaq və gündəlik qarşısına məqsəd qoyur ki, bu gün 3 nəfəri cərimələməliyəm. Artıq məqsəd qoyulur, ayın başında, yaxud il ərzində bu qədər vəsait yığılsın. Ona görə də hörmətli Sahibə xanım, mən hesab edirəm ki, bu, bizim həll etməli olduğumuz məsələlərdən biridir və islahatlar istiqamətində ən böyük addım olar. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Vahid Əhmədov. Buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Qüdrət müəllim bayaq bəzi məsələlərə toxundu. Biz komitədə müzakirə zamanı o məsələlərə toxunmuşuq. Yəni cərimələr bəzi nazirliklərdə, 6-ya yaxın nazirlikdə tətbiq olunur. Bu nazirliklər bu cərimələrin miqdarının çox olmasında maraqlıdır. Çünki cərimələr nə qədər çox olarsa, həmin cərimələrdən həm əmək haqlarının ödənilməsi, həm də digər məqsədlər üçün istifadə edirlər. İndi isə müsbət haldır ki, ilk dəfə olaraq həmin cərimələrin 7 faizinin dövlət büdcəsinə ödənilməsi nəzərdə tutulur. Amma mən belə hesab edirəm ki,

ümumiyyətlə, cərimələrin 100 faizi dövlət büdcəsinə köçürülməlidir. Lazım gələrsə, müəyyən əmək haqlarının artırılması prinsipinə uyğun olaraq addımlar atılmalıdır. Yəni mən qeyd etmək istəyirəm ki, bu cərimələrin, ümumiyyətlə, tətbiqi əvvəldən də müəyyən qədər səhv addım idi. Yəni həmin nazirliklər cərimələrin çoxluğunda maraqlı idi və bu halda insanlar incidilirdi. Hətta bəzi nazirliklər var, mən ad çəkmək istəmirəm, ilin cərimə miqdarını da müəyyənləşdirirlər, planlaşdırırlar ki, bu il filan nazirlik təxminən 300 milyon manata yaxın cərimə yığmalıdır. Haradan məlumdur ki, qayda pozuntuları olacaq, necə olacaq və sair?

Son vaxtlar koronavirusla, neftin qiymətinin kəskin aşağı düşməsi ilə əlaqədar proseslər, əlbəttə, Azərbaycanın dövlət büdcəsində, iqtisadiyyatında müəyyən ciddi problemlər yaradacaq. Heç kəs arxayın olmasın. Biz bunun nəticəsini 1–2 aydan sonra görəcəyik. Ona görə də mən belə hesab edirəm ki, qanunverici orqan icra orqanı ilə razılaşsın, bu məsələ birdəfəlik həll edilsin. Bu məsələ əmək haqqı səviyyəsində öz həllini tapmalıdır. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Vahid müəllim. Hikmət Məmmədov. Buyurun.

H.Məmmədov. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Doğrudan da, hörmətli Əli müəllim çıxışında çox yaxşı izahat verdi. Bir daha aydın oldu ki, söhbət nədən gedir. Ancaq mən düşünürəm, əgər söhbət İnzibati Xətalər Məcəlləsinin tətbiqindən əldə olunan gəlirlərdən gedirsə, biz burada Qanunla onun xərclənməsi ilə bağlı birbaşa göstəriş verə bilmərik. Çünki bəzi xidmətlər üzrə göstərilir ki, əldə olunan maliyyə vəsaiti işçilərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə xərclənəcək və bu, birbaşa göstərişdir.

Ona görə mən də o fikrin tərəfdarıyam ki, bu cərimələr, əldə olunan vəsait büdcəyə köçürülməlidir və müvafiq icra hakimiyyətinin göstərişi ilə müvafiq istiqamətlər üzrə xərclənməlidir. Əks təqdirdə ayrı-ayrı qurumlar məhz İnzibati Xətalər Məcəlləsinin tələblərini tətbiq etmək üçün süni maneələr yaradırlar. Məsələn, “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edirik. Burada bilirsiniz ki, Azərbaycanın bir neçə istiqamət üzrə strateji yol nəqliyyat kommunikasiyası var. Onlardan biri də “Şimal–Cənub” dəhlizi adlandırdığımız dəhlizdir. Orada avtomobillərin hərəkət sürəti saatda 110 kilometr müəyyənləşdirilmişdir. Amma nədənsə, heç bir əsaslandırma olmadan bu hərəkət sürəti birdən-birə 90-a salınıbdır.

Nəyə görə? Əgər 110 təhlükəli idisə, biz o yollardan bu vaxta qədər necə istifadə edirdik? Əgər təhlükəli deyilsə, onda nəyə görə biz 110 sürəti 90-a salırıq?

Yeni ümumi yanaşma belədir ki, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin tətbiqi müvafiq qurumları süni maneələr yaratmağa həvəsləndirir. Ona görə mən də hörmətli Əli müəllimin dediyi fikirlərlə razıyam ki, doğrudan da, əldə olunan maliyyə vəsaiti birbaşa büdcəyə köçürülməlidir. Hansısa formada xərclənəcəksə, buna müvafiq icra hakimiyyəti qərar verməlidir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar! Mən bu müzakirələrdə vacib olan bir məqamdan çıxış edib demək istərdim ki, son vaxtlar Bakı Nəqliyyat Agentliyi Bakı şəhərində nəqliyyatın tənzimlənməsi və lazım olmayan, xüsusilə tıxac yaradan yerlərdə maşınların saxlanması üçün lazımi tədbirlər həyata keçirir və sair.

Lakin bununla bağlı külli miqdarda cərimələr edilir və düşünürəm, elə bir ailə yoxdur ki, bu və ya digər şəkildə bu cür cərimələr həmin ailəyə gəlməsin. Olsun, bir söz demirəm. Bakıda nəqliyyatın vəziyyətini tənzimləmək, onu qaydaya salmaq, hərc-mərcliyi aradan qaldırmaq lazımdır. Lakin bununla bağlı kifayət qədər narazılıqlar, şikayətlər var. Ən müxtəlif səviyyələrdə sosial şəbəkələrdə, ayrı-ayrı saytlarda bununla bağlı fikirlər səslənməkdədir.

Ona görə təklif edərdim ki, ilk növbədə həmin nəqliyyat vasitələrinin yerləşdirilməsi üçün nəqliyyat vasitələrinin yerləşə biləcəyi dayanacaqlar təyin olunsun. Vətəndaş dayanacaqlar olmadan bu avtomobili haradasa saxlayıb işə, ya mağazaya, ya da ehtiyacı olan harasa getməlidir və təbii ki, avtomobil 5–10 dəqiqə saxlanılır. Məsələn, biz xaricdə görmüşük ki, buna 5–10 dəqiqə imkan verirlər. Əgər sürücü 10 dəqiqə ərzində həmin avtomobili oradan götürmürsə, cərimə tətbiq olunur. Hər birimizin övladı, nəvəsi məktəblərə gedirlər. O məktəblərin qarşısında həmin avtomobillərə icarə verilən vaxt 5 dəqiqədən artıq olarsa, dərhal cərimə tətbiq olunur. Avtomobilin saxlanması ilə orada şəkillər çəkilir və dərhal müvafiq ünvanlara cərimələr göndərilir. Düşünürəm ki, bunu aradan qaldırmağa ehtiyac var. Digər tərəfdən, edilən cərimələr dövlət büdcəsinə daxil olmalıdır.

Mən burada hörmətli həmkarlarımla fikirləri ilə tamamilə razıyam. Müvafiq qurumlara həmin cərimələrin 93 faizinin daxil olması o cərimələrin daha çox artırılmasını stimullaşdırır. Ona görə də mənə elə gəlir ki, buna fikir versək, yaxşı olar.

Sahibə xanım, təbii ki, mən birinci hissədə bir məsələyə toxunmaq istəyirdim. Vaxtınızı aldığımıza görə üzr istəyi-

rəm. Azərbaycan müstəqil dövlətdir və bunun bütün tarixi də, hüququ da, iqtisadi və sosial münasibətləri də müstəqillik üzərində qurulub və formalaşır. Bu baxımdan, elə terminlər, yanaşmalar var ki, biz onlardan hansı isə formada tədricən imtina etməliyik. Məsələn, “Böyük Vətən Müharibəsi” deyilən fikrin arxasında Sovet imperiyası dayanır. Bu Sovet imperiyası mənim vətənim olmayıb, azərbaycanlıların çoxunun da vətəni olmayıb. On minlərcə insan repressiyaya uğrayıb. Eyni zamanda, 20 yanvar faciəsi törədilibdir. “Vətən”in sahibi, son təmsilçisi olan Qorbaçov bizə Qarabağ dərđini veribdir. Bu nə təhər mənim vətənim ola bilər? Bu məsələ ilə bağlı 50 illikdə MDB dövlətlərinin yığıncağında razılığa gəlinibdir, medal məsələsi isə kənarda qaldı. Lakin bundan sonra biz qanunvericiliyimizdə, tarixi ədəbiyyatlarımızda, ən müxtəlif yanaşmalarımızda Sovet İttifaqını vətən kimi təşviq etməli deyilik. Mən bunu xahiş etmək istərdim. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hikmət müəllim, hansı məsələ ilə bağlı çıxış etmək istəyirsiniz? Medalla?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, biz bu gün ayrı məsələyə baxırıq. Sadəcə, Fəzail müəllim keçən dəfə əlini qaldırmışdı, mən onu görməmişdim. Ona görə imkan verdim, çıxış etsin.

Səsə qoyuruq. 16-cı məsələdə nəzərdə tutulan qanun layihəsinin birinci oxunuşda qəbul edilməsinə, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 17.03 dəq.)

Lehinə	83
Əleyhinə	3
Bitərəf	1

Səs vermədi	0
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

İndi isə 17-ci məsələyə münasibət bildirək, xahiş edirik.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.04 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, saat 5-dir. Bizim iş vaxtımız bitir, ancaq davam edək. Çünki bizim 6 məsələmiz var. Elə bilirəm ki, bu gün biz gündəliyi qurtarıq.

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, indi isə 18-ci məsələyə keçirik. Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması (yığılması) və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılır və layihə barədə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərov məruzə edir. Ziyafət müəllim, buyurun, söz Sizindir.

Z.Əsgərov. Sağ olun, hörmətli Sədr. Hörmətli deputatlar, kimyəvi silahın qadağan edilməsi müasir şəraitdə mahiyyətinə görə təşkilat siyasətinin mühüm komponent-

lərindən biridir. İlk dəfə olaraq kimyəvi silah I Dünya müharibəsi dövründə, 1914-cü ilin avqustunda Fransa ordusu tərəfindən tətbiq edilib. Ancaq həmin vaxt kimyəvi silahdan alman ordusu tərəfindən Belçikaya aid İpr şəhəri yaxınlığında irimiqyaslı istifadə edilmişdi. I Dünya müharibəsi dövründə alman silahlı qüvvələri tərəfindən “Siklon-b” adlanan qazdan geniş şəkildə istifadə olunurdu.

1961–1971-ci illərdə Vyetnam müharibəsi dövründə Cənubi Vyetnam bölgəsində 72 milyon litr kimyəvi maddə “eycent orancin” tətbiqi nəticəsində 3 milyon insan zərər çəkmişdi. Bu faktları qeyd etməkdə məqsədim bu silah növünün həddindən artıq təhlükə mənbəyi olduğunu bir daha xatırlatmaqdır. Bunlara bənzər halların qarşısının alınmasını, kimyəvi silahın hazırlanmasını və artırılmasını istisna etmək üçün beynəlxalq birlik tərəfindən mühüm addımlar atılaraq 1992-ci il noyabrın 30-da “Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında” Konvensiya qəbul edilmişdir. Elə həmin vaxt BMT-nin 47-ci Baş Məclisində bu Konvensiyanı imzalamaq təklif edilmişdir. Maraqlıdır ki, Konvensiyanın təklif edilməsini məhz Fransa irəli sürmüşdü. Mən nə üçün Fransanı xüsusi vurğuladım, çünki bu silah I Dünya müharibəsi zamanı ilk dəfə Fransa tərəfindən istifadə olunmuşdur. Konvensiya qüvvəyə minənədək 165 dövlət bu sənədi imzalamış, 193 dövlət isə onun iştirakçısı olmaq üçün müvafiq dövlətdaxili prosedurları həyata keçirmişdir.

Hörmətli deputatlar, Azərbaycan Respublikası 1999-cu il noyabrın 9-da “Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında” Konvensiyaya qoşulmuşdur. Konvensiyadan irəli gələn öhdəliklərə əsasən üzv

dövlətlər heç zaman, heç bir şəraitdə kimyəvi silahları artırmamaq, istehsal etməmək, əldə etməmək və ehtiyatda saxlamamaq barədə öhdəlik götürmüşlər. Həmçinin Konvensiyanın 8-ci maddəsinə görə, üzv dövlətlərə tövsiyə edilmişdir ki, bu sənədin tələblərinə əməl etmək üçün zəruri qanunvericilik tədbirləri həyata keçirsinlər və bu barədə Kimyəvi Silahların Qadağan Edilməsi Təşkilatını məlumatlandırınlar. Nəzərinizə çatdırmaq istərdim ki, bu Təşkilat Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra BMT-nin dəstəyi ilə 1997-ci il aprelin 29-da təsis edilib və onun əsas vəzifəsi kimyəvi silahın tətbiq edilməməsi, onun məhv olunmasına və yayılmamasına nəzarətin həyata keçirilməsi, dinc məqsədlər ilə kimya sahəsinin inkişafına dövlətlərarası əməkdaşlığa dəstək və kimyəvi silahdan müdafiə məqsədləri üçün dövlətlərə yardım göstərməkdən ibarətdir. Məlumat üçün onu da bildirmək istəyirəm ki, Kimyəvi Silahların Qadağan Edilməsi Təşkilatı 2013-cü ildə kimyəvi silahların məhv edilməsinə mühüm töhfə verdiyi üçün “Nobel” mükafatına layiq görülmüşdür.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti qanunvericilik təşəbbüsü hüququndan istifadə edərək Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması (yığılması) və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında qanun layihəsini Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim etmişdir. Belə bir qanun layihəsinin qəbul edilməsi bizim beynəlxalq öhdəliklərimizin həyata keçirilməsi üçün zəruri hüquqi mexanizm yaradır. Layihənin preambulasından görüldüyü kimi, layihə sülhün və bəşəriyyətin təhlükəsizliyinin qorunması, Azərbaycan Respublikasının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, ekoloji təhlükəsizliyin qorunması, o cümlədən ekoloji tarazlığın pozulmasının qarşısının alınması məqsədi ilə ölkə ərazisində kimyəvi

silahın hazırlanmasının, istehsalının, artırılmasının, tətbiqinin qadağan olunmasının, habelə onun məhv edilməsinin hüquqi əsaslarını və qaydalarını müəyyən edir.

Layihə 3 fəsildən 6 maddədən ibarətdir. Layihənin I fəsli ümumi anlayışlara, beynəlxalq əməkdaşlıq, qadağan olunan və yol verilən fəaliyyət məsələlərinə həsr olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti 2000-ci il iyunun 15-də Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin “Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında” Konvensiya üzrə Azərbaycan Respublikası tərəfindən milli orqan təyin olunması haqqında 473 nömrəli Sərəncam imzalamışdır. Həmin Sərəncamda qeyd olunub ki, Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi “Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında” Konvensiya ilə təsis olunmuş Kimyəvi Silahın Qadağan Edilməsi üzrə Təşkilat və həmin Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlərlə səmərəli əlaqələrin həyata keçirilməsini təmin edən milli əlaqələndirmə mərkəzi qismində Azərbaycan Respublikası tərəfindən milli orqan təyin edilsin. Sərəncamın bu tələbindən irəli gələrək, qanun layihəsinin 1-ci maddəsində “milli orqan” anlayışı verilir.

Layihənin 4-cü maddəsində kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, əldə olunması, saxlanması, yaxud birbaşa və ya dolayı yolla onun başqa şəxslərə verilməsi, kimyəvi silahın tətbiqi, kimyəvi silahın tətbiq edilməsi ilə bağlı hər hansı hərbi hazırlıqda iştirak etmək, bu qanunla qadağan olunan fəaliyyət növünü həyata keçirmək məqsədi ilə hər hansı bir yolla başqa şəxslərə kömək etmək, onları həvəsləndirmək və ya təhrik etmək, ictimai qaydanın

pozulmasına qarşı istifadə olunan kimyəvi vasitələrdən müharibənin aparılması vasitəsi kimi istifadə etmək və sair fəaliyyət qadağan olunmuşdur. Elə bu maddədə sənaye, kənd təsərrüfatı, təhqiqat, tibbi, əczaçılıq, yaxud digər sülh məqsədləri üçün istifadə, kimyəvi silahlara və toksik kimyəvi maddələrə qarşı müdafiə ilə bilavasitə bağlı olan məqsədlər üzrə fəaliyyət kimyəvi silahların tətbiqi və müharibənin aparılması vasitəsi kimi istifadə istisna olmaqla, digər hərbi məqsədlər üçün istifadə, qanunçuluğun təmin edilməsinə, o cümlədən ictimai təhlükəsizliyin və ictimai qaydanın pozulmasına qarşı mübarizə məqsədləri üçün istifadəyə yol verilir.

Yeri gəlmişkən, burada mən bir məsələyə aydınlıq gətirmək istəyirəm. İctimai təhlükəsizliyin və ictimai qaydanın pozulmasına qarşı mübarizə məqsədləri üçün istifadəyə yol verilir. İctimai təhlükəsizliyin və ictimai qaydanın pozulmasına qarşı mübarizə bizim qanunda göstərilib. Qanunun 1-ci maddəsində onun anlayışı verilib. Burada, əsasən, nələr nəzərdə tutulub? Özünü demokratiyanın beşiyi hesab edən Avropanın bir çox dövlətlərində bizə demokratiya dərsi keçən, demokratiyanı öyrətmək, demokratiyadan dərslər vermək istəyən bəzi dövlətlərdə həmin o dediyim silahlardan istifadə olunur. Onlar kimyəvi silah deyil. Mən onlardan bir neçəsini sizə göstərmək istəyirəm. Gözyaşardıcı qaz, rezin güllələr, diyircəkli tüstülü qurğular, su şırnaqları və sair. Bilirsiniz ki, Avropa ölkələrində qaçqınlara, miqrantlara və mitinqə çıxan insanlara qarşı bu qurğulardan yetərinə istifadə olunur.

Layihənin 5-ci maddəsində kimyəvi silaha qarşı mübarizə sahəsində dövlətin vəzifələri sadalanmış, 6-cı maddədə qanunun pozulmasına görə məsuliyyət nəzərdə tutulmuşdur.

Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar, hesab edirəm ki, layihə Azərbaycanın dövlət mənafeyinə və Azərbaycanın milli maraqlarına cavab verir. Ona görə də sizi bu qanun layihəsinə səs verməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun. Sualınız varsa, buyurun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Ziyafət müəllim. Biz layihənin müzakirəsinə başlayırıq. Vahid müəllim, deyərsən, sualınız var. Buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli Ziyafət müəllim geniş məlumat verdi. Əlbəttə, sualım Konvensiya ilə əlaqədardır. Mən bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Mən belə hesab edirəm, 4.2.4-cü maddəni, ümumiyyətlə, bura salmağa ehtiyac yoxdur. Çünki kimyəvi vasitələrdən qanunçuluğun təmin edilməsi, o cümlədən ictimai təhlükəsizliyin və ictimai qaydanın pozulmasına qarşı mübarizə məqsədləri üçün istifadə edilməsi bu qanunda öz əksini tapmamalıdır. “Kimyəvi maddədən istifadə” deyəndə çox şey nəzərdə tutulur. Su şırnağı, rezin güllə kimyəvi vasitə deyil. Kimyəvi vasitə kimyəvi yolla istehsal olunan maddələrdən hazırlanır və insan orqanizminə ziyan vura bilir. Biz demokratik dövlət qururuq və demokratik dövlət qurmaqla bərabər, qərar və qanunları elə qəbul edirik ki, insanların həyatına o qədər ciddi maneə olmasın, törətməsin. Ona görə də mən təklif edərdim ki, 4.2.4-cü maddə buradan çıxarılsın. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Mən çıxış edənlərdən xahiş edirəm, birinci oxunuşun tələblərini nəzərə alsınlar. Asim Mollazadə, buyurun.

A.Mollazadə. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, Azərbaycan beynəlxalq Konvensiyanı imzalayıb və ondan irəli gələn öhdəliyimizi bu gün yerinə yetirmək üçün qanun formasında təklif verilib. Mən bunu

dəstəkləyirəm. Təbii ki, biz bunu həyata keçirməliyik. Sadəcə olaraq, hazırda dünyada təhlükəli pandemiyanın mövcudluğu, bioloji silahların təhlükəsi qarşımızda durub. Azərbaycan bioloji silahlarla da bağlı müvafiq Konvensiyanı imzalayıb. Düşünürəm ki, çox təhlükəli olan hər iki silahla bağlı qanun layihələri hazırlayaq, Azərbaycan həm kimyəvi, həm də bioloji silahlarla bağlı öz qadağalarını, beynəlxalq öhdəliklərini yerinə yetirsin.

Burada kimyəvi silahların məhv edilməsi ilə bağlı bir məsələ var. Azərbaycanın belə imkanı yoxdur. Çünki kimyəvi silahların məhv edilməsi üçün xüsusi qurğular lazımdır. Bizim ölkəmizdə bu yoxdur. Biz bu öhdəliyi üzərimizə götürürüksə, çox ciddi xərclərlə üzləşəcəyik. Mənə elə gəlir ki, beynəlxalq təşkilatlarla bizim müvafiq sazişimiz olmalıdır. Belə ki, bizim təhlükəli qonşularımız var. Birdən kimyəvi silah Azərbaycan ərazisində olsa, bizim üçün onu kim məhv edəcək? Onun üçün bu məsələni düşünməyə ehtiyac var. Təbii olaraq, qanun layihəsini dəstəkləyirəm və düşünürəm ki, çox mühüm qanundur.

Sədrlik edən. Sağ olun. Razi Nurullayev.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkili, mənim deyəcəyim ən çox bu məsələyə uyğun gəldi. Mən Asim müəllimin dedikləri ilə razıyam. O, demək istədiklərimin bir hissəsini dedi. Mən bu məsələ ilə bağlı iş adamlarının narahatlığını çətdirməyə istəyirəm. Təbii qazın istifadə olunduğu hündür mərtəbəli bir binanı partlatmaq üçün cəmi 400 manat pul tələb olunur. Detallarına varmıram, bunu hər kəs bilir. Rusiyada təhlükəsizlik naminə heç bir hündür mərtəbəli binaya qaz verilmir, əvəzində elektrik enerjisi 50 faiz güzəştə satılır, evlər isə mərkəzi istilik sistemi ilə qızdırılır.

Niyə Azərbaycanda istilik qazanxanalarının tikintisi üçün dövlət investisiyaları ayrılmasın? Bina tikən hər bir sərmayəçi həvəslə lazım olan vəsaiti ödəyib mərkəzi istilik sisteminə qoşulmaq istəyir. Məncə, 2–3 il ərzində bu vəsaiti artıqlaması ilə geri qaytarmaq mümkündür. Yüksək mərtəbəli binaların fərdi kombi sistemi ilə isidilməsinin ikinci bir ziyanı da elə kimyəvi silah qədərdir. Kombilərin ətraf mühitə buraxdığı zərərli qazlar şəhəri zəhərləyir, insanların sağlamlığını təhlükə altına alır və xəstəliklər yaradır. Sakinlər təmiz hava almaq üçün balkonlara çıxır, amma zəhərli qazlarla nəfəs alır. Bu gün koronavirusun necə yarandığını bilmirik, sabah isə bu cür ziyanlı xəstəliklər yarana bilər. Koronavirus bizə dərs almağı öyrətməlidir. Onun üçün də bu məsələnin hökumət tərəfindən ciddi araşdırılmasını və qərar qəbul olunmasını təklif edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hicran xanım Hüseynova, buyurun.

H.Hüseynova. Çox sağ olun, xanım Sədr. Mən də Asim müəllimin fikirlərinə qoşulmaq istəyirəm. Azərbaycan müharibə şəraitində yaşayan bir ölkədir və bu məsələlərdə, xüsusən də kimyəvi, bioloji silahlardan istifadə ilə bağlı məsələlərdə çox diqqətli olmalıyıq. Nəzərə alsaq ki, vaxtilə Ermənistan sabiq Baş naziri Qrand Baqratyan belə bir fikir səsləndirmişdi ki, Azərbaycana qarşı atom silahından da istifadə eləməliyik. Ermənistanda bu fikirdə olan bir çox insan var və onlar, əlbəttə ki, ondan istifadə eləyirlər. Onların atom elektrik stansiyası var, bu, böyük bir təhlükədir. Nəzərə alaq ki, onlar uzun müddətdir, bizim çaylarımızı, xüsusilə də Araz çayını zəhərləyirlər. Buradan da bir çox məsələlər üzə çıxır. Halbuki onlar da bu Konvensiya ilə bir çox öhdəliklər götürüblər.

Ona görə də bu qanunların qəbul olunmasında bir mexanizm yaranmalıdır, biz hansı formada beynəlxalq səviyədə müraciətlər eləyə bilərik ki, qonşu ölkənin belə təhlükəli məsələlərinə vaxtlı-vaxtında reaksiyamızı verə bilək. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım. Buyurun, Ziyafət müəllim.

Z.Əsgərov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Əvvəla, birinci sualla bağlı deyim. Deputat həmkarlarım məndən inciməsinlər. Bəzən qanunu, ümumiyyətlə, oxumurlar, ya da söz söyləmək xatirinə çıxış edirlər. Siz 1.3-cü maddəyə baxın, söhbət nədən gedir? Orada söhbət kimyəvi silahdan getmir, əksinə, onu kimyəvi silahdan ayırırlar. Mən dedim ki, Avropa ölkələrində qeyri-kimyəvi silahlardan mitinqləri dağıtmaq üçün istifadə edirlər, miqrantların üzərinə, üzr istəyirəm, atla, itlə, su şırnaqları ilə müxtəlif başqa qurğularla gəlirlər. Mən sizə bunu çatdırmaq istəyirdim. Amma bu, kimyəvi silah deyil, tamam başqa bir məsələdir. Niyə bunu qarışdırırsınız?

İkinci bir tərəfdən biz bunu bura yazmalıyıq. Çünki bu, bizim öhdəliyimizdir və Konvensiyada yazılıb. Biz özü-müzdən heç nə icad eləmirik, uydurmuruq. Konvensiyada nə yazılıbsa, odur.

Asim müəllim burada yaxşı məsələ qaldırdı. Asim müəllim, Siz bioloji və bakterioloji silahlarla bağlı tamamilə düz deyirsiniz. Bəli, 2003-cü il dekabrın 5-də biz bu Konvensiyaya qoşulmuşuq. Amma bugünkü söhbətin predmeti bu deyil və bizim bu Konvensiyada öhdəliyimiz yoxdur ki, bakterioloji və bioloji silahlar haqqında qanun qəbul edək. Bu, bizim öhdəliyimiz deyil, amma kimyəvi silahlarla bağlı öhdəliyimiz var. Biz onu bu gün qəbul eləyirik. O ki qaldı zərərli qazlarla bağlı,

onlar kimyəvi silahlar deyil, artıq başqa məsələdir, müvafiq orqanların işidir, onlar həll eləməlidirlər. Təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini səsə qoyuruq.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.23 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Hörmətli həmkarlar, qəbul edildi, çox sağ olun.

Növbəti 19-cu məsələ. “Hərbi qulluqçuların statusu haqqında”, “İnzibati icraat haqqında”, “Təhsil haqqında” və “Elm haqqında” qanunlarda, “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamə”də və İnzibati Prosessual Məcəllədə dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin birinci oxunuşudur. Məsələ barəsində, Ziyafət müəllim, yenə də Siz məruzə edirsiniz. Buyurun.

Z.Əsgərov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Hörmətli deputatlar, biliyiniz kimi, 2019-cu il iyunun 11-də cənab Prezidentin fərmanı ilə “Elmi dərəcələr verilməsi qaydası haqqında” və “Elmi adlar verilməsi qaydası haqqında” əsasnamələr təsdiq edilmişdir. Həmin əsasnamələrdə “alimlik” sözü “elmi” sözü ilə əvəz edilir. Ona görə də terminologiya uyğunluğu baxımından hesab edirəm ki, tamamilə yerinə düşən məsələdir və sizi bu qanun layihələrinə səs verməyə dəvət edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Lahiyyə

daha iki komitədə baxılmışdır. Bəxtiyar müəllim, Qüdrət müəllim, nəyə demək istəyirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xeyr. Ona görə də, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini səsə qoyuruq.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.24 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Gündəliyin 20-ci məsələsi Azərbaycan Respublikasının Mənzil Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, “Uşaq hüquqları haqqında”, “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliklər və fondlar) haqqında”, “Gənclər siyasəti haqqında”, “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında”, “Könüllü fəaliyyət haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Reklam haqqında” və “Uşaqların zərərli informasiyadan qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədədir. Qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə təqdim olunur. Qanun layihəsinə 6 komitədə baxılmışdır. Əvvəlcə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi sədrinin müavini Qüdrət Həsənquliyev çıxış edəcəkdir. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi sədrinin müavini.*

Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Bu dəyişikliklər 2019-cu il martın 5-də qəbul etdiyimiz “Gənclər siyasəti haqqında” Qanunla əlaqədardır. Həmin Qanun gənclərin dövlət qayğısı ilə əhatə edilməsi, onların müdafiə olunması, zərərli vərdislərdən, o cümlədən psixotrop, alkoqollu, energetik içkilərdən və sairədən qorunması ilə bağlıdır. O vaxt çox mütərəqqi bir qanun qəbul etmişik. Edilən bütün bu dəyişikliklər də “Gənclər siyasəti haqqında” Qanuna uyğunlaşdırma ilə bağlıdır. Ona görə deputat həmkarlarımdan xahiş edirəm ki, səs versinlər. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Hüseynli. Hörmətli həmkarlar, məruzəçi Qüdrət Həsənquliyev söylədi, təqdim olunan layihələr ancaq uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır, qəbul etdiyimiz bir sıra müddələrin digər qanuna köçürülməsidir. Biz bunun nəyini müzakirə edəcəyik? Xahiş edirəm, bunu nəzərə alın.

Sədrlik edən. Sağ olun. Etiraz etmirsinizsə, səsə qoyaq.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.27 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

İndi isə gündəliyin 21-ci və 22-ci məsələlərinə keçirik. Bu məsələlər də cənab Prezidentin bir məktubu ilə daxil olub. Gündəliyin 21-ci məsələsi “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında”, “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, “Televiziya və radio yayımı haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edirəm ki, bu layihə də birinci oxunuşda müzakirə olunur. Məsələ barəsində İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid müəllim, Siz məruzə edəcəksiniz. Buyurun.

Z.Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən nəzərə alıram ki, plenar iclasın sonudur, ona görə çox qısa şəkildə zəruri fikirləri çatdırmaq istəyirəm. Yalnız onu qeyd edirəm ki, dövlət dili Azərbaycan Konstitusiyasının ən mühüm hissəsini təşkil edir və bu, ona verilən böyük önəmdən irəli gəlir. Eləcə də, 2002-ci ildə “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” ayrıca Qanun qəbul olunub. Sonra onun tətbiqi ilə bağlı və dilin təmizliyi, saflığı, özünəməxsusluğunun qorunması yönündə müxtəlif qanunlar, sərəncamlar və fərmanlar verilibdir. Onlardan biri 2018-ci il noyabrın 1-də verilən 323 nömrəli fərmandır. Orada irəliyə sürülən fikirlər hazırda bizim həyata keçirmək istədiyimiz 5 qanun layihəsindəki dəyişikliyi zəruri edir.

Bu 5 qanun layihəsində cəmi 8 maddəyə bir formulada dəyişiklik təklif olunur. Bu da Azərbaycan Respublikasının Dil komissiyası yanında Monitoring Mərkəzi

tərəfindən dövlət dilinin tətbiqinə nəzarətin və dil normalarının qorunmasını təmin etmək, Azərbaycan Respublikasının dövlət dilinin hüquqi statusunun, onun işlənməsi və inkişafı üçün zəruri olan tədbirləri görmək, televiziya və radio kanallarında, kütləvi informasiya vasitələrində, internet resurslarında, reklam daşıyıcılarında ədəbi dilin normalarının pozulması hallarının, habelə leksik, qrammatik qaydalara riayət edilməməsinin, əcnəbi söz və ifadələrin işlədilməsinin qarşısını almaq məqsədi daşıyır.

Qeyd olunduğu kimi, yəni “İnformasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Qanunun bir maddəsinə dəyişiklik təklifi var. Söhbət 13.2.1-ci maddədən gedir. Burada “o cümlədən dövlət dilinin normalarına riayət olunması” qeyd olunur.

Mən sadalamaq istəmirəm, həmin qaydada digər, yəni “Kütləvi informasiya vasitələri haqqında”, “Televiziya və radio yayımı haqqında”, “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” qanunlarda da dəyişiklik təklif olunur. Bu Qanunun icrasına xüsusi olaraq icra hakimiyyəti yanında konkret bir qurum nəzarət edir və o müddəa da burada əksini tapıbdir. Mən həmkarlarımı bu ümummilli əhəmiyyətli sənədə səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Sağ olun, Zahid müəllim. Layihəyə Mədəniyyət komitəsində də baxılmışdır. Qənirə xanım, nə isə bir əlavəniz var?

Q.Paşayeva, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkili, həmkarım Zahid müəllim geniş məlumat verdi. Ona görə biz geniş fikirlər söyləməyəcəyik. Sadəcə, onu vurğulamaq istəyi-

rəm ki, bu dəyişikliklər dövlət dilinin tətbiqinə nəzarəti və dil normalalarının qorunmasını təmin etmək, Azərbaycan Respublikasının dövlət dilinin hüquqi statusunun qorunması, onun işlənməsi və inkişafı üçün zəruri olan tədbirlərin görülməsi, televiziya və radio kanallarında, kütləvi informasiya vasitələrində, internet resurslarında və reklam daşıyıcılarında ədəbi dilin normalalarının pozulması hallarının, leksik və qrammatik qaydalara riayət edilməməsinin, əcnəbi söz və ifadələrin işlədilməsinin qarşısını almaq məqsədi daşıyır. Həmkarlarımı səs verməyə çağırıram.

Sadəcə, komitədə müzakirələr zamanı bir əlavə oldu. Bizim hörmətli alimimiz, çox dəyərli millət vəkili həmkarımız Nizami müəllim Cəfərov yeni redaksiyada verilən 13.1-ci maddədəki “Dövlət dilinin normaları özündə Azərbaycan ədəbi dilinin orfoqrafiya və orfoepiya normalarını ehtiva edir” cümləsinə “eyni zamanda, dövlət dilinin normaları özündə Azərbaycan ədəbi dilinin orfoqrafiya, orfoepiya və lüğət tərkibinin saflığını ehtiva edir” əlavəsini etdi. Çünki “lüğət tərkibinin saflığı” ifadəsi cənab Prezidentimizin “Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” Fərmanında da öz əksini tapır. İkinci oxunuşda bu məsələnin də qeydə alınmasını xahiş edirik. Həmkarlarımı bu önəmli sənədə səs verməyə çağırırıq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qənirə xanım. Bizdə 1 nəfər yazılıb. Nigar Arpadarai. Nigar xanım, təkid etmirsinizsə...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

N.Arpadarai. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, sadəcə olaraq, burada 13-2-ci maddədə nəzərdə tutulur:

“İnternet informasiya ehtiyatının və onun domen adının sahibi həmin informasiya ehtiyatının qanuna uyğun fəaliyyətini, o cümlədən dövlət dili normalarına riayət etməsini təmin etməlidir və buna görə şəxsən məsuliyyət daşıyır”.

Təbii ki, bu Qanun, ümumilikdə, dövlət dilinin statusunun artırılmasını nəzərdə tutur. Amma mən internet məkanında bunun tətbiqini, doğrusu, anlamadım. Bu, necə tətbiq olunacaq? Ümumiyyətlə, internet məkanı qlobal olduğu üçün orada bizim müəyyən hərflərin istifadəsində, əgər hansısa orfoqrafik səhvlər olarsa, buna görə məsuliyyətmə nəzərdə tutulacaq? Ümumiyyətlə, bununla bağlı bir qədər ətraflı məlumat vermək olarmı? Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Zahid müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz? Xahiş edirəm, bir az qısa.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, zəruri olaraq deyim ki, internet resursları, heç şübhəsiz, dövlət dilinin həmin qeyd olunan tələblərini gözləməlidir. Bu, həmin məkana da eyni dərəcədə aiddir və mənim aləmində daha çox aiddir. Ona görə də söhbət həmin məkanda orfoqrafik səhvlərə görə kimə isə inzibati cəzalardan deyil, artıq dərəcədə dilin təmizliyi, saflığı normalarından gedir. İndi burada qeyd olundu, hörmətli gözəl alimimiz Nizami müəllimin dili ilə söyləndi ki, orfoqrafiya və orfoepiya normaları ilə yanaşı, lüğət tərkibinin saflığı ilə bağlı normalardan da söhbət gedir. Ona görə də düşünürəm ki, bu zərurət var və biz bu dəyişikliyi həyata keçirməliyik.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qanun layihəsini səsə qoyuruq.

Səsvermənin nəticələri

(saat 17.35 dəq.)

Lehinə	84
Əleyhinə	1
Bitərəf	0

Səs vermədi
İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

0
85

Şakir müəllim, yuxarıda səs verildi?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 22-ci məsələsi Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Layihə birinci oxunuşa təqdim olunur. Məsələ barəsində, Qüdrət müəllim, Siz məruzə edəcəksiniz. Buyurun.

Q.Həsənquliyev. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Biz bundan öncə artıq müvafiq qanunlara dəyişiklik elədik. Bizim hörmətli həmkarımız Zahid Oruc qeyd etdi. 2018-ci il noyabrın 1-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev “Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və dövlət dilindən istifadənin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” Fərman imzalayıb. Mən həmin Fərmandan bir cümləni oxumaq istəyirəm. “Televiziya və radio kanallarında, internet resurslarında, mətbu nəşrlərdə və reklam daşıyıcılarında ədəbi dilin normalarının kobud şəkildə pozulması, leksik və qrammatik qaydalara əməl edilməməsi, məişət danışığından istifadə olunması, əcnəbi söz və ifadələrin yersiz işlədilməsi az qala adi hala çevrilmişdir”.

Bununla əlaqədar olaraq, Nazirlər Kabinetinə tapşırılıb ki, yəni orada 7-ci bənd var, “kütləvi informasiya vasitələrində, internet resurslarında və reklam daşıyıcılarında ədəbi dil normalarının pozulması hallarının qarşısını almaq üçün qanunvericilik aktlarında dəyişikliklər barədə təkliflərini hazırlayıb üç ay müddətində Azərbaycan Respubli-

kasının Prezidentinə təqdim etsin”.

Hazırda İnzibati Xətalər Məcəlləsinə bununla əlaqədar olaraq 533.1-ci maddə əlavə olunur. Yəqin ki, həmin maddə sizdə var. Söhbət ondan gedir ki, kütləvi informasiya vasitələrində, internet informasiya resurslarında və reklam daşıyıcılarında dövlət dili normalarının pozulmasına görə fiziki şəxslər 100 manatdan 200 manatadək, vəzifəli şəxslər 300 manatdan 400 manatadək, hüquqi şəxslər 500 manatdan 1000 manatadək məbləğdə cərimə edirlər.

Sahibə xanım, biz bilirik ki, bəzən internet resurslarında, televiziyalarda çoxlu senzura dənkar sözlər işlədilir. Ailə ilə televizora baxanda görürsən ki, orada məişət səviyyəsində işlədilən ara sözlər, bəzən başqa dillərdən yersiz istifadə olunan ifadələr işlənir. Bunlar hamısı, sözsüz ki, dilimizi korlayır. Bizim bir dövlət, bir millət olaraq borcumuzdur ki, öz dilimizi qoruyaq. Hesab edirəm ki, müvafiq televiziya rəhbərləri o cür verilişlərə dəvət etdikləri şəxsləri əvvəlcədən xəbərdar etməlidirlər ki, dil qaydalarına, leksik qaydalara əməl edilməsə, inzibati qaydada məsuliyyətə cəlb olunacaqlar. Ona görə də deputat həmkarlarımdan xahiş edirəm ki, bu layihəyə səs versinlər. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Qüdrət müəllim, sağ olun. Bu layihəyə iki komitədə – İnsan hüquqları və Mədəniyyət komitələrində də baxılıb. Sədrilər, çıxış etmək istəyirsiniz?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Xeyr, ancaq yazılanlar var. Şahin İsmayılov. Şahin müəllim, sualdırsa, buyurun.

Ş.İsmayılov. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Fikirlərimi qısa şəkildə ifadə edəcəyəm. Əslində Nigar xanımın qaldırdığı məsələ kifayət qədər aktual məsələdir.

Sədrlik edən. Şahin müəllim, sualdır?

Ş.İsmayılov. Zahid müəllimə sual vermək istəyirəm ki, domen adlarında Azərbaycan dilinin qaydalarının qorunması necə həyata keçiriləcək? Yəni domen adlarında “ə”, “ö” hərfləri necə olacaq? İnternet resurslarında, domen adlarında, digər resurslarda dil qaydalarının qorunması vacibdir. Bəs domen adlarında necə qorunacaq?

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, mən xatırlatmaq istəyirəm ki, bu, birinci oxunuşdur, konseptual yanaşmaq lazımdır. Ona görə, Zahid müəllim, Qənirə xanım, Qüdrət müəllim, suallarınıza öz komitələrinizdə baxa bilərsiniz.

3 nəfər yazılıb. Razi müəllim, qanun haqqındadırsa, söz verəcəyəm, ayrı məsələ ilə bağlıdırsa, verməyəcəyəm. Xahiş edirəm, bu Qanun haqqındadırsa, söz verirəm.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım Sədr, əslində, mən bu mövqeyimi deməkdə israr edirəm və Sizdən xahiş edirəm ki, mənə şərait yaradasınız. Əslində mən israr etdim, Siz görmədiniz. 20-ci məsələdə mənim...

Sədrlik edən. Razi müəllim, mən hamıya şərait yaradırəm.

R.Nurullayev. Xanım Sədr, icazə versəydiniz, mən bu mövqeyimi bildirərdim, bunu məhz bu gün etməyi vacib bilirəm. Mən bütün həmkarlarımdan vaxtlarını aldığı üçün üzr istəyirəm. Hesab edirəm ki, bu, vacibdir. Əgər onları incidirəmsə, məni bağışlasınlar, günahımdan keçsinlər. Bu mövqeyimi deməyi vacib hesab edirəm. Xanım Sədr, 20-ci məsələ ilə bağlıdır.

Sədrlik edən. Razi müəllim, 20-ci məsələ keçib. Xahiş edirəm, bir Sədr kimi məni başa düşün. Bundan qabaq yazılanlar var idi. Biz onlara qulaq asmadıq. Xahiş edirəm, əgər 20-ci məsələ ilə bağlı hansı isə fikriniz varsa, yazılı formada katibliyə təqdim edə bilərsiniz.

Nigar xanım, Hikmət müəllim və Zahid müəllim, ÇIXIŞ

etməkdə təkid edirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xeyr. Xahiş edirəm, səsə qoyaq. Çünki artıq 6-ya qalıb. Əgər narazılıq varsa... Nigar xanım, Siz narazısınız?

N.Arpadarai. Sahibə xanım, çox üzr istəyirəm, bilirəm, günün sonudur. Sadəcə, yenə də bu mövzuya qayıtmaq istəyirəm. Xahiş edirəm, aidiyyəti olan komitələr buna diqqətlə yanaşsınlar. Çünki domen adda bizim dilin tətbiq olunmasında bir qədər uyğunsuzluq olacaq, internet dünyasının məntiqi ilə uyğun olmayacaq və çətinlik yaranacaq. Xahiş edirəm, buna, sadəcə, diqqət etsinlər.

Sədrlik edən. İkinci oxunuşda, xahiş edirəm, bu məsələlərə diqqət yetirin. Hörmətli Hikmət müəllim, buyurun.

H.Məmmədov. Sahibə xanım, bircə cümlə deyəcəyəm. Dövlət dili statusdur, norma isə ədəbi dilə şamil olan hadisədir. Biz qanun layihəsində “dövlət dili norması” yazırıq. Mən hesab edirəm ki, bu, texniki səhvdir. Əlbəttə, bizim hörmətli müvafiq qurumlar bunu bilirlər. Bunu nəzərə alsınlar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Qanun layihəsini səsə qoyuruq.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.43 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 23-cü məsələsinə ke-

çirik. “Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Daxili Nizamnaməsi”ndə, “Televiziya və radio yayımı haqqında”, “Azərbaycan Respublikası Dövlət bayrağının istifadəsi qaydaları haqqında” və “İctimai televiziya və radio yayımı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin birinci oxunuşudur. Layihə haqqında Qüdrət Həsənquliyev məruzə edir. Buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Hörmətli həmkarlar, bu dəyişikliklər “Azərbaycan Respublikasının Dövlət himnindən istifadə qaydaları haqqında” Qanunun icrası ilə bağlıdır. Hamısı uyğunlaşdırma xarakterlidir. Ona görə də, xahiş edirəm, səs verəsiniz.

Sədrlik edən. Qənirə xanım, Sizin sözlünüz varmı? Buyurun.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Qənirə xanım, çox sağ olun.

Qanun layihəsini səsə qoyuruq.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.44 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Nəhayət, gündəliyimizin sonuncu, 24-cü məsələsi. “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik

edilməsi barədə qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə təqdim edilir. Layihə haqqında Mədəniyyət komitəsinin sədri Qənirə Paşayeva məruzə edir. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, Hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mətbuat və media nümayəndələri! “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” və “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında təklif olunan dəyişikliklər “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə 2019-cu ildə qəbul etdiyimiz Qanunun tətbiqi ilə əlaqədar olaraq uyğunlaşdırma məqsədi daşıyır. “Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 1-ci maddəsinin 7-ci abzası yeni redaksiyada təklif olunur. Belə ki, “Reklam qurğuları (reklam), tarix və mədəniyyət abidələrinin ərazilərində və mühafizə zonalarında, memarlıq abidələrinin (binalarının) fasadlarında (divarlarında, hasarlarında) və dam örtüklərində “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada yerləşdirilə bilər”.

Biz Mədəniyyət komitəsi olaraq bu dəyişikliyi çox önəmli hesab edirik. Bu, tarix və mədəniyyət abidələrimizin qorunmasına xidmət edən çox önəmli bir dəyişiklikdir. Digər bir dəyişiklik yenə “Reklam haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 4.7-ci maddəsinin tələbindən irəli gələn dəyişiklikdir.

“Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 7.1-1-ci maddəsində “kiçik olmalı və reklamın yerləşdiyi ümumi sahənin üçdə birindən çox” sözləri “böyük” sözü ilə əvəz edilir. Yəni 7.1-1-ci maddədə qeyd olunur ki, reklamvericinin tələbinə

əsasən reklam qurğularında yerləşdirilən reklamın mətnində Azərbaycan Respublikasının dövlət dili ilə yanaşı, digər dillərdən də istifadə oluna bilər. Bu halda xarici dildə olan mətn dövlət dilində olan mətndən sonra yerləşdirilməli, dövlət dilində olan mətnin tutduğu sahədən böyük olmamalıdır. Mətnə digər dillərdə ifadə olunan əmtəə nişanı və coğrafi göstərici müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan tərəfindən qeydə alındığı formada göstərilməlidir. Çox önəmli dəyişikliklərdir. Bütün həmkarlarımı dəstək verməyə çağırıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım. Qüdrət müəllim, Sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun.

Müzakirədə çıxış etmək istəyən də yoxdur. Ona görə səsə qoyuruq. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.48 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, çox sağ olun.

Şakir müəllim, problem olmadı orada?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, bununla da iclasımız sona çatdı. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

17 aprel 2020-ci il

Cavanşir Feyziyev. Hörmətli Sədr və hörmətli həmkarlar, yerli özünüidarəçiliyin inkişaf etdirilməsi və təkmilləşdirilməsi dövlət quruculuğunun vacib tərkib hissəsidir. Bu gün müzakirəyə təqdim olunmuş hesabatda Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət üzrə həyata keçirilən fəaliyyətin bütün istiqamətləri ətraflı şərh edilib. Keçən il Milli Məclis tərəfindən “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Qanunda edilmiş dəyişikliklər də bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş tədbirlərin daha əhatəli və səmərəli olması üçün zəmin yaratmışdır. Hesabatdan da göründüyü kimi, nəticə etibarılı bələdiyyələr tərəfindən qəbul olunan qərarların, idarəçilik fəaliyyəti ilə bağlı aparılan sənədləşmə işlərinin qanuna uyğunluğu əvvəlki illərə nisbətən daha keyfi şəkildə təmin olunmuşdur. Xüsusilə 10 mindən çox bələdiyyə üzvləri üçün hüquqi maarifləndirmə işlərinin təşkili və fəaliyyətlərini qanuna uyğun təşkil etmək üçün onlara göstərilən metodoloji yardım bələdiyyələrin fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılmasında əhəmiyyətli rol oynamışdır. Bütün bu tədbirlərin həyata keçirilməsində Ədliyyə Nazirliyinin beynəlxalq təcrübəyə əsaslanması və bu məqsədlə maarifçilik tədbirlərinin Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyəti ilə birgə reallaşdırılması hökumətin yerli özünüidarəçiliyin inkişaf etdirilməsində maraqlı olduğunu, bunun üçün siyasi iradə nümayiş etdirdiyini göstərir.

Digər tərəfdən, ötən illər ərzində Milli Məclis tərəfin-

dən bələdiyyələrin səmərəli fəaliyyətinin təşkili üçün zəruri olan qanunvericilik bazası yaradılıb və bu qanunlar toplanmış təcrübəyə əsasən mütəmadi olaraq təkmilləşdirilir. Bugünkü mövcud qanunvericiliyə əsasən bələdiyyələrin öz mülkiyyətində olan torpaqları satmaq və icarəyə verməkdən başqa, həm də sahibkarlıq subyektləri yaratmaqla bələdiyyə gəlirlərini artırmaq və əldə edilən vəsaitlər hesabına bələdiyyə ərazisinin abadlaşdırılmasını təmin etmək, müasir infrastruktur layihələrini həyata keçirmək, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsində yaxından iştirak etmək imkanları var.

Lakin həyata keçirilən genişmiqyaslı maarifləndirmə tədbirlərinə rəğmən, bələdiyyələrin iqtisadi fəaliyyətində gözlənilən kütləvi canlanma müşahidə edilmir. Doğrudur, hesabatda keçən il ərzində bələdiyyələr tərəfindən 22 yeni müəssisənin yaradılması faktı öz əksini tapır, lakin 1600-ə yaxın bələdiyyə qurumu üçün bu rəqəmin kifayət qədər aşağı olduğu aydındır. Bu baxımdan, bələdiyyələrin öz ərazilərində iqtisadi fəallığa cəlb olunması da, zənnimcə, gündəlikdə duran başlıca vəzifələrdən biri olmalıdır.

Mövcud vəziyyətin təhlili göstərir ki, bələdiyyələrin arzuolunan səviyyədə fəaliyyət göstərməsi üçün ilk növbədə bələdiyyə büdcəsinə daxilolmaların mənbəyi genişləndirilməlidir. Ölkə ərazisində fəaliyyət göstərən bələdiyyələrin böyük bir qisminə vergilərdən toplanan vəsait bələdiyyə üzvlərinə minimum maaş verilməsini belə təmin etmir. Hesab edirəm ki, bütün görülən tədbirlərlə yanaşı, bələdiyyələrə dövlət tərəfindən ayrılan dotasiyaların həcmnin artırılması, eləcə də bələdiyyələr tərəfindən təqdim olunan, ölkənin iqtisadi inkişaf strategiyasına uyğun olan biznes layihələrinin seçilərək dəstəklənməsi üçün konkret layihələr üzrə birdəfəlik maliyyə yardım-

larının verilməsi bələdiyyələrin iqtisadi fəallığına yeni təkan verə bilər. Cari ildə bu istiqamətdə zəruri addımların atılmasını məqsədəuyğun hesab edirəm.

Bütövlükdə, Ədliyyə Nazirliyinin və regional ədliyyə idarələrinin bu hesabatda öz əksini tapmış fəaliyyəti olduqca faydalıdır və keçən il ərzində fəaliyyətini qənaətbəxş hesab edirəm. Həmkarlarımı hesabatla səs verməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Etibar Əliyev. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın illik məruzəsi haqqında kitabçada Neftçala, Qusar rayonu Urva bələdiyyəsi, Cəlilabad rayonu Muğan bələdiyyəsi, Gədəbəy bələdiyyəsi, Ağdaş rayonu Korax bələdiyyəsi, Bərdə rayonu Qaraqoyunlu bələdiyyəsi, həmçinin Qusar rayonu Samur bələdiyyəsi, Şamaxı rayonu Ovçulu və sair bələdiyyələrdə oxşar nöqsanlar aşkar edilmişdir: maliyyə vəsaitinin qanunsuz istifadə edilməsi; pul vəsaitinin mənimlənməsi; torpaq sahələrinin real dəyərindən ucuz satılması və bələdiyyə sədrinin təkbaşına fəaliyyəti.

Bakıda fəaliyyət göstərən bələdiyyələrdə heç bir qüsur aşkar olunmamışdır. Bu, həqiqətənmə belədir? Sual yaranır ki, bəlkə bu məruzə region bələdiyyələrinə inzibati nəzarəti əks etdirir?

Bundan başqa, “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 12.3-cü maddəsində yazılır: “Azərbaycan Respublikasında mülkiyyət növünə görə dövlət, bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisələri fəaliyyət göstərir”.

Təəssüflər olsun ki, hələ indiyə qədər bir dənə də olsun bələdiyyə ümumtəhsil müəssisəsi yaratmayıb. Bələdiyyə məktəbləri nə zaman yaradılacaq? Bu məktəblər yaradılısaydı, orta təhsil sistemində rəqabət mühiti genişlənərdi.

Gec də olsa, hər rayonda, heç olmasa, bir pilot bələdiyyə məktəbi yaradılmalıdır.

Malik Həsənov. Hörmətli sədr, hörmətli millət vəkil-ləri. Gündəlikdə duran məsələyə münasibət bildirməzdən öncə istərdim ki, son aylar ərzində dünyada və ölkəmizdə COVID-19 virusunun yayılması səbəbindən yaranan vəziyyətə toxunum.

Hər şeydən öncə dövlət başçısı möhtərəm Prezidenti-miz cənab İlham Əliyevin bu istiqamətdə həyata keçirdiyi ardıcıl, məqsədyönlü siyasətinin və onun rəhbərliyi ilə alınan çox ciddi qərarların dövlətimizi bu təhlükədən ən minimal itkilərlə çıxara biləcəyinə əminliyimi ifadə edirəm. Bu gün cənab Prezidentin göstərişi ilə pandemi-yanın ölkəmizə vura biləcəyi ziyanların minimum həddə saxlanması üçün görülən tədbirlər və müəyyənləşdirilmiş aydın siyasi kurs, inanıram ki, əsasını geniş sosial tədbirlər təşkil edən məsələlərin həlli baxımından, əhalimizin, kiçik və orta sahibkarlığın, həmçinin bank sistemimizin postpandemiya dönməsinə az itkilərlə çıxmasına imkan verəcəkdir. Bu baxımdan, möhtərəm Prezidentimizin ötən gün iqtisadiyyat naziri cənab Mikayıl Cabbarovu qəbul edən zaman söylədiyi fikirlər son dərəcə önəmlidir, proqram xarakterlidir və hər birimizin üzərimizə düşən vəzifələri mütləq qaydada icra etmək öhdəliyi qoyur. Möhtərəm Prezidentimiz həmin qəbulda səsləndirdiyi fikirləri ilə iradəsini bir daha aydın şəkildə ortaya qoymaqla islahatlar prosesinin artıq birtərəfli istiqamətdə irəliləyən və geriyyə dönüşü olmayan bir səviyyəyə yüksəl-diyini göstərdi.

Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, bu gün müzakirəmizə təqdim edilən Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan

Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin 2019-cu il üzrə hesabatı ilə yaxından tanış oldum. Mən də məruzəyə müsbət səs verəcəyəm. Hesabat strukturunun optimallığı və orada toxunulan məsələlərin əhatəliyi ilə seçilir və deyərdim ki, bir çox məziyyətlərinə görə əvvəlki illərdəki hesabatlardan fərqlənir.

Hesabatdan da göründüyü kimi, 2019-cu ildə inzibati nəzarəti həyata keçirən qurum tərəfindən bələdiyyələrin fəaliyyətində hesabatlılığın, ən əsas da ki, şəffaflığın artırılması və təmin edilməsi istiqamətində xeyli işlərin görüldüyünü qeyd edə bilərik. Bunu həm hesabatda yer almış bələdiyyələr üzrə aparılmış monitorinqlərin nəticələrinin təhlili, eyni zamanda, aparılmış yoxlamalar və onların nəticələrinə dair məlumatlarla tanışlıqdan çıxan qənaətlərimiz əsasında söyləyə bilərik.

Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən bələdiyyələrə münasibətdə həyata keçirilmiş bu inzibati nəzarətə paralel olaraq aparılmış fəal maarifləndirici fəaliyyət də təqdirəlayiqdir və bizə paylanılmış bu hesabatda həmin fəaliyyəti əks etdirən çoxsaylı fotosəkillər, ayrı-ayrı tədbirlər haqqındakı məlumatlar maraqlıdır. Hesab edirik ki, 2019-cu il ərzində parlamentimizdə fəaliyyət göstərən müvafiq komitənin fəaliyyəti də yetərinə uğurlu təşkil edilmişdir. Eyni zamanda, ötən ilin dekabr ayında keçirilmiş bələdiyyə seçkiləri və onun nəticələri bizim yerli özünüidarəetmə orqanının fəaliyyətində keyfiyyətə yeni dəyişikliklərin meydana çıxacağına əminliyimizi və ümidimizi artırır. Əminliyimizi artıran səbəblər sırasında son zamanlar dövlət başçısının siyasi kursunun əsasını təşkil edən gəncləşdirmə – dövlət idarəetmə strukturlarında gənclərin imkanlarından yararlanma siyasətinin təzahürlərinə sonuncu bələdiyyə seçkilərində də rast gəlməyimizi qeyd edə

bilərik.

Bununla belə, qeyd etmək istərdim ki, bələdiyyələrin fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması və bu sahədə səmərəliliyin artırılması istiqamətində həm qanunverici, həm də təşkilati baxımdan xeyli işlər görülməlidir. Qanunvericilik səviyyəsində görülməli olan islahatlardan biri mədən vergisi ödəyicilərinin, mehmanxana, sanatoriya, kurort və turizm xidmətləri göstərən şəxslərin uçotdan yayınmasına yol verilməsinin qarşısının alınması ilə bağlıdır. Belə ki, belə yayınmalar bələdiyyələrin büdcəsinə mənfi təsir göstərir. Bu halların aradan qaldırılması üçün qanunvericilikdə aydın nəzarət mexanizminin yaradılmasına və mövcud qanunvericilikdə kifayət qədər təkmilləşdirilmələrə ehtiyac vardır. Hesab edirəm ki, qanunvericilik səviyyəsində həll edilməli, əslində, qanunverici korpus olaraq sonuncu Konstitusiyaya islahatı ilə yerli özünüidarəetmə orqanlarının Milli Məclis qarşısında hesabatlılıq öhdəliyini nəzərdə tutan bəndlərin real həyatda icra mexanizmlərinin hazırlanması, bu hesablılığın formasını, icra mexanizmlərini, ona nəzarətin qaydalarını özündə ehtiva edən qanunvericilik aktlarının qəbulunda bu gün kifayət qədər yubanır. Nəhayət, bu məsələdə ciddi dönüş etmək, parlament yerli özünüidarəetmə qurumlarına münasibətdə Konstitusiyaya ilə ona verilmiş səlahiyyətin reallaşdırılması istiqamətində real və işlək addımlar atılmalıdır.

Düşünürəm ki, bələdiyyələrlə bağlı həyata keçirilməli tədbirlər sırasında bələdiyyə üzvlərinin yerlərdə təmsilçilik funksiyalarını normal ifadə edə bilmələri üçün onların hesabatlılığına dair tələblərin artırılması məqsəddə uyğun olardı. Bu sahə üzrə digər önəmli məsələ əvvəlki illərdə də daim qaldırdığımız, bələdiyyə əmlakından səmərəli istifadənin təşkil edilməsi, bu əmlakın satılması

və ya icarəyə verilməsi əvəzinə, ondan istifadə mexanizmlərinin uğurlu variantının tapılması və bu yolla da bələdiyyə büdcəsinin artırılmasına nail olmaqdır. Artıq bələdiyyələrin özlərinə məxsus kənd təsərrüfatının, sənaye müəssisələrinin, ticarət obyektlərinin olması yaxşı olardı. Bələdiyyələrə münasibətdə subsidiyalaşma zamanı hamıya bərabər deyil, differensial subsidiyalaşma tətbiq edilsin. Yəni bəlli meyarlar müəyyənləşdirilsin və bu meyarlara əsasən dəyərləndirmə aparılaraq bələdiyyələrin hər birinə gördüyü işə, potensiala, gələcək inkişafa verə biləcəyi töhfə nəzərə alınaraq, onlara dövlət vəsaiti ayrılımsın.

Hesab edirik, artıq icra strukturlarının işi yüngülləşdirilərək yerli, məhəlli xarakterli bir çox funksiyalar kənd bələdiyyələri üzrə bələdiyyələrə dövr edilməlidir. Son antivirus tədbirlərindən çıxan nəticələrdən biri də ondan ibarətdir ki, qanunvericiliyimizdə nəzərdə tutulsa da, hələ də bizdə nə bələdiyyələrə məxsus təhsil, nə də səhiyyə müəssisəsi mövcud deyildir. Fikrimcə, bələdiyyələrin fəaliyyətinə dair beynəlxalq təcrübəni öyrənərək, onların yerli, mövcud duruma uyğunlaşdırılaraq tətbiqi günün zəruri reallıqlarındandır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Vüqar Bayramov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! 2019-cu ildə bələdiyyələrin fəaliyyətini əhatə edən hesabatı, bütövlükdə, məqbul hesab edirəm və dəstəkləyirəm. Bununla belə, bir sıra məqamlar var ki, onların nəzərə alınmasını tövsiyə edərdim.

Əvvəla, öncə də qeyd olunduğu kimi, təqdim olunan hesabatda bələdiyyələrin büdcələri, eyni zamanda, büdcələrin formalaşması və mənbələrin göstərilməsi məqsəddə uyğun olardı. Bunun fiskal nəzarət olmasına baxmayaraq, bütün hallarda bələdiyyə orqanlarının, o cümlədən inzibati fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün onların

maliyyə mənbələri ilə bağlı ətraflı və detallı məlumata ehtiyac var.

Son illər bələdiyyələrdə vergitutma dairəsinin genişlənməsi müşahidə olunur. Ancaq buna baxmayaraq, bu gün bələdiyyələrin büdcədənkənar mənbələrdən cəlb etdiyi vəsaitin həcmində ciddi artımlar yoxdur. Nəticə etibarı ilə bələdiyyələr öz büdcələrinin gəlir hissəsini diversifikasiya edə bilməyiblər. Bu da, təbii ki, bələdiyyələrin fəaliyyətinə birbaşa təsir göstərir, onların yerlərdə iqtisadi və sosial inkişafa təsir imkanlarını məhdudlaşdırır. Eyni zamanda, bu, vətəndaşlara ehtiyaclarının qarşılamaşında da çətinliklər yaradır.

Xüsusən də əmlak vergisi üzrə aparılan monitorinqlər göstərir ki, fiziki şəxslərin əmlak vergisinin toplanılması daxil olmaqla, bir sıra vergilərin tam olaraq yığılmasında çətinliklər mövcuddur və praktik olaraq bu vergilər bələdiyyələr tərəfindən toplanıla bilmir. Ona görə də bu mexanizmin təkmilləşdirilməsinə, xüsusən də bələdiyyələrin vergitutma imkanlarının genişləndirilməsinə və yeni mexanizmlərin tətbiq edilməsinə ehtiyac var. Nəticədə bunun da təhlil edilməsinə zərurət var ki, nə üçün bələdiyyələrdə bu vergilər üzrə daxilolmaları tam olaraq bərpa etməkdə çətinliklər mövcuddur. Bu istiqamət üzrə də yeni mexanizmin tətbiq edilməsi vacibdir.

Digər tərəfdən, bu gün bələdiyyə mülkiyyətindəki torpaqlarda inşa edilən xeyli sayda evlər sənədsizdir. İlkin qiymətləndirmələrə görə, Bakı və Bakı ətrafında 450 min sənədsiz ev var. Bütövlükdə, ölkə üzrə sənədsiz evlərin sayı isə 550 mindən çoxdur. Həmin evlər də sənədləşdirilmədiyi üçün onların inventar dəyərinin hesablanmasında çətinliklər mövcuddur ki, bu da həmin evlərin həm vergiyə cəlb edilməsində, həm də bütövlükdə, mülkiyyət

hüququnun tanınması ilə bağlı çətinliklər yaradır. Artıq 2 ildir ki, sənədsiz evlərin sənədləşdirilməsi ilə bağlı konsepsiya üzərində iş gedir, amma hələlik bu konsepsiya tam olaraq işlənib təqdim olunmayıb. Ona görə bu istiqamətdə də fəaliyyətin genişləndirilməsinə və xüsusən də sənədsiz evlərin daha optimal zamanda sənədləşdirilməsinin həyata keçirilməyinə ehtiyac var ki, bu, bələdiyyələrin gəlirlərinə pozitiv təsir göstərsin. Bu, eyni zamanda, uzun müddət gündəmdə olan sənədsiz evlərin qeydiyyatı məsələsinin aradan qaldırılmasına xidmət edə bilər.

Ümumilikdə, hesabat mövcud vəziyyəti qiymətləndirməyə imkan verir. Amma, təbii ki, gələcəkdə hesabatın, xüsusən də maliyyə və bütövlükdə, fiskal hissəsinin genişləndirilməsi məqsəduyğun olardı. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.